

SOODUR

NR. 50-52. 1934

PLUTTEIN

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

Sõjaasjanduse ajakiri „Sõdur“

Nr. 50—52 — 1934.

Sisustik:	Lk.	Sommaire:	Pages.
<i>Ho.</i> : Elurõõm ja elujulgus	1269	<i>Ho.</i> : Joie de vivre et courage à vivre	1269
— Kolonel O. Sternbeck 50-aastane	1272	— Colonel O. Sternbeck — cinquantenaire.	1272
Riigikaitsealine õpetus välismaa ülikoolides.	1275	Instruction militaire dans les universités étrangères	1275
<i>V. R.</i> : Soome Allohvitseride Liit 5 aastane.	1278	<i>V. R.</i> : 5-me anniversaire de l'Union des sous-officiers de Finlande	1278
— <i>m.</i> : Mõnda autogirost ja ta kasutamisest.	1280	— <i>m.</i> : L'autogiro et son emploi	1280
<i>N. Rg.</i> : Tagavaraväehvitseride teadmiste täiendamise võimalustest kaitseväes	1285	<i>N. Rg.</i> : Possibilités de perfectionnement de l'instruction militaire des officiers de reserve dans l'armée active	1285
<i>O. K.</i> : Tagavaraväehvitseride aukõrgenduse katsetest	1288	<i>O. K.</i> : Examens de promotion pour les officiers de reserve	1288
<i>D. Buxhoeveden</i> : Kas nahk kõlbab g-torbiku näokatte materjaliks?	1290	<i>D. Buxhoeveden</i> : Le cuir peut-il servir de matériel pour les masques à gaz?	1290
<i>Aim.</i> : Ons surmakiired võimalikud?	1291	<i>Aim.</i> : Les rayons de mort	1291
BIBLIOGRAAFIA:		BIBLIOGRAPHIE:	
— <i>Ho.</i> : Šveitsi jalavägi pärast ümberrelvastumist	1293	— <i>Ho.</i> : L'armée suisse après le réarmement	1293
— <i>J.</i> : Lahingud metsas	1297	— <i>J.</i> : Les combats sous bois	1297
— <i>dt.</i> : Kuulide soomuse läbistamise võimest	1300	— <i>dt.</i> : De la puissance de perforation de la cuirasse des projectiles	1300
— <i>A. La.</i> : Mehosade tegevusest öösi	1303	— <i>A. La.</i> : Activité nocturne des unités motorisées	1303
— <i>Poola</i> : „Bellona“ — juuli-august.	1307	— <i>Pologne</i> : „Bellona“, Juillet-août	1307
— <i>Prantsusmaa</i> : „La Revue d'Infanterie“ nr. 506 — november.	1308	— <i>France</i> : „La Revue d'Infanterie“ No. 506 — novembre	1308
SÕJATEHNIKA ALALT:		TECHNIQUE MILITAIRE:	
— <i>m.</i> : Uns panorama-ülesvõtte kaamera.	1310	— <i>m.</i> : Un nouvel appareil photographique	1310
KAITSEVÄE ELU:		VIE MILITAIRE:	
— Üleskutse vabadussõjaaegse 4-polgu kaitseväelastele	1310	— Appel aux anciens combattants du 4-me Régiment	1310
<i>Ametlik osa</i> :	1311	<i>Partie officielle</i>	1311
SÕDUR RINDELT JUTUSTAB:		RECIT D'UN SOLDAT DU FRONT:	
— <i>J. Pert</i> : Kilde Soomusrongide tegevusest Vabadussõjas	1311	— <i>J. Pert</i> : Episodes de l'activité des trains blindés pendant la Guerre de l'Indépendance	1311
<i>Sport, male, perekondlikke teateid.</i>	1314	<i>Sports, échecs, informations familiales</i>	1314

Vastutav toimetaja kolonelleitnant **J. REMMEL**

Kõnetr. Kaitseväe nr. 40
Kodune kõnetraat Kaitseväe 372

Tegev toimetaja major **J. KÕRGE**

Kõnetr. Kaitseväe nr. 163

Väljaandja: „SÕDUR“ Tallinn, Toomkooli nr. 7

Toimetuse ja talituse:

Toompeal, Toomkooli nr. 7
Kõnetr. Kaitseväe nr. 163
Talitus avat. k. 0800—1500
Toim. kõnet. k. 0800—1500

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas 6 kr. — poolaastas 4 kr.
Veerandaastas 2 kr. 20 s.
Üksiknumber 20 s.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

Nr. 50—52

XVI aastakäik

21. 12. 34.

ELURÖÖM JA ELUJULGUS.

Jõulud olid endisaja inimesile põhjamaail rõõmuavaldamiseks valguse võidu puhul pimeduse üle. Jõuludest peale hakkas meelt masendav ja süngestav pimedus vähehaaval taanduma ja andma maad elustavale ning põhjamaist loodust unest uuesti äratavale valgusele ja temaga seoses seisvale soojusele. On loomulik, et inimene ei saanud jätta pühitsemata sellist tähtsat hetke.

Kui ristiusk pääses valgustama maailma rahvaid vaimliselt, siis sattus selle usu looja sünniaeg ühte talvise pööripäevaga ja põhjamaa rahvaile jäid need päevad endiselt rõõmupäeviks, nagu nad olid olnud igimuistseist aegust. Ainult nüüd rõõmustati peamiselt selle üle, et oli sündinud inimese lunastaja ja päästja tema hingelisest koormast. Jõulupühade kui rõõmupühade iseloom ilmneb eriti kujukalt selles, et neid peetakse eeskätt laste pühadeks, lapsega aga seisab juba iseendast ühenduses rõõm, mitte üksi seepärast, et lapsele on elu täistõsidus ja elumured üldiselt veel enam või vähem võõrad, vaid ka seepärast, et laps on rahva tulevikulootus, lootus aga on juba iseendast heledaloomuline.

Kuid pühad mööduvad ruttu ja siis tuleb jälle äripäeva elu oma äripäeva muredega, sageli suurte muredega. Ometi võiks inimene teha need mured hästi vähemaks, kui ta vaid tõsiselt tahaks.

Siin on noor naine, kellel on hea teenistus, rahuldav tervis ja ka perekonnaelus kõik kaunis korras. Aga ta kurdab tihti tühimust ja otsib inimest, kes oskaks öelda talle „midagi lohutavat“.

Seal on noormees, kes võib rõõmustada eeskujulisest tervisest ja enam või vähem rahuldavast ainelisest toimetulekust. Aga ta laseb endale kuuli pähe „romantilistel põhjustel“.

Need on meil õige sagedased nähted, mis korduvad mitmekesisest teisendites. Kõigi nende aluseks on mitte elurõõm ja elujulgus, vaid noruspäisus ja jõuetus.

Kui vastab tõele väide, et rahva kirjandus on rahva väliskui ka siseelu vastukaja ja vastupeegeldus, siis on lugu eesti rahvaga küll õige halb. Kogu meie ilukirjandus, välja arvatud vähesed erandid, kujutab peamiselt seda osa seltskonnaelu avaldusist, mida peetakse eitavaks ja paheliseks, kuna kõik jaatav leiab õige vähe tähelepanu ja poolehoidu meie kirjaniike keskel.

Muidugi on võimatu eitada negatiivse külje olemasolu seltskonna eluavaldusis, aga jääb siiski küsitavaks, kas on ta nii suures ülekaalus positiivse üle, et viimase kujutamiseks kirjanduses ei jää peaaegu sugugi ruumi. Võibolla on positiivsete tüüpide kujutamine üldse raskem kui negatiivsete ja võibolla on ka suurem osa meie nimekamaist kirjanikest sellise vaimulaadiga, et nende omadusile vastavad enam eitavad tüübid. Ka Gogol oli suur just kõige negatiivse kirjeldamises, kuna positiivsed tüübid talle ei õnnestunud.

Kuid kindlasti oleks liiga ühekülgne kindlata, et meie inimesis ja seltskonnas leidub nii vähe head, ilusat ja väärtuslikku, et sellest ei ole midagi kirjutada. Muidugi, kogu looduses valitseb võitlus, sest „sõda on kõige isa“. Võitlus ei loo ainult, vaid ta hävitab ka. Kahtlemata on harilikult raske vaadata pealt elulise hävinemist või isegi allajäämist. Kuid see on täiesti loomulik ja paratamatu nähe, mida ei saa muuta mingi halisemine.

Vaadatagu ainult, millise ägeda vihaga võitleb oma leiva ja armastuse eest vagaduse sümbol — tujukene. Ja meie silmis õilsuse ning õrnuse kehastus, ööbik, on väga vahva kakleja, kes särab õnnest,

kui ta on saanud teha oma vastasele — võistlejale — lõpu.

Looduse kuningale, inimesele, on samuti tõukejõuks tema tegevuses võitlus olemasolu eest, mis avaldub eeskätt võitluses leiva pärast, kuna teised otstarbed, nagu seltskondlik mõju, seisavad esimesega tähtsal määral ühenduses. Et ses võitluses tuleb ette igal sammul nähteid, mis *homo sapiens* ei saa kiita heaks ega pidada ilusaks, ei lähenda veel ammugi mitte, et inimese elus ei leidu midagi ilusat.

Inimene kaldub üldiselt pidama teravmini ja kestmalt meeles kõike, mis tal on olnud elus halba ja pahandavat, kuna see, mis on olnud hea ja ilus, unustatakse kergemini. Vaevalt aga leidub inimest, ka kõige kehvat, kel ei oleks olnud ega oleks nüüdki elus mitte midagi head ega ilusat, mille üle saaks rõõmustuda. Ainult ei tohitaks lasta muresid seda rõõmu, olgugi vähest, täiesti tumestada.

See nõue on väga suure tähendusega ka puht tegelikul põhjusel. „Et inimesed, — kinnitab üks tuntud saksa arst — kes omavad rõõmsa meele, on harilikult tugevamad ja teovõimsad ning elavad kaua, võime sageli panna tähele, kuid kahjuks ka vastupidist, nimelt et mured ja hooled hävitavad ruttu elujõu ja nooruse.“

Üks vana *lancaširlane*, kes kolmkümmend aastat Aafrikas elanud, väitis, et naer, see tähendab, suutmine naerda, on sama hädavajalik *Lancašire*'is nagu ka Aafrika Kuldrannas. Muu seas tõi ta näiteks kaks Aafrika ekspeditsioonide juhti — ühe prantsuse ohvitseri, kes oli küll energiline, kuid huumorita mees, ja ühe inglase, kes suutis naerda rakeimaski olukorras. Vana kogenud *lancaširlane* ennustus täitus täpselt: prantslane varises ekspeditsiooni raskuste all hingeliselt kokku ja ta ettevõtte nurjus, kuna inglase viis enda oma lõpule.

Teatavasti oli ka Roald Amundsen, üks tulemusrikkamaid avastajaid, suuteline naerma iga olukorras. Tõepoolest, „huumor on just võidu märk, see on see jõudude ülejääk, mille inimene on suutnud päästa eluvõitlusest“ — ütleb V. Tarkiainen täie õigusega Cervantese kohta.

Kuid eluvõitluses, oma jõu kokkuhoiuks, on äärmiselt suure tähendusega osata hoida alal oma hingelist tasakaalu ega seda mitte lasta vapustada elu raskusist ja muredest.

Sageli võime näha, kui põrutavalt ja otse maharusuvalt mõjub inimestesse mõne lähema inimese kaotus surma läbi. Teadagi sellise kaotuse suurus seisab väljaspool iga kahtlust ja järelein on täiesti mõistetav.

Tark inimene aga pingutab oma tahtejõudu, et see paratamatu löök ei suudaks vallutada tema meelt ja halvata tema teovõimet.

Mõne aja eest sai ühe mõisniku poeg, noor, elurõõmus mees, õnnetut surma. Ta ema, kes oli oma rõõmsa meele poolest laialdaselt tuntud, ei kaotanud ka pärast seda rasket õnnetust, mis tema perekonda tabanud, oma rõõmsat olekut. Ümbruskonna inimesed ei jõudnud selle üle küllalt imestada ja hakkasid isegi süüdistama teda südametuses. Aga sellised etteheited olid ilma ühegi aluseta ja ülekohtused, sest siin oli tegemist mitte tuima ja hoolimatu, vaid hingeliselt tugeva naiseaga: „Olen suurem kui et saatus suudaks mind kahjustada.“

Siin võiksime võtta eeskju vanast kultuurirahvast — hiinlasist. Kui hiinlasel on lein, riietub ta sätendavalt valgesse ja ka majas kaetakse kõik valgega. Meil aga püütakse teha kõik võimalikult tumedaks ja süngeks. Püüame teha mis suudame, et raske kaotus tunduks meile veel raskemana. Tihti jäädakse kuude kestes eemale kõigest, mis võiks lahutada meelt, nagu teeks see asja paremaks ja ilusamaks. Meeleolu kehtev masendus, mida mõistus peaks käskima kergendada, mitte süvendada, vähendab vaid inimese elujõudu ja vastupanuvõimet eluraskusile. Muidugi on lein kaotatud omaste järgi loomulik ja ilus, aga ta ei tohi minna nii kaugele, et ta halvab inimese elujõudu. Tähtis ei ole surm, vaid elu. Inimesed kaovad, rahvas aga püsib, ja kui ta tahab olla vaba, siis peavad tema liikmed olema tugevad kehaliselt ja hingeliselt. Kuid muretsemine ja nukrustamine nõrgendab inimest niihästi füüsiliselt kui ka psüühiliselt palju rohkem kui seda mõeldakse, ja seepärast tuleb neid võimalikult vältida ja, kui nad ometi tulevad, püüda nendest saada ruttu jagu.

Üheks inimese murede suurimaks tekita- jaks on aineiline kitsikus. Kehvad töötasud sellele järgneva puuduliku toitumusega, riietusega ja peavarjuga, mitte nii haruldane tööpuudus, millele kõigele järgnevad sageli perekondlikud hõõrumised ja kokkupõrked — kuigi neid viimaseid ei jäksa hoida eemale ka jõukus — see kõik toob inimesele tihti nii suuri kannatusi, et nad paistavad vahel kohutavatena ja ülepeäsma- tutena ning riisuvad elurõõmu ja sageli ka elujõu.

Kuid siingi tehakse saatusele üldiselt rasket ülekohut. Kahtlemata on vaesus vastik asi ja kehvus ei ole omane tõstma inimese meeoleolu. Aga nad ei tohiks tunduda nii võimsatena, et nad võtavad elurõõmu. Viga seisab peamiselt selles, et ei taheta ega

osata — ei ole õpetatud — alla suruda oma tarvidusi, mille rahuldamiseks puuduvad võimalused ja unustatakse, et tõesti õnnelikul inimesel ei olnudki särki, mille varal oleks saanud teha terveks rikka, kuid puruhaige kuninga.

Jääb väga küsitavaks, millisel määral on kasuks rahvale jõuka elu võimalus, mis ühelt poolt arendab küll tema majandust, aga teiselt poolt ka inimest nõrgendavalt hellitab. Juba Cajus Julius Caesar tõendas, gallialasist olevat kõige vahvamad belglased, „sest et nemad seisavad väga kaugel haridusest ja kommete peensuselt ja nende juures käivad kõige harvemini kaupmehed, tuues seda, mis viib meeste hellitamisele“.

Tark roomlane hindas õieti tegureid, mis avaldavad tunduvat mõju rahva iseloomu kujunemisele. Paljud hilisemad kogemused on tõendanud seda väidet. Nii kadus Aleksander Suure, hunnide, vandaalide, gootide ja ka Kuldordu võim peamiselt pehme ja hellitava elu tagajärjel, millesse need rahvad pärast suuri võite ja vallutusi langesid. Samuti oli lugu Karthaagoga ja ka Rooma endaga.

Meie ajal ei näi hellitus avaldavat rahvaste vastupanu võimeile küll enam nii suurt mõju, nagu näitas ka Maailmasõda, sest et on olemas mitmekesised vastumõjud — teadlik kohusetunne ja isamaalus, sport j. m. Kuid ometi ei jää kahtlust, et ka nüüdisajal suudavad kanda sõjaraskusi kõige paremini need rahvad, mis on karastatud karmis ja vähenõudlikus elus.

Võrreldagu vaid meie esivanemate elutingimusi igas suhtes nüüdisaegsetega, siis nähakse, et vahe on väga suur. Muidugi valitsevad seltskonna elutingimuses alatised muudatused, mille sihtjoon osutab suurema hulga aineliste varade kulutamise võimalust iga üksiku isiku poolt — lahendamata ja rikkalikumat elu toidu, riietuse, peavarju ja ka lõbustuse suhtes. Aga laialiste hulkade nõuded on kasvanud sageli veelgi suuremaks kui on rahuldamise võimalused ja selle tagajärjeks on sageli elutüdimus ja pettumus. Ei osata pidada lugu ega hinnata põhimõtet, et mees on see, kes „ob ihm auch der Taler fehlet, sich um den Groschen lustig macht.“

Kuigi rahva iseloom oleneb suurel määral rahva tõust ja osalt ka geograafilisest asendist ning ajaloolisest saatusest, ei jää siin ka sihikindel kasvatus mõjuta. Ei ole sugugi ükskõik, kas noor, alles heale kui kurjale vastuvõtlik inimhing satub rõõmsasse ja jõulisse ümbrusse või norutajate ja häaldajate keskele, kes aina kurdavad eluraskust ja saatuse nõogist, koosnegu see üks või teine ümbrus elavaist inimesist või ka raa-

matuist. Mitte ilma põhjuseta ei lausunud üks noor pärast seda, kui ta noruspäise kirjaniku töid lugenud: „Lihtsalt poomise himu ajas peale.“ Ja teine, kes nooruse täies idealismis unistas inimsoo edust ning inimväärsema elu lähenemise võimalusest laialistele hulkadele, sattus otse hingelisse ahastusse, mis temalt riisus kauaks ajaks iga teohimu, kui ta oli tutvunud mõnede pessimistlike sotsioloogidega, kes eitavad iga edu inimsoo elus ja ütlevad: „Inimene saab aja kestes küll targemaks, aga mitte õnnelikumaks.“

Agas isegi, kui võtta viimane väide õigeaks, ei ole vähematki põhjust langeda nukrutsemisse ning kaotada elurõõm. Maailma juhivad tugevamad jõud kui inimene; viimane teeb, mis ta suudab, oma elu muutmiseks mõistlikumaks ja ilusamaks. Norutamine ja tusatujutamine ei aita siin karvaväärki — otse vastupidi, ta vähendab iga üksiku inimese kui ka kogu rahva tõeindust ja teovõimust, mis on kõige tähtsamad tegurid üksiku isiku kui ka kogu rahva ainelise ja, seoses sellega, vaimlise elujärje parandamiseks.

Ei tule mõista asja nii, et peaks hoitama kasvava põlve eest varjul kõik, mis on ühiskonnas halba ja inetut. Seda mitte, vaid noori tuleks õpetada aegsasti tundma ka elu varjukülgi. Häda seisab vaid selles, et ühiskonnaelu varjukülgede käsitlemine on peaaegu kõikjal surutud esikohale nii tugevasti, et jääb mulje, nagu ei oleks midagi head üldse olemaski. Ometi leidub inimesis ja nende eluavaldis, mitte ainult pühapäeviti, vaid ka äripäeval, palju õilsat ja ülevat, puht ligimeslikku soojust ja endaohverdust. Seegi peaks olema küllalt väärt, et teda eriti noortele tema täies valguses näidata.

Kui vaadelda inimesi, siis võib näha palju rohkem rõõmsaid ja muretuid nägusid kui nukraid ja kurbi. Kõikjal on käimas hoogne majanduslik ja kultuuriline töö. Eestlane on saavutanud väärtuslikuma iga inimese ja rahva elus — vabaduse. Erakordsete olude tõttu on küll kodaniku vabadus ajutiselt kitsendatud, aga mitte sel määral, et see kitsendus paneks seisma loova töö. Majandusliku kriisi raskused on andnud ja annavad veel nüüdki end mõnelegi tunda, aga mitte sel määral, et inimesed, kes tahavad teha tööd, kannataksid otse eluähvardavat puudust.

Kuid kõigest hoolimata lehvib Eesti üle veel õige raskelt Sobakevitši süngepalgeline vaim ja ilmneb peale muu ka meie kirjanuduses sellise jõuga, et jääb tunne, nagu ei oleks Naatsaretist üldse midagi head loota. Kui tahame kasvatada oma noorsoo ümber

elurõõmule, millest oleneb mitte vähesel määral ka elujõud, siis peavad just kool ja kirjandus tekitama nooruses enam usku endasse ja õpetama teda saama üle raskusist — suurimaistki — mõistva ja andestava naeruga. Kuigi huumorimeel on külgesündinud, allub ka tema niihästi arendamise kui ka allasurumise tegevusele.

Võibolla on kirjandusel kõige hõlpsam tegeleda inimese enda seesmiste konfliktidega ja tema kokkupõrgetega teiste inimestega. Kuid elu ei seisa veel kaugelki mitte sel määral üksi nende konfliktide kujutlemises, nagu nüüd tuleb ilmsiks, vaid tal on ka teine, mitte vähem huvitav pale kui see, mis viib tragöödiase või närbumisele. Pealegi on tragöödiase ikkagi palju suurust ja jõulist, kuna kõige masendavalt mõjub virinelu kujutamine, nagu see avaldub näiteks M. Gorki töös „Põhjas“ ja mõneski meie oma kirjanike töis. Elu ei ole siiski nii lootusetu!

Kui arvatakse, et pessimistlikus maailmasuhtumises ja sünguses peitub suur hingeline sügavus, siis on selline vaade ekslik. Palju enam sügavust on varjul just elurõõmus. Rõõmule ei tule vaadata nagu mingile pealiskaudsuse ja kergemeelsuse väljendusele. Kui inimene suudab hoolimata mitmekesisusest, sageli väga rusuvaist eluraskusist, alal hoida oma rõõmsa meele ja julguse ning ei lange nukrusse, hädaldamisse või alistuvasse melankoolsesse ükskõiksusse, siis annab see nimelt tunnistust hingelisest sügavusest ja jõust.

Kuid on vaja süveneda endasse ja otsida õiget ning otstarbekohast suhtumist elusse. Eriti tuleks selleks õpetada noori, kes loomulikult kalduvad üleliigsesse senti-

mentaalsusse. Noorele puule antakse tugi, mis teda kaitseks tugevate tuulte ja tormide vastu ning teda aitaks hoida pea püsti. Veel enam vajab tuge eluraskuste vastu võitlemiseks noor inimene ja selliseks toeks on kõik, mis talle annab julgustavat elurõõmu.

Kui tahetakse näha, siis võidakse näha, et kogu loodus on täis vastastikuse hävitamise tungi. Aga ometi on loodus ilus ja suurejooneline ning seda näeme harilikult paremini ja selgemini, kui looduses üldiselt valitsevaid röövinstante. Miks püütakse hinnata inimest teisiti ja paigutada tema juures esikohale erilisel vaid halba ja inetut!

On ükskõik, kas asuda seisukohale, et inimesel puudub tahtevabadus või on tal see olemas, tulemus on ikka seesama — elurõõm on talle asendamatuks väärtuseks. Fatalistil või deterministil ei ole vähematki põhjust norutamiseks ja nukrustamiseks, sest nende elu juhib paratamata saatus või mõjutab suuremal või vähemal määral ümbrus. Vabatahte uskuja, kes arvab, et „igauks on oma õnne sepp“, aga peab eriti austama elurõõmu, sest et see annab inimesele rohkesti elujõudu.

Rahvas, mida täidab suur elurõõm ja elujulgus, on seesmiselt nii tugev, et ta suudab saatuslikel silmapilkudel panna vastu raskeimailegi katsumisile. Sellise, seesmiselt väga tugeva rahva juures, mis ei ole nõrgestatud igasuguste kahtluste ja kõhklemistega, halisemise ja hädaldamisega, täidab igauks ilma erandita oma kohust isamaa vastu, kui tuleb tarvis. See aga on kõige väärtuslikum, mis inimene suudab anda oma maa vabaduse kaitseks.

Ho.

Kolonel Otto Sternbeck 50-aastane.

Jõulu laupäeval käesoleval aastal täitub pool sajandit ajast, mil praegune Teedeminister kolonel Otto Sternbeck esmakordselt nägi ilmavalgust.

Juubilar on Järvamaa mehi, pärit Albu vallast, sündinud 24. detsembril 1884. aastal. Alghariduse omandas kodumaal, keskkooli lõpueksami sooritas 1911. aastal Peterburi õpperingkonna juures; 1912. a. kuni 1914. a. õppis Helsingi ülikooli füüsika-matemaatika teaduskonnas.

Maailmasõja lahtipuhkemisel mobiliseeriti ta ja määrati reamehena teenistusse 266. jalaväe Poretšenski polku, mille koos-

seisus võttis osa võitlusest sakslaste vastu sõja algusest kuni 1917. aasta novembrikuuni. Lahingutes ülesnäidatud vahvuse eest ülendati ta 25. 08. 1915. a. alamlipnikuks ja 23. 01. 1916. a. — lipnikuks. Heitluses Skrobovi küla all 20. 06. 1916. a. sai kõvasti põrutada, kuid jäi rivvi.

Eesti rahvuslike väeosade asutamise mõttest kaasatõmmatuna juubilar siirdus 07. 11. 1917. a. kodumaale, kus teenis 3. eesti polgus kuni 18. 02. 1918. a.

Vabadussõja algades kolonel Sternbeck, tol ajal alles leitnandi auastmes, määrati Tallinna 1. kaitsepataljoni ülemaks, milline

pataljon 1. 05. 1919. a. moodustati ümber 8. jalaväepolguks. Nende kahe väeosa juhina ta võttis osa meie suurimast ajaloolisest heitlusest olemasolu eest, viibides rindel 14. 01. 1919. a. kuni Vabadussõja lõpuni.

Juubilar on lõpetanud vanemate kaitseväge juhtide informatsioonikursused 1924. a. ja täiendanud omi sõjalisi teadmisi suvel 1923. a. Prantsusmaal. Alamkapteniks ülen dati ta 06. 05. 1919. a., kapteniks — 23. 10. 1919., kolonelleitnandiks 19. 06. 1920. a. ja koloneliks 24. 02. 1927. a., vanusega samast ajast.

Kui kaitseväge ülemineku puhul rahujalale 8. jalaväepolk likvideeriti, määrati kolonel Sternbeck 01. 01. 1921. a. kaitseväge laskeasjanduse juhiks, millisel ametialal ta teotses alul laskeinspektorina ja 01. 06. 1929. a. arvates jalaväeinspektorina kuni oma määramiseni Teedeministriks 21. 10. 1933. a.

Teenete eest Vabadussõjas on kol. Sternbeckile annetatud I liigi 2. järgu Vabaduse Rist, rahalist autasu 2250 kr. ja normaaltalu. Peale selle omab ta Kotkaristi 3. klassi, Valgeristi 3. klassi, Läti Karutapjate ordu 3. järgu ja endise Vene Anna ordu 2. järgu mõõkadega, 3. järgu mõõkadega ja lindiga ning Stanislause ordu 2. järgu mõõkadega ja 3. järgu mõõkadega ja lindiga.

Kaitseväelasena on juubilar teotsenud ka kirjandusepöhlul, käsitledes peamiselt oma erialasse — laskeasjandusse — puutuvaid küsimusi. Selles suhtes on tema sulest ilmunud palju artikleid „Sõduris“ ja teistes laskespordist huvitatud ajakirjades. Tabava sõnaga ja sügava veendega oma käsitlusobjekti tähtsusse on ta nende artiklite kaudu kui ka suuliste nõuannete ja juhataste läbi suutnud äratada erakorralist tähelepanu laskeasjanduse vastu mitte üksi kaitseväes ja kaitseliidus, vaid ka väljaspool neid organisatsioone inimeste hulgas, kellel relvade tarvitamise oskus pole sunduslik.

Arvukate laskurühingute ja üleriikliku laskurliidu asutamine, laiaulatuslikkude laskevõistluste korraldamine ja neil võistlustel saavutatavate tagajärgede üha kiirenev tõus, mis juba küünimas maailma parimate laskesaavutusteni — selles kõiges on enam kui keegi muu „süüdi“ juubilar oma terava sulega ja energilise teotsemisega. Pole kahtlust, et just tema algatusel

*Kolonel O. Sternbeck,
Teedeminister.*

ja asjatundlikul juhtimisel on Eesti laskeasjandusele „löödud hääled sisse“. Seepärast ta võib pretendeerida meie laskeasjanduse isa nimetusele.

Nagu eeltoodud andmetest nähtub, on kolonel Sternbeckil seljataga sündmusterikas, kuid ühtlasi ka saavutusterikas elutee. Kahe kaasalöödud sõja ohud ja vintsutused ei ole suutnud murda tema energiat ega tuimendada tahtejõudu, vaid neid pigemini karastanud ja kasvatanud.

Soovime ja loodame juubilari 50-dal hällipäeval, et tal veel paljuiks aastaiks jatkuks tervist ja indu töötamiseks isamaa auks ja kodumaa kasuks.

Õnn kaasa talle täismehel ikka astumisel!

Kolonel O. Sternbecki sünnipäeval.

Heinrich Heine arvas, et suurimaks kunstiks inimese elus on kaks asja: esiteks — endale vanemate valimine, ja teiseks — ajastu valimine, millal sündida. Meie sõber, kaasvõitleja, lahingujuht, õpetaja jne. jne. jne. Otto Sternbeck on kindlasti hästi toime tulnud nende mõlemate „inimese elu suurima kunsti“ ülesannetega. See on eksperimentaalselt tõestatud vastuvaidlematul kujul nüüd, kus on möödunud 50 aastat päevast, mil ta 1884. a., vana kalendri järgi 12 päeva enne jõulusid, esimene kord tervitas seda maailma oma häälega. Nendest 50 aastast oma 30 aastat ühes sabaga moodustavad aja, mis kohane ettevalmistumiseks ja elamiseks erakorraliste võimetega inimestele... Laineliselt tõuseb ja langeb ühiskondliku elu pinevus, kuni viimaks tõuseb võimas, kõikepurustav murdlaine. Tormitseval merel, tõsisel merimehed tunnevad enese olevat õigel kohal, aga vaikne vesi olgu suvitajatele nahaparkimiseks ja sereneadide laulmiseks. On's veel suurimaid teotsemise võimalusi kui need, mida pakus Eesti vabariigi sünniaeg? Üldises poliitilises, sotsiaalses ja moraalses varisemises eraldada eesti rahvuslik tervik ja rajada uus, terveloomuline rahvuslik riik. See on ometi vääriline ülesanne, mille täitmisel ka erakorraliste võimetega meestel on võimalus tööle rakendada kogu oma energia, otsustamis- ja algatusvõime. Siin on siht, mis suudab kütkestada kõige suuremagi tahte. Tõesti, kohasemat aega ei oskaks ma soovitada O. Sternbeck'ile, sest mis peaks ta peale hakkama mõnel unisemal ajal oma jõuküllusega, mis vahest paistab olevat piirital!

Head õnne on olnud tal ka endale vanemate valimisel. Valides nad kehva talutare rahva seast, kindlustas ta enesele noorusea, mis ei tunnud hellitamist ega popsutamist, vaid kujunes karmiks elukooliks.

Et ta selle elukooli lõpetas nii ütelda „kuldaurahaga“, seda tõestab kategooriliselt tema pärastine tegevus. Sellest järgneb veel kord, et vanemad olid hästi valitud: nad suutsid teda sündimises varustada erakorraliste vaimuannetega, jõuküllusega ja

tervisega ning kodust kaasa anda eluteele kindlad moraalsed veened. Nagu aeg veenvalt tõestanud, on tema vanemad talitanud mõistlikumalt kui paljud teised, kes püüdsid pärandada lastele miljoneid rublasid, kõrgeid tiitleid ja muud sarnast. Kaotanud need miljonid, on nad sunnitud tutvuma elukarmustega astates, mil inimene ei ole enam karastatav; aga kõrged tiitlid ilma miljoniteta on kui kassikuld, mis küll hiilgab, kuid ei ole koteeritav väärtmetallide börsil.

Kuid ka meil on õnne temaga. Need üldise varisemise ajad ähvardasid kujuneda meile rahvusliku hukkumise ja häbi aegadeks. Kui nad aga kujunesid Ees-tile heroilisteks aegadeks, siis tänu meestele, kes olid suutelised sundima saatust näitama meile lahket ja viisakat nägu. Lastes kinotiinuna läbi mälu möödunud aegade sündmustiku, veendume, et Otto Sternbeck on olnud nii mitmelgi korral „asendamatu“. Ja siis tunneme südames tänu, et ta sündis õigel ajal.

*

Kui oli vaja erilisele väeosale sobivat juhti, siis oli ta kohal õigel ajal. Kui saabus rahuaeg, oli tarvis asuda loovale tööle ja siis oli ta jälle õigel ajal kohal. Eeskätt oli tarvis korda seada relvad ja kogu see „laskeasjandus“. „Korda seada“ — see tähendab rohkem, kui puhtaks nühhkida, sisse õlitada ja ilusti püramiididesse panna; see tähendab ka asja „nägemist“ nii, kui ta õieti on, aga mitte nii, kui seda ollakse harjunud nägema. O. Sternbeck seadis laskeasjanduse korda, sarnasesse korda, et võime olla uhked...

Ega's ma pole mõni hindaja siin, ma vaid vaatlen, peatun möödajooksva elulindi mõnel hetkel ja tunnen enese olevat kaasa kistud tema isiksuse jõulisest eneseavaldusest. Kuidagi meenub lendav raskekahuri mürsk — ega see palju küsi tavalistest plannkudest, seintest ega muust säärasest — ta läheb oma saatuslikku teed.

Tervist!

K u s t a s.

Riigikaitseline õpetus välismaa ülikoolides.*)

6. Nõukogude Venemaa.

ZIK'i dekreediga 15. septembrist 1926. a. viidi sisse kõikidesse ülikoolidesse ja kõrgematesse õppeasutistesse üliõpilaste sunduslik ettevalmistus (Võšaja doprizõvnaja podgotovka).

Sõjalise ettevalmistuse eesmärgiks Nõuk. Vene kõrgemates õppeasutistes on:

— kõikide riviteenistuseks kõlbulikkude üliõpilaste ettevalmistamine tagavaraväe rühmaülemateks; seejuures üliõpilaste lõpuliselt ettevalmistamine tagavaraväe juhiks sundusliku sõjaväeteenistuse ajal pärast ülikooli lõpetamist; ülikooli sõjalise ettevalmistamise kursus on teatavaks eelkursuseks edaspidisele õppetööle armees;

— kõikide riviteenistuseks mittekõlbulikkude üliõpilaste (ka naiste) ettevalmistamine sõjaasjandust tundvateks tööjõududeks tagala asutistes ja tööstustes.

Erandi moodustavad mõned kõrgemad pedagoogilised õppeasutised, millede üliõpilased on vabastatud riviteenistusest. Nendes õppeasutistes sõjalise õpetuse eesmärgiks on ette valmistada teadlikke rahvakavatajaid ja riigikaitsepropaganda juhte, kes suudaksid sisendada laiematele hulka-dele sõjalise ettevalmistuse tähtsust, populariseerida sõjaasjandust ja valgustada rahvast sõjalistes küsimustes.

Kommunistlikes kõrgemates õppeasutistes sõjalise õpetuse eesmärgiks on rööbiti rühmaülema ettevalmistamisega valmistada ette politilisi juhte sõjaväe tarvis.

Normaalne sõjalise ettevalmistuse kestus on neli aastat. Nelja aasta kestel on sõjalise õpetuse tunde ümmarguselt 190. Peale selle esimese ja teise õppeaasta vaheajal on ette nähtud süvine laagriõppus.

Üldiselt sõjalise õppusega ülikoolides püütakse ette valmistada üliõpilasi peamiselt teoreetiliselt. Puhtpraktiliseks õppekursuseks on vaid laagriõppus, kus üliõpilastele antakse rivilist ettevalmistust, tutvustatakse sõjaväe eluga, süvendatakse esimesel õppeaastal saadud teoreetilisi teadmisi, antakse vajalikud praktilised oskused ja teadmised sõjaasjanduse alal ja tutvustatakse teiste väeliikidega.

Laagriõppustest on vabastatud riviteenistuseks mittekõlbulikud üliõpilased ja naisüliõpilased. Kuid selle aja kestel, mil

teised on laagris, peavad riviteenistuseks mittekõlbulikud ja naised olema praktilisel sõjatööstuses, sõjaväe valitsustes jne., et lähemalt tutvuda tagala tegevusega ja ülesannetega, mis nende peale langevad sõjakorral.

Esimese taliperioodi teoreetilise kursuse ülesandeks on tutvustada üliõpilasi sõjaasjandusega, sõjaterminoloogiaga, üldteadmistega sõjaasjanduse valdkonnast ja valmistada neid ette suviseks laagriõppuseks.

Järgnevate aastate teoreetilise õppekursuse ülesandeks on anda üliõpilastele täielik ja igakülgne erialaline ettevalmistus ja tutvustada neid teiste väeliikide lahingutegevusega. Õppetöö taotleb rühmaülema teoreetilist ettevalmistamist.

Õppetöö ülikoolis on pandud nii, et ettenähtud 190 sõjalise õpetuse tundi on ainult sissejuhatavateks ettekanneteks, katseteks, läbirääkimisteks, harutusteks, näitlikkudeks õppetundideks jne. Õppetöö pearaskus lasub üliõpilastel endil, kes peavad iseseisvalt küsimustesse süvenema, neid uurima ja sel teel end teaduslikult ette valmistama.

Õppemeetodiks on kombineeritud meetod, s. o. loengud-läbirääkimised rikkalikult illustreeritud skeemidega jne., ühes iseseisvate näitlikkude ülesannete lahendamistega auditooriumis, kusjuures tõmmatakse tööjuurde võimalikult rohkem üliõpilasi.

Üliõpilaste iseseisvad tööd kontrollitakse õppetööde juhatajailt, kas suuliselt või sellekohaste kirjalikkude töödega.

Sõjalise õppetöö tulemused arvestatakse. Arvestamise lihtsustamiseks, s. o. ühtlasi katsete arvu vähendamiseks on mitmed alad koondatud ühte. Igal õppeaastal on üliõpilane kohustatud ära andma teatava arvu (2–3) katseid sõjalistes ainetes. Katsetes võivad olla suulised ja kirjalikud, kuid hindamine peab sündima ilmtingimata individuaalselt.

Sõjaline ettevalmistus ülikoolides toimub jala-, suurtüki- ja ratsaväe alal ja tehnilisel alal. Tehnilisel alal on ette nähtud järgmised erialad: pontooni, raudtee, pioneri — moondamise, elektrotehnika ja keemia alad. Peale selle kommunistlikes kõrgemates õppeasutistes valmistatakse politilise töö juhte, pedagoogilistes kõrgemates õppeasutistes — sõjalise propaganda juhte ja

*) Vt. „Sõdur” nr. 48 ja 49 s. a.

arstiteaduse instituutides ja fakultetides — sõjaväe arste sanitaar- ja veterinaaralal.

Sõjalist ettevalmistust teostatakse ülikoolides järgmiselt.

1. Ülikoolides, kus on jalaväe kursus (pehotnõi ukлон).

Ained	Aastad				Kokku tundi
	I	II	III	IV	
1. Politiline ettevalmistus	—	—	6	—	6
2. Taktika	14	34	32	26	106
3. Administratsioon ja määrustikud	12	—	—	—	12
4. Topograafia	16	—	—	—	16
5. Laskeasjandus	10	18	—	—	28
6. Välikindlustamine	—	—	14	—	14
	52	52	52	26	182

Peale selle:

1. Sissejuhataav ettekanne 2 tundi
 2. Tervishoid 2 „
 3. Topograafia maastikul 6 „
- 10 tundi

Üliõpilased on kohustatud õiendama katsed:

- I õppeaastal: 1) Taktika.
2) Administratsioon.
3) Topograafia.
4) Laskeasjandus.
- II „ 1) Taktika.
2) Laskeasjandus.
- III „ 1) Taktika.
2) Välikindlustamine.
- IV „ Taktika.

2. Ülikoolides, kus on suurtükiväekursus.

Ained	Aastad				Kokku tundi
	I	II	III	IV	
1. Politiline ettevalmistus	—	—	6	—	6
2. Suurtükiasjandus	20	22	26	—	68
3. Taktika	10	30	20	12	72
4. Topograafia	18	—	—	—	18
5. Administratsioon	4	—	—	12	16
	52	52	52	24	180

Peale selle:

1. Sissejuhataav ettekanne 2 tundi
 2. Tervishoid 2 „
 3. Topograafia maastikul 6 „
- 10 tundi

Laagris võetakse läbi:

1. Hippoloogia. 2. Käsirelvad. 3. Laskeasjandus.

Üliõpilased on kohustatud õiendama katsed:

- I õppeaastal: 1) Topograafia.
2) Suurtükiasjandus.
3) Taktika.
- II „ 1) Suurtükiasjandus.
2) Taktika.
- III „ Taktika.
- IV „ 1) Taktika.
2) Administratsioon.

3. Ülikoolides, kus on ratsaväe kursus.

Ained	Aastad				Kokku tundi
	I	II	III	IV	
1. Politiline ettevalmistus	—	—	6	—	6
2. Administratsioon ja määrustikud	4	—	12	—	16
3. Materjalosa ja laskeasjandus	10	14	—	—	24
4. Ratsapioneriasjandus	—	24	—	—	24
5. Hippoloogia	—	6	—	—	6
6. Topograafia	6	—	—	—	6
7. Taktika	32	8	24	26	100
	52	52	52	26	182

4. Ülikoolides, kus on sõjatehniline kursus.

Esimesel kahel aastal antakse üliõpilastele sõjaline põhikursus, järgneva kahe aasta vältel antakse neile erialalist õppust.

Ained	Aastad							Kokku tundi
	I	II	III ja IV				Keemia ala	
			Pioneri-ala	Raudtee ala	Pioneri-moond.ala	Elektrotehnikala		
1. Politiline ettevalmistus	—	6	—	—	—	—	—	6
2. Administratsioon	12	4	—	—	—	—	—	16
3. Laskeasjandus	10	—	—	—	—	—	—	10
4. Topograafia	12	—	—	—	—	—	—	12
5. Taktika	18	42	4	4	4	4	4	64
6. Eriala ained:								
a) Pioneriasjandus	—	—	6	6	20	6	—	8
b) Sõjateed	—	—	10	30	14	6	—	
c) Sillad ja ülekäigud	—	—	38	12	14	6	—	
d) Elektrotehnikala	—	—	—	—	—	36	—	
e) Purustustööd	—	—	10	10	10	—	2	72
f) Sõjakeemia	—	—	—	—	—	—	50	
g) Miiniasjandus	—	—	—	—	6	—	—	
g) Eriala ülesanded	—	—	8	14	8	18	12	
	52	52	76	76	76	76	76	180

Mäid pühi!

oma arvurohkele lugejaskonnale ja kõigile kaastöölitele soovib „Sõduri“ toimetus.

Peale selle:

- 1. Sissejuhatav ettekanne 2 tundi
 - 2. Tervishoid 2 „
 - 3. Topograafia maastikul 6 „
- 10 tundi

Üliõpilased on kohustatud õiendama katsed:

- I õppeaastal: 1) Administratsioon.
2) Laskeasjandus.
3) Topograafia.

II „ Taktika.

III ja IV õppeaastal on katsed erialas ainetes kokku mitte rohkem kui nelja aine alal.

5. Ülikoolides, kus valmistatakse ette sõjaväe sanitaararste. Kursus on jaotatud 5 aasta peale.

Ained	Aastad					Kokku tundi
	I	II	III	IV	V	
1. Taktika	12	18	—	—	—	30
2. Topograafia	8	—	—	—	—	8
3. Laskeasjandus	6	—	—	—	—	6
4. Administratsioon	8	6	—	—	—	14
5. Sanitaaradministratsioon	—	18	—	—	—	18
6. Sv. tervishoid	—	—	—	36	—	36
7. Sanitaartaktika	—	—	—	12	24	36
8. Sanitaarteenistus õhu- gaasikaitse tingimustes	—	—	—	—	12	12
9. Politiline ettevalmistus punaväes	4	—	—	—	—	4
	38	42	—	48	36	164

Peale selle:

- 1. Sissejuhatav ettekanne 2 tundi
 - 2. Topograafia maastikul 6 „
- 8 tundi

Üliõpilased on kohustatud õiendama katsed:

- I õppeaastal: 1) Topograafia.
2) Taktika.
3) Relvade materjalosa.

II „ 1) Taktika.
2) Sanitaaradministratsioon.
3) Administratsioon.

IV „ 1) Sv. tervishoid.

V „ 2) Sanitaartaktika.
Sanitaartaktika.

Sv. veterinaararstide ettevalmistamise kursus on analoogiline sanitaararstide kursusele. Sõjalise õppetöö aeg on kokku 180 tundi, millest 70 tundi on reserveeritud üldsõjalistele õppealadele ja 110 sv. veterinaaralale.

Peale sõjaliseks õppuseks ettenähtud aja ja ainete, peetakse ka akadeemiliste ainete õpetamisel alaliselt silmas sõjaväe tarvidusi ja nõudeid. Nii, näiteks, eksterieeri õpetamisel antakse üliõpilasile ühtlasi teadmisi sõjaväe remonteerimisest hobustega, kirurgia õpetamisel antakse teadmisi välikirurgiast jne.

Eespooltoodud ainstikud ja õppeaja jaotused pandi maksma augustis 1928. a. Olemasolevad andmed lubavad oletada, et tegelikult on sõjaline õppus ülikoolides palju intensiivsem. Nii, näiteks, kommunistlikus kõrgemas õppeasutises, kus sõjaline ettevalmistus viiakse läbi kolme aastaga, korraldatakse kõikidele kodanikkudele, kes astuvad õppeasutisse, 20-päevaline sõjaline eelkursus. Niisugused eelkursused korraldatakse ka väljaspool õppeasutisi.

Samas kommunistlikus kõrgemas õppeasutises esimese aasta teoreetiline kursus ühes esimese laagriõppusega on jaoülemaks kooliks ja teise ning kolmanda õppeaasta teoreetilised kursused ühes mõlema õppeaasta vaheajal korraldatava teise laagriõppusega on rühmaülemaks kooliks. Nagu näha, on juurde tulnud teine laagriperiood, mida ei näe ette ametlikud programmid.

Ühtlasi ei määra programmid kindlaks ka laagriõppuse iseloomu. Nähtavasti toimub see vastavate sõjaväe osade juhtide ja ülikoolide sõjalise õpetuse juhtide määramisel.

Erilist rõhku kommunistlikus kõrgemas õppeasutises on pandud ainete praktilisele äraõppimisele. Selleks on toimetatud 3 aasta kestel 39 mitmesugust, praktilist õppust, kusjuures aeg on võetud õppeasutise ajast, üliõpilaste vabast ajast ja osalt sõjaliseks ettevalmistuseks määratud ajast.

Peale selle näib, et ülikoolides kõikide akadeemiliste ainete õpetamisel peetakse

kavakindlalt silmas sõjaväe ja riigikaitse nõudeid.

Õppejõududeks on aktiivteenistuses olevad juhid. 1926. a., mil viidi sisse sõjaline õppus ülikooli, oli suuri raskusi õppejõududega, mis ka täiesti loomulik, kuna ülikool nõudis eranditult kvalifitseeritud õppejõude. Samuti puudusid alul ülikoolides minimaalsemadki õppeabinõud. Nüüd nähtavasti on olukord teataval määral paranenud.

*

Vaadeldes riigikaitse ehk sõjalise õpetuse korraldust tähtsamates riikides, võib kokkuvõttes öelda, et:

— kõik elujõulised riigid kokkukõlas igas riigis valitsevale üldisele olukorrale, püüavad viia sõjalise õpetuse ülikoolides võimalikult laiemale alusele, kasutades selleks, kus see võimalik, seadusandluse jõudu või pakkudes üliõpilastele suuremaid majanduslikke hüvesid;

— sõjalise õpetuse eesmärgiks ülikoolis ei ole üksnes tagavaraväe juhtide arvu suurendamine, vaid ühtlasi haritlaskonna ettevalmistamine riigikaitse küsimuste alal laiemas mõttes, mis riigi sõjalisele ettevalmistamisele on kaasajal väga tähtis;

— üliõpilaste ettevalmistamisel sõjatehnilistel aladel püütakse kinni pidada sellest sõjalisest erialast, mis üliõpilaste akadeemilisele erialale kõige lähem; sellega valmistatakse ette kvalifitseeritud sõjatehnilisi jõude rinde ja tagala tarvis;

— üliõpilaste sõjaline ettevalmistus ei toimu ainult selleks määratud tundidel ja

ajal, vaid ka kõikidel teistel akadeemilistel õppealadel, kus see aine iseloomu tõttu osutub võimalikuks;

— sõjalistele õppeainetele antakse ülikoolides täieline kodaniku õigus teiste akadeemiliste ainete kõrval ja sõjalise kursuse lõputunnistusega ei saa kodanik ülikooli lõpetada;

— sõjalise õpetuse läbiviijaiks rakendatakse kvalifitseeritud jõud kaitseväe juhtkonnast;

— sõjaline õpetus ülikoolides on rajatud suurel määral üliõpilaste isetegevusele, eriti teoreetiliste küsimuste läbitöötamise alal.

Need oleksid tähtsamad üldise iseloomuga järeldused, mida võib teha riigikaitse õppetöö korraldamise alal.

Allikad.

„Militär Wochenblatt“ nr. 42 — 1932, lk. 1479, nr. 45 — 1932, lk. 1584, nr. 47 — 1933, lk. 1533.

„Wissen und Wehr“ nr. 8 — 1933, lk. 439.

„Deutsche Wehr“ nr. 25 — 1931, lk. 656.

„Krasnaja armija i škola“ nr. 5 — 1926, lk. 63, nr. 8 — 1926, lk. 52.

„Voina i revolutsija“ nr. 4 — 1931, lk. 69.

„Wehrhafte Jugend“. Major Röhrich, 1934, lk. 11, 13, 15, 21, 29.

„Vnevoiskovaja podgotovka za rubežom“. M. Krasovski, 1928, lk. 40—41, 93—95, 120—124, 129.

„Voenna-veterinarnaja služba“. I. V. Šur, 1928, lk. 84.

„Programm po vōsei doprizivnoi podgotovke v graždanskij vōših utšebnõh zavedenijah. Võpusk 2—8 — 1928.

Soome Allohvitseride Liit 5 aastane.

Ülevaade Soome allohvitseride organiseerimisest.

Käesoleva aasta viimasel veerandil täitus viis aastat Soome Allohvitseride Liidu asutamisest, mispuhul on põhjust peatuda lähemalt meiega sõprusvahekorras oleva vennasmaa allohvitseride organiseerimise juures.

Soome allohvitseride organiseerimine algas Vabadussõja lõppedes, pärast väeosade alalistesse asupaikadesse asumist, peamiselt allohvitseride eneste kui ka kohapealsete kaitsevägeülemate algatusel.

Esimesed allohvitseride kogud, umbes sellisel kujul nagu meilgi, asutati väeosades

veidi enne 1924. aastat. Nende kogude tähtsamate ülesannetena oleks nimetada:

— allohvitseride omavahelise ühistunde ja traditsioonide väljaarendamine ning säilitamine;

— spordi arendamine;

— majanduslikul alal, peale harilikkuude laenukassade, abiandmine majanduslikkudesse raskustesse sattunud liikmetele;

— hoolekanne allohvitseride ja nende perekonnaliikmete eest haiguse, surma jne. puhul.

Kultuurilisel alal võiks nimetada allohvitseride organiseeritud asjaarmastajate teatrietendusi, mis omavad tähtsuse eriti neis garnisonides, kus teatrid puuduvad. Peale selle on viimasel ajal hakatud liidu õhutusel Liidu alaosakondades korraldama mitmesuguseid üldhariduslikke kursusi ja loenguid allohvitseride teadmiste täiendamiseks. Omaette organitena allohvitseride kogude juures teotsevad naisklubid. Peaaegu igas suuremas väeosas ilmub oma väeosa ajakiri, mida mitmel pool toimetatakse ühiselt ohvitseridega.

Oma organisatsiooni poolest Soome allohvitserid seisavad tihedas kontaktis ja koostöös mitte üksi omavahel, vaid ka seltskonnaga. Väga sageli korraldatakse koos seltskondlike organisatsioonidega ühiseid pidustusi jne. Seda koostööd aitavad soodustada allohvitseride ühingud. Ühing on Liidu ja kogu vaheline organ. Ühingud on kutsutud ellu ühiste ettevõtete ja üksikute allohvitseride kogude tegevuse ühtlustamise ja juhtimise hõlbustamiseks. Ühinguid leidub peamiselt suuremates garnisonides, nagu Helsingis, Viiburis ja mujal. Ühing seisab otseses ühenduses Liiduga. Täidab Liidu korraldusi kohapeal, nõuab sisse liikmemaksusid Liidule jne.

Allohvitseride Liidu asutamise mõtte tekkis 1927. a. Selle algatajaks ja mõtte inimeks arendajaks peetakse sapööri veltv. H ä t ö n e n i, kui selleaegset Viiburi allohvitseride ühingu esimeest, kelle ettekande põhjal anti Sõjaväe Ülemjuhatuselt luba Liidu asutamise koosoleku kokkukutsumiseks. Liidu asutamine ise leidis aset hiljem ja nimelt juunis, 1929. Vahepealne aeg, ligemale kaks aastat, kulus uue organisatsiooni tarviduse selgitamiseks ja muudeks eeltöödeks. Asutamise koosolekult võttis oma esindajate kaudu osa 34 allohvitseride kogu (s. o. umbes 50% Soome allohvitseride kogude arvust). Sama koosolek üksmeelselt siis otsustaski Liidu asutamise, valides ühtlasi ajutise juhatuse, eesotsas veltv. Hätöneni ja Peltoneniga, kes töötas välja esialgsed põhimäärused Liidule, asutamise koosolekult antud põhimõtete kohaselt.

Liidu esimene korraline üldkoosolek peeti Viiburis 21. ja 22. septembril 1929, nüüd juba Sõjaväe Ülemjuhatuselt heakkiidetud põhikirja alusel. Kuigi Liit, nagu eespool tähendatud, tegelikult asutati juunis 1929, loetakse Liidu asutamise ametlikuks tähtpäevaks 21. september 1929. Seda põhjusel, et juunis paljude üldise tähtsusega pidustuste ja kaitseväge osade laagrisvi-

Veltv. Kaarla

Soome Allohvitseride Liidu esimees.

bimise tõttu Liidu aastapäeva pühitsemine ei ole küllalt sobiv.

Liidu iseäralduseks oli see, et tolleaegses Liidu põhikirjas, mis nüüd on juba korraldvalt parandatud ja täiendatud, Liidu juhtimiseks oli nähtud ette kaks organit: e s i n d u s k o g u, mis koosnes kõigi garnisonide (ühingute ja alaosakondade) esindajatest, ja j u h a t u s. Praegu juhib Liidu tegevust 12-liikmeline juhatus.

Esimeseks Soome Allohvitseride Liidu ja esinduskogu esimeheks valiti meie allohvitserkonnale soomlaste 1931. aasta külaskäigust hästi tuntud administr. veltv. Jüri K o m o n e n Lahtist ja abiesimeheks veltv. K a a r l a. Liidu juhatuse esimeheks sai veltv. H ä t ö n e n, liikmeteks P ö l l ä n e n, P u p p u t t i ja teised. Alates 1930. aasta suvest on Liidu esimeheks veltv. K a a r l a, abiesimeheks ülemseersant J ä r v e l ä.

Mis puutub Liidu ülesannetesse, siis on need, nagu seda Liidu põhikirjast loeme, üldjoontes järgmised:

- — Soome elukutseliste allohvitseride ustavuse, au ja kohusetunde arendamine;
- allohvitseride üldise ja sõjalise hariduse, ühiskondliku seisukorra, kehalise ja sõjameheliku tubliduse tõstmine;

— allohvitseride koondamine, isamaalistest aadetest vaimustatud ja oma tööst teadlikuks ühiseks perekks jne.

Allohvitseride Liidu tegevuse esimesed aastad kulusid peamiselt Liidu alaosakondade ellukutsumiseks ja muudeks rajavateks töödeks. Olgu seejuures tähendatud, et alaosakonnad on moodustatud kõigis neis garnisonides, kus allohvitseride ühingu ei ole. Alaosakonna ülesanded on üldiselt needsamad, mis ühingulgi, s. t. Liidu tegevuse soodustamine kohapeal. Liidu tähtsamaks tegevuseks viimastel aastatel on olnud elukutseliste allohvitseride õigusliku ja majandusliku olukorra, samuti allohvitseride kogude elu korraldamise ja arendamise eest hoolitsemine. Mõjuvalt on Liit aidanud kaasa allohvitseride ühiskondliku seisukoha parandamisele.

Liidu ettevõtetest oleks nimetada allohvitseride matusekassa, leskede ja vaeslaste abistamise kassa jne.

Hariduslikul alal on Liidu poolt, nagu sellest juba eespool tähendatud, alaosakondades asutatud mitmesugused õpiringid, enamasti niisugused, mille moodustamine üksikutes allohvitseride kogudes osavõtjate väheses arvu tõttu pole teostatav.

Spordi alal esikohal on laske-, siis pesapalli ja muude võistluste korraldamine.

Peale selle on Liidul oma häälekandja „Suomen Aliupseeri“, mis ilmub kuukirjana, alates 1929. aasta detsembrist. „Suomen Aliupseeri“, mida on tellinud ligemale üks neljandik ka meie allohvitseride kogu-

dest, on oma sisult õige mitmekülgne ja pakub õpetlikku ja huvitavat lugemisvara igale allohvitserile. Ajakirjas käsitatakse nii üldiseid kui ka teenistusallalisi küsimusi. Rohkesti ilmub ülevaateid välisriikide allohvitseride olukorrast. Kaastööd ajakirjale teevad suuremalt jaolt allohvitserid ise, kuid väga tihti ka ohvitserid. Ajakiri on olnud Soome allohvitseridele teenäitajaks ja nende elu-olu valgustajaks. Liidule on ta olnud mõjuvaks abinõuks uute mõtete ja ideede propageerimisel.

„Suomen Aliupseeri“ toimetajaks ta asutamisest peale on olnud meile tuntud end. allohv. h-ra Koivisto, kes, omades võrdlemisi laialdase silmaringi, on tuttav Soome allohvitseride elu-oluga, mis on võimaldanud talle ajakirja püsiva ja sealjuures eduka toimetamise rea aastate kestel.

Lõpuks oleks veel märkida, et Soome Allohvitseride Liidu liikmeks olemine ei ole sunduslik, kuid sellele vaatamata on peale väikese osa piirivalve allohvitseride, kes oma teenistuse tõttu asuvad piiril kauges põhjas, kõik elukutselised allohvitserid Liidu liikmed.

Soome Allohvitseride Liidul pärast viieaastast tegevust on põhjust rahuldustundega vaadata tagasi tehtud tööle, mis on annud silmapaistvaid tulemusi mitte üksi Soomes, vaid on jätnud isegi märgatavaid jälgi meile. Sellepärast ühineme kõikide heade soovidega vennasmaa Allohvitseride Liidule ta edaspidiseks käekäiguks. **V. R.**

Mõnda autogirost ja ta kasutamisest.

Autogiro ehk pöörlevate tiibadega lennuk on leiutatud Hispaania insenerilt De la Cierva'lt, kes alustas katseid 1920. a. (teistel andmetel 1922. a.). Ta esimesed katsed ebaõnnestusid. 1923. a. alul õnnestus autogirool teostada esimene väikeulatuslik lend. Cierva jätkas autogiro konstruksiooni viimistlemist ja katseid alul Itaalias ja alates 1926. a. Inglismaal. Mitmekülgse arendamise tulemusena valmis 1932. a. autogiro „C 19 Mark IV“, mida valmistati juba õige suurel arvul ja mille litsentse omandasid ka paljude välisriikide lennufirmad. Autogiro evolutsioon jätkub. Näiteks Am. Ühendriikides 3 firmat ehitavad autogirost ja nad on seeriatena välja lasknud 6 tüüpi autogirost. Praegusajal valmista-

takse autogirost ka Saksamaal, Prantsusmaal, N. Venes jne. N. Venes ehitati esimene autogiro tüüpi lennuk (n.n. „Vertolet“) 1931. a. Venelaste andmetel oli juba 1932. a. maailmas ehitatud üle 500 mitmesugust tüüpi autogirost.

Pärast autogiro leiutamist arvati, et teda saab kasutada ainult spordi- ja turismilennukina. Autogiroga on teostatud ka kaugelende, näiteks Londonist Kopenhaageni, Saksamaalt Hispaaniasse jne. Alles hiljuti lugesime ajalehest, et inglise naislendur pr. Bruce lendas autogirost Inglismaalt Lõuna-Aafrikasse.

Viimase 3 aasta vältel on selgunud, et autogiro on seni leiutatud lennukest kõige ustavam ja kindlam ning ta kasutamiseks

sõjalisiks otstarbeiks on väga palju häid võimalusi. Praegusajal teda katsetatakse või kasutatakse Am. Ühendriikide, Briti, Prantsuse, Itaalia, Saksa, N. Vene, Jaapani, Rootsi Hispaania ja Tšehhoslovakkia maa- või merevägedes või mõlemas. Am. Ühendriikides katsetatakse autogiro-sid väga laiaulatuslikult ja põhjalikult suurtüki-, jalaja ratsaväekoolides.

Inglased katsetasid Hanworthis asuvas autogirokoolis 2 aasta vältel õige põhjalikult ühte „C—19 Mark IV“ tüüpi „Genet Major“ mootoriga varustatud autogiro, kusjuures sellega teostati 800 lendu. Katsetel selgus ta hea vastupidavusvõime ja soodsad kasutamismõimalused. Seda tüüpi autogiro-sid kasutati hea eduga ka möödunud aasta manöövritel. Katsete ja manöövrite tulemusena Briti õhuministeerium tellis 10 säärast autogiro, milledest igasse armee sidelennukite salka määrati üks ja ülejäänud anti sidekooli põhjalikuks väeosa-katseks ja tänavuste manöövritel kasutamiseks.

Konstruktioonilt autogiro sarnaneb paljudes osades harilikule lennukile (vt. joon.). Peamiseks erinevuseks on see, et lennuki statsionaarsed kandepinnad on asendatud 3 (vanematel mudelitel 4) pöörleva õige kitsa tiivaga. Tiivad pöörlevad sõidu- ja propellerituule mõjul umbes 180 ringi minutis ka siis, kui autogiro liigub minimaalse kiirusega. Seega autogiro-l ei teki avariisid kiiruse kaotuse tõttu. Lennuki lennuõnnetusist on aga umbes 90% tekkinud kiiruse kaotusest.

Autogiro kasutab mootorit samade tagajärgedega kui harilik lennuk.

Andmeid autogirode omaduste kohta — vt. tabel.

Praegusaja moodsamaid autogiro-sid on prantsuse „C 30—P“ ja ameerika „Kellet Direct Control Wingless Autogiro KD—1“. Peale tabelis toodud andmete viimase iseloomustuseks võib öelda veel järgmist. Oles kerge laadungiga, ta vajab tõusuks ainult 5—6 m pikkust platsi. Lennukestus on 3,5 tundi, lennukaugus — 580 km. An-gaari viies ta tiivad pannakse kokku ja KD—1 mõõdud on siis: pikkus — 7,8 m, laius — 3 m ja kõrgus — 3,3 m.

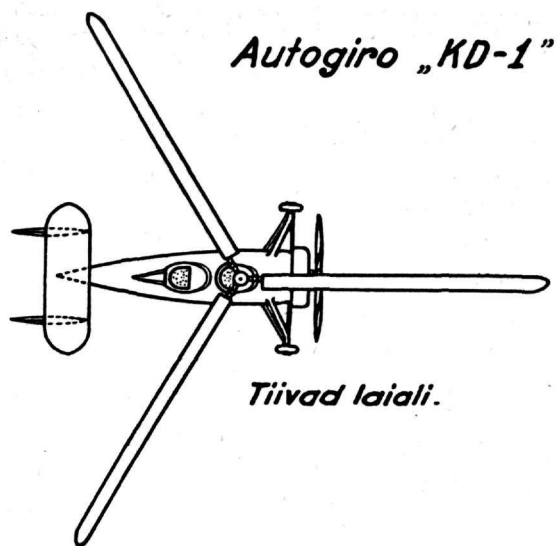
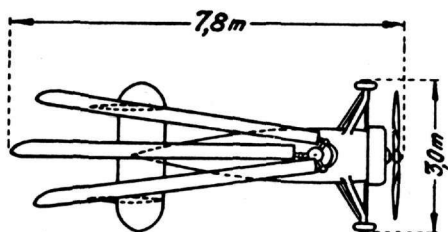
Autogiro „C-19 Mark IV“.

	Inglise C.L. 10	Prantsuse C 30—P	Am.-Ühendriikide			
			PCA-1	PCA-2	Kellet	KD-1
Mootor — H. J. . . .	80	140	125	300	165	225
Üldkaal — kg	510	—	790	1360	995	922
Kaal tühjalt — kg . . .	—	—	520	950	705	604
Maksim. kiirus km/t. . .	165	193	148	198	—	201
Reisikiirus km/t. . . .	—	153	—	—	—	166
Minim. kiirus km/t. . .	30	16	—	39	—	32
Rootori (tiibade) dia-meeter — m	—	—	11,3	13,8	12,5	12,0
Kõrguse võtmise kiirus — m/minutis . . .	275	—	—	—	—	300
Vertikaalne maandumiskiirus m/sek. . . .	—	—	4,6	4,7	—	—
Stardi pikkus — m . . .	20	11	—	—	—	30
Jooks maandum. — m . .	0	0	—	—	—	0
Lagikõrgus m	4500	4850	—	5000	—	—
Kohtade arv	2	2	2	3	2	2

Autogiro „C 30—P“ vajab täiesti vaikselt ilmaga stardiks 11 m, kuna õige nõrga tuulega ta suudab tõusta juba 6—7 m pikkuselt maaalalt.

Võrreldes lennukiga autogiro omab järgmised hüved:

- võimalus valida väga mitmesugust lennukiirust — 16—200 km/t.;
- võimalus õhus ühel kohal püsida, kui tuule kiirus on üle 5 m/sek.;
- võimalus tõusta ja maanduda õige väikesel platsil, mille tõttu pole vaja erilisi lennuvälju;
- täielik juhtimise võimalus ka minimaalse kiirusega liikumisel.

*Autogiro „KD-1“**Tiivad laiali.**Kokku pandud tiibadega.*

Autogirod võib edukalt kasutada järgmisteks ülesanneteks:

- sidepidamiseks ja „kiirkäskjalgade“ transporteerimiseks;
- luure- ja vaatlusteenistuseks, pildistamiseks;
- motomeh. ühikute juhtimiseks;
- teatiste, toiduainete, laskemoona jne. allaviskamiseks;
- haavatute evakueerimiseks;
- pommitamiseks — eriti uduse ilmaga.

Inglise 1933. a. manöövril kasutati kahte „C 19 Mark IV“ tüüpi autogirod kõrgemate staapide ohvitseride liiklemisabi-nõuna isikliku kontaktipidamisel staapide ja võitlevate vägede vahel. Purustatud või suurtükkitule all olevate teede tõttu sageli on kiire isiklik sidepidamine võimatu. Autogirod saab seda teha palju kiiremini kui autol ja ka kõrgete juhtide vastase tule

alla sattumise oht on väiksem. Seejuures maandumis- ja tõusukohad võivad asuda kunipatareide tulepositsioonide rajoonis. Juhul, kui ei leidu maandumiskohta, siis väikse kiirusega lendamisel autogirost lastakse nõõriga kirjalik käsk alla ja jooksja võtab selle vastu. Paljudel säärastel katsetel on selgunud, et autogiro võib nõõri abil maa pealt ka teatise (vastuseid) vastu võtta.

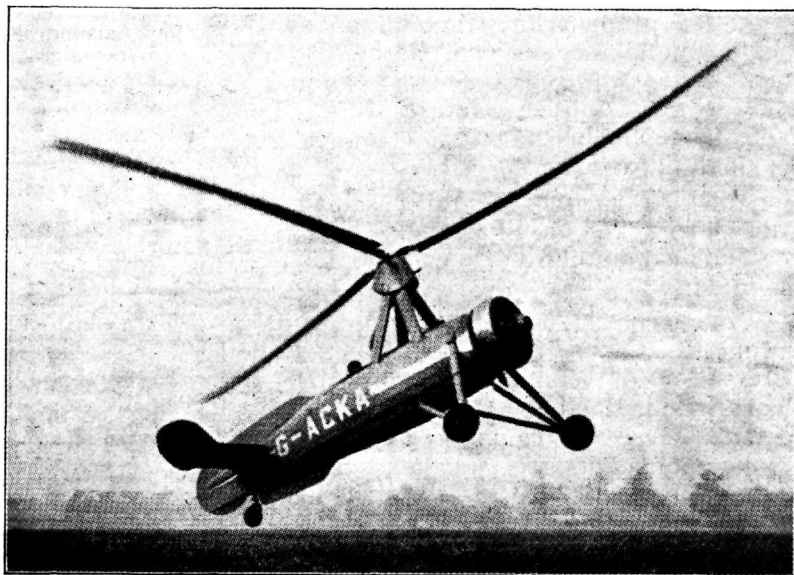
Inglased on juhtinud autogiro abil ka tankiühikuid pealetungi teostamisel, kuid katsete tulemusi hoitakse saladuses.

Autogirosid on otstarbekas kasutada ka sõjalaevadel veetavate lennukite asemel, sest siis pole vaja katapulte ega erilisi kraanasid. Sõjakirjanduse andmeil autogiro leiutaja olevat teinud tüüp „C 30“ uju-katega varustatud autogiroga maandumisi sõjalaeva dekile ja inglased hakkavat neid oma merelennuväes kasutama.

Sakslased soovivad anda autogirosid ka piirivalve ühikute käsutusse ja kasutada neid ka partisanisalkade vastu võitlemiseks. Seda põhjusel, et autogiro võib lennata nii aeglaselt ja madalalt, kui on vaja ülevaate või luure teostamiseks.

Olles varustatud helgiheitjaga või tugevate valgustusraketidega ja -pommidega, autogirod võib edukalt kasutada ka öösi.

Autogiro on suurtükiväele väga tähtsaks abinõuks luurel, sidepidamisel ja suurtükitule juhtimisel. Lennates aeglaselt ja väga madalalt, ainult mõne meetri kõrguselt, autogiroga on võimalik teostada maastikuluuret — valida positsioone (eriti siis, kui aega on vähe) ja teostada teeluuret —

Autogiro „C 30-P“.

valida rännakuteid (eriti pika rännaku puhul).

Kui jalaväe ja teda toetava suurtükiväe vaheline telefoni- või raadioside lakkab töötamast, autogiro kasutatakse sidepidamiseks ning säästetakse virgatsid. Sel juhul ta lendab KP juures aeglaselt ja madalalt, viskab välja nõõri ja maapeal olev jooksja seob selle külge või võtab sellelt teatise (vt. ülesvõtte). Mõnel juhul autogiro maandub käsu üleandmiseks või teatise vastuvõtmiseks.

Rünnaku ajal, kui side on katkenud, autogiro liugleb rinde taga ja vaatleja korrekteerib suurtükitulda märkide pihta, mis takistavad jalaväe edasilikumist või juhatavad need märgid maapealseis vaatluspunktidest asuvatele suurtükiväelastele.

Autogiroga on võimalik kiiresti maha vedada telefoniliine. Kaablipool on autogiros, mis lendab aeglaselt ja väga madalalt. See omab erilise tähtsuse, siis kui on vaja luua pikki telefoniliine metsasel, soisel või raske murdmaastikul.

Eriti suure tähtsuse autogiro omab õhuvaatluse abinõuna suurtükitulda juhtimisel. Ameeriklased väidavad, et sel alal autogiro asendab täielikult vaatluspalli ja osaliselt ka hariliku lennuki. Ohuvaatlus on aga hädavajalik, sest kaasaja lahingus suurtükiväel tuleb sageli tulistada märke, mida pole näha maapealseis vaatluspunktidest. Kuigi selliseid märke on võimalik tulistada ilma vaatluseta kaardi, õhufoto, mõõteüksuste jne. abil, siiski säärane tuli ei ole küllalt täpne ja mõjuv. Vaatluseta laskmisel laskemoonakulu on palju suurem kui vaadeldud laskmisel. Laskemoona juurdevedu on aga sageli seotud raskustega. Laskemoona ja ühtlasi ka suurtükide säästmiseks on vaja hoolitseda hea õhuvaatluse eest.

Võrreldes autogiro vaatluspalliga, mida peetakse parimaks abinõuks pideva õhuvaatluse toimetamiseks, selgub järgmist.

Vaatluspall lastakse üles ja tõmmatakse alla trossiga vintsi abil ning selleks kulub kaunis palju aega. Täispuhutud vaatluspalli ühest rajoonist teise viimine on õige tülikas, sest tross ei tohi riivata telefoniliine, puid ja muid takistusi. Juba Maailmasõjas selgus, et vaatluspallid ei suutnud järgneda pealetungivatele vägedele. Praegusajal, kus motomeh. osad liiguvad edasi palju kiiremini, vaatluspalli ümberpaigutamine omab hoopis suurema tähtsuse. Seepärast Am. Ühendriikides ja Prantsusmaal tehakse vaatluspalli motori-seerimise katseid, s. o. korvi asemele ase-

Autogiro annab ära teatise.

tatakse 6—7 min. vältel mootor-gondel ja vaatluspall lendab uude rajooni kiirusega umbes 40 km/t. Talja ja maas asuv meeskond liigub uude rajooni mootorsõidukeil. Tugev tuul võib aga sageli vaatluspalli lendu takistada. Tuule mõju vältimiseks tuleks suurendada vaatluspalli lennukiirust, kuid seda takistab ta kaju, mida ei saa aga muuta vaatluse teostamise huvides. Autogiro on aga hoopis paremas seisukorras. Ta liigub omal jõul ühegi takistuseta ja rinde edasilikumisel järgneb sellele vabalt. Autogiro tõuseb õhku ja maandub palju kiiremini kui vaatluspall.

Autogiro võib tõusta palju kõrgemale kui vaatluspall, sest viimast takistab ta trossi pikkus ja raskus ning madal lagi (1200—1500 m). Tõustes kõrgele, autogirolt võib vaadata üle varje, mis varjab märki vaatluspalli-vaatleja eest.

Vaatluspall kujutab endast suurt märki, mida on kaugele näha. Seepärast ta on hõlpsasti tabatav. Maailmasõjas lasti üks vaatluspall teise järgi maha ja nad olid võimetud endid kaitsma. Ainuke kaitsevõimalus on tõmmata vaatluspall maha, mis aga teostub kaunis aeglaselt. Seepärast on kahtlane, kas vaatluspalle saab tuleviku-sõjas edukalt kasutada. Autogiro on aga

väike märk, omab suure liikuvuse ja vastase lennuki rünnaku puhul ta võib selle eest põgeneda või maanduda.

Vaatluspalli ülalpidamine on väga kulukas nii inimestelt kui ka rahaliselt. Vaatluspalli-kompani, milles on 8 ohvitseri ja 170 allohvitseri ja sõdurit, hoiab ainult ühe vaatluspalli õhus ja teise — maa peal tagavaras. Vaatluspalli varustatakse heeliumiga, mis on kallis gaas ja mille saamine

lemise. Paljudel juhtudel kui vaatluspall on sunnitud halva ilma tõttu maanduma, autogiro võib olla õhus ja võimaldada vaatlemist. Uduse ilmaga, kui vaatluspallilt pole näha vastase paigutust, autogiro läheb rindele lähemale ja olles madalal, võimaldab vaadelda väikestelt kaugustelt.

Viibides oma vägede kohal paigal või väikesel alal, autogiro kasutab sidepidamiseks maaga telefonisidet ja teatab oma

Autogiro maandub Pariisi tänavale.

on seotud raskustega. Vaatluspalli täitmiseks on vaja mitu sisterni heeliumi. Autogiro varustamine on lihtne ja ta ülalpidamine võrdlemisi odav. Ühe autogiro teenimiseks kulub ameeriklaste andmetel 15 inimest.

Maasoleva vaatluspalli varjamine tekitab sageli raskusi, sest leidub vähe kohti, kus saab hoida täispuhutud vaatluspalli. Vaatluspalli sagedane tühjakslaskmine on aga ebaratsionaalne. Pannes kokku autogiro tiivad, ta mõõdud on 8×3 m ning teda on hõlbus peita puude alla.

Tormise ilmaga vaatluspall viskleb niivõrd tugevasti, et hea vaatlemine on raskendatud. Autogiro lendab aga pehmemalt ja sujuvamalt ning võimaldab parema vaat-

vaatlustagajärgi samuti kui vaatluspall. Manööverdades suurel maaalal, autogiro kasutab ühe- või kahekülgsed raadiosidet.

Vaatlemine väikese kiirusega lendavalt autogirolt on palju efektiivsem kui lennukilt, mis lendab kiirusega 160 km/t. See pärast tuleb arvata, et paljudel juhtudel autogirolt saab palju edukamalt juhtida suurtükkituld kui lennukilt. Suurtükkitule juhtimisel autogiro võib asuda patarei, laskesuuna või märgi kohal. Oma mitmesuguse lennukiiruse tõttu autogiro võib iga lõhkemise või lõhkemiste-seeria vaatlemiseks asuda ühele ja samale kohale ning anda täpsemaid ja ühesugusemaid vaatlusandmeid.

Uduse ilmaga autogiro on vaatlemiseks

paremini kasutatav kui suure kiirusega lendav lennuk, sest lennuki vaatelejal on raskem viibida märgi läheduses ja vaadelda lõhkemisi.

Briti õhuministerium tellis 1933. a. viieistmelise reisijate autogiro, mis varustatakse 500 H. J. mootoriga ja mis on suurimaks autogiroks Inglismaal. Selle autogiro lennukiirus on 256 km/t. ja maandumiskiirus — 32 km/t. Ohkutõusmiseks see autogiro vajab 65 m pikkust platsi. Ameerikas olevat ehitamisel 700 H. J. mootoriga autogiro, mis võtab peale 10 inimest. Sääraseid tugevajõulisi autogiroseid on otsarbekas kasutada eriülesandega salkade veoks vastase tagalasse, kes maanduvad vastasele teadmata ning tekitavad seal suuri segadusi. Sääraseid autogiroseid võib edukalt kasutada ka pommitamiseks nii, et suurel kõrgusel ta lendab märgi kohale, jääb seal seisma ja viskab hästi sihitud pomme. Loomulik, et seejuures saavutatakse hea tabavus.

Autogiro nõrgaks küljeks on asjaolu, et ta ei oma küllaldast õhulahinguks vajalikku manööverdamis- ja vigurlennuvõimet. Endakaitseks ei saa täies ulatuses kasutada ka kuulipildujat, sest pöörlevate tiibade tõttu klp. ei saa laska horisondist kõrgemale. Need nõrgad omadused kaotavad oma tähtsuse, kui autogirod kasutada väljaspool õhufahingu piirkonda, s. o. vaatlusabinõuna oma vägede kohal, sidepidamiseks, liiklemisabinõuna jne. Siis ta kaitseb end õhuuhu vastu maandumisega. Kaitseks maapealt lastud kuulide vastu sakslased soovivad kasutada soomust.

Juhul, kui ehitatakse suuri autogiroseid vägede veoks või pommitamiseks, siis neid kaitstakse hävitajatega või kasutatakse siis, kui ebasoodsa ilmastiku tõttu vastase hävitajate tegevus on takistatud või raskendatud.

Autogiro arendamise ja kasutamise alal välismaal pole veel öeldud lõppsõna. Ameeriklased väidavad, et autogiro pole veel täielikult välja jõudnud lapseeas. Katsed jätkuvad. Paljudes riikides hoitakse andmeid ja saavutisi saladuses. Seni avaldatud andmetest selgub, et autogirole pööratakse kõikjal väga suurt tähelepanu ja temaga on saavutatud võrdlemisi häid tagajärgi.

Me peame tähelepanelikult jälgima välismaal sel alal tehtavat tööd ja õigel ajal tegema vastavaid järeldusi. Autogirode ehitamine või muretsemine peaks ka meil lähemal ajal tulema kaalumisele. Nende soetamise alal võib palju saavutada ka Õhu- ja Gaasikaitse liit. Koostööharjutusteks ja sidepidamiseks võiks ka Kaitseliit endale soetada autogiroseid.

—m.

Kasutatud allikad:

- The Field Artillery Journal. Juuli-August. 1934. a.
- Deutsche Luftwacht. Ausgabe: Luftwehr. Märts, 1934. a.
- Wehr und Waffen. November. 1934. a.
- Militär Wochenblatt nr. 4. 1934. a.
- Vestnik vozdušnogo flota 1933. a. nr. 3 ja 9, 1932 a. nr. 5 ja 10—11, 1931. a. nr. 8 ja 11—12.
- Sõdur 1933. a. nr. 7—8.
- Aviacija i Himija 1931. a. nr. 6.
- K. Kamenev. Vozdušnõi flot v sovremennoi voine. Moskva. 1933. a.

Tagavaraväeohvitseride teadmiste täiendamise võimalustest kaitseväes.

Nagu selgub „Reservohvitseride liidu“ märgukirjast („Päevaleht“ nr. 313 — 1934), ei ole tagavaraväeohvitserid küllalt tuttavd OTS¹⁾ nende paragrahvidega, mis võimaldavad tagavaraväeohvitseridel vabatahtlikul alusel võtta osa kaitseväes korraldatavatest õppustest. Kuna teatud arv tagavaraväeohvitseri asub väljaspool sektsioone, siis pole see osa ohvitseri tuttav ka nende täiendavate korraldustega, mis teataval määral hõlbustavad sektsioonides

olevatel tagavaraväeohvitseridel osa võtta õppustest kaitseväes.

Alljärgnevad read püüavad anda lühida ülevaate nendest võimalustest, millised on kasutada sõjalise hariduse täiendamiseks tagavaraväeohvitseril.

Asudes küsimuse juurde peab tähendama, et tagavaraväeohvitseride teadmiste ja oskuste täiendamine ja viimistlemine on palju raskem kui tagavaraväeohvitseride ettevalmistamine. Peamisteks põhjusteks selleks on, et:

¹⁾ Ohvitseride teenistuskäigu seadus RT 85 — 1931.

— tagavaraväeohvitserid on alaliselt kinni oma igapäevase tööga, mis tunduvalt raskendab nendel pidevalt jälgida sõjakirjandust ja vabatahtlikult pikemaks ajaks lahkuda teenistuskohalt kuhugi väeossa õppustele;

— tagavaraväeohvitserid on tülikas sageli kutsuda sundkorras kokku isegi lühemaajalistele õppustele, kuna iga kokkukutse on seotud kuludega ja ka mõnede muude raskustega; tagavaraväeohvitseride sagedane ärakiskumine igapäevasest teenistusest pole samuti soovitatav, eriti kui selleks tuleb sõita eemale alalisest teenistuskohast.

Tagavaraväeohvitseride teadmiste ja oskuste täiendamise vajadusest ei tarvitseks kõnelda, kuna see on selge nii kui nii. Võiks ehk tähendada, et sõjaliste teadmiste ja oskuste täiendamisele tagavaraväeohvitser ei saaks vaadata ainult kui võimalusele tõusta aukraadis, vaid igaüks peaks sellele leidma sügavama ja tõsisema põhja.

On paratamatus, et tagavaraväeohvitserikond peab oma igapäevase töö kõrval veel pühendama teatud aja enda sõjalisele täiendamisele. See on raske, ja seda silmas pidades on tulnud vastu tagavaraväeohvitseridele, võimaldades neil osa võtta kaitseväes korraldatavatest õppustest ja andes neile tasuta vajalikud eeskirjad.

1931. a. OTS ilmumisega anti tag.-ohvitseridele järgmised võimalused oma sõjalise hariduse täiendamiseks.

§ 291. Peale Kaitseväeteenistuse seaduses ettenähtud sunduslikkude õppuste tagavaraväes olevad ohvitserid võivad § 292 määratud tingimustel vabatahtlikult osa võtta:

1. õppustest, mis korraldatakse sunduslikult õppuste otstarbel tagavaraväest tegelikku kaitseväeteenistusse võetud ohvitseridele;
2. alalise kaitseväe ohvitseridele korraldatavatest täienduskursustest;
3. alalise kaitseväe laagriõppustest, manöövritest, laskevõistlustest jne.;
4. väeosas, kuhu ohvitser kuulub mobilisatsiooni korral, peetavatest igasugustest õppustest, loengutest ja võistlustest

Peale selle Kaitseminister võib korraldada vabatahtlikult soovijatele tagavaraväes olevatele ohvitseridele tarbekorral veel erilisi kursusi, õppusi, loenguid ja võistlusi.

§ 292. Eelmise (291) paragrahvi p. p. 1—2 tähendatud õppustest ja kursustest tagavaraväes olevad ohvitserid võivad osa võtta ainult Kaitseministri loal, p. 4 tähenda-

tud õppustest — väeosaülema loal. Juhul, kui ohvitseril mõnesugusel põhjusel ei ole võimalik osa võtta § 291 p. 4 tähendatud õppustest, loengutest ja võistlustest selles väeosas, kuhu ta kuulub mobilisatsiooni korral, võib ta diviisiülema loal neist õppustest, loengutest ja võistlustest osa võtta ka mõnes teises väeosas.

§ 293. Vabatahtlikult § 291 tähendatud õppustest ja kursustest osavõtmise eest ohvitseridelt mingisugust tasu ei võeta. Samuti ei anta ka neile selle eest palka ega muud rahalist tasu.

§ 294. Kõik tagavaraväes olevad ohvitserid varustatakse võimaluse järgi kaitseväe eeskirjadega tasuta. Peale selle antakse neile § 291 tähendatud kursustest ja õppustest osavõtmise ajal Kaitseministri otsusel võimaluse korral tasuta toit sõduri toidunormi ulatuses ning elamiseks vajalik ruum.

§ 295. Vabatahtlikult § 291 p. p. 1—2 tähendatud õppustest ja kursustest osavõtjad varustatakse võimaluse korral kaitseväevormiga ühesugustel alustel sunduslikult õppuste otstarbeks tagavaraväest tegelikku kaitseväeteenistusse võetud ohvitseridega.

§ 296. Vabatahtlikult § 291 p. p. 1—2 tähendatud õppustest ja kursustest osavõtjad peavad ilmuma tähendatud õppustele ja kursustele vastavas kaitseväevormis. Sama paragrahvi p. p. 3—4 tähendatud õppustele vabatahtlikult osavõtjad tagavaraväes olevad ohvitserid võivad ilmuda ka erariietes, kui nad ei ole varustatud kaitseväe või kaitseiduu vormiriietega.

1933. a. tagavaraväeohvitseride sektsiooni asutamise, mis muuseas taotles tihedama sideme loomise eesmärki tegevteenistuses ja tagavaraväes olevate ohvitseride vahel, peamiselt aga tagavaraväeohvitseridele soodsamate ja laialdasemate võimaluste andmist enda sõjalise hariduse täiendamiseks, laiendati kesksektsiooni juhatuse algatusel eespooltoodud paragrahvides leiduvad osalised kitsendused selles mõttes, et sektsioonides olevatel tagavaraväeohvitseridel oleksid kõik teed vabad õppetööst osavõtmiseks sektsioonide kaudu. Selleks Kaitseminister andis 1933. a. 20. 09. nr. 951-VI all järgneva ringkirja:

„Ohvitseridekogude juures asutatud tagavaraväeohvitseride sektsioonide õppe-tegevuse hõlbustamiseks, kuni ohvitseride teenistuskäigu seadluse (RT 85 — 1931) vastavate paragrahvide (§§ 291 pp. 3 ja 4 ja 292) muutmiseni, luban alalise kaitseväe laagriõppustest, manöövritest, laskevõist-

lustest, väeosades peetavatest igasugustest õppustest, loengutest ja võistlustest sektsioonidesse kuuluvatel tagavaraväehvitseridel osa võtta selles väeosas, mille ohvitseridekogu tagavaraväehvitseride sektsiooni liikmeteks nad on — väeosa ülema loal, mõnes teises väeosas — oma väeosa ülema ettepanekul, vastava diviisi ülema loal.“

Nagu ringkirjast nähtub, osutub sellest ajast alates osavõtmine igasugustest õppustest täiesti hõlpsaks. Kaitseministri lubada jääb vaid laagriõppustest osavõtta soovijate toidu küsimus, kui seda keegi soovib saada.

Olemasolevatel teadetal on aga võrdlemisi vähe tagavaraväehvitseri kasutanud neile pakutud võimalusi. Laagriõppustest on osa võtnud vaid mõned üksikud. Käesoleval aastal võttis lagriõppustest osa vabatahtlikult vaid üks tagavaraväehvitser — advokaat. Tekib küsimus, kas mõnel teisel advokaadil meie suurest tagavaraväehvitseride-advokaatide perest polnud võimalik vabatahtlikult nädalaks või paariks minna laagrisse ja seal sama intensiivselt tööd teha nagu see üksik tegi ratsarügemendis? Muidugi oleks olnud. Siin tuleb osaliselt alla kriipsutada meie tagavaraväehvitseride üldist passiivsust. Elevust on toonud teataval määral auastmes kõrgendamise katsed. Kuid tuleb arvata, et ka siin peagi hoog vaibub.

Nagu eespooltoodust selgub, on sektsioonides olevatel tagavaraväehvitseridel, kui n. ö. organiseerunuil, rohkem õigusi ja võimalusi enda täiendamiseks ja praktikaks kui neil, kes seni veel sektsiooni pole astunud. See on ka arusaadav. Oleks soovitav, et sektsioonidesse astuksid kui mitte kõik, siis vähemalt suurem osa tagavaraväehvitseri. Astudes sektsiooni, kaob tagavaraväehvitseril kartus, et temal pole kuski võimalik end ette valmistada praktiliselt aukraadis kõrgendamise katseteks. Sektsiooni kaudu on võimalik väeosa juures soovi korral kutsuda ellu eriline kursus, kus saaksid nii teoreetilise kui praktilise ettevalmistuse aukraadis kõrgendamise katsetele minna soovijad.

Peale kaitseväe on soodus võimalus enda sõjalise hariduse täiendamiseks ja praktiliste oskuste arendamiseks ka kaitseleiidus. Kaitseleiidust osavõtmist tuleks lugeda iga tagavaraväehvitseri kohuseks.

Vaadeldes lühidalt neid sõjaliste teadmiste täiendamise ja värskendamise võimalusi, mida pakub kaitseväge tagavaraväehvitserile, tuleb asuda seisukohale, et need polegi nii piiratud. On vaja vaid head tahet ja pisut organiseerimise oskust (mis

ei tohiks puududa tagavaraväehvitseril), et neid võimalusi kas või osaliseltki ära kasutada. Seejuures väeosad on alati valmis igakülgsest abistama tagavaraväehvitseri nii õppuste korraldamise juhtimise kui läbi viimise alal. On ju igas väeosas määratudki selleks otstarbeks eriohvitser sideme pidamiseks tagavaraväehvitseride sektsiooniga.

Sektsioonides olevad tagavaraväehvitserid võiksid vabatahtlikult osa võtta, näiteks, järgmistest väeosades korraldatavatest õppustest:

- igapäevastest õppustest väeosas meeskondadega ja üksustega oktoobrist maini,
- ohvitseride täiendusõppustest,
- lühiajalistest ja pikemaajalistest korraldamisõppustest (kui neid korraldatakse),
- laagriõppustest ja manöövritest.

Peale selle võiks korraldada väeosades ja garnisonides sektsioonides olevatele tagavaraväehvitseridele eri õppusi, nagu:

- loenguid — mitmesuguste aktuaalsetele küsimustele, uute eeskirjade ilmumisel — nende sisuliseks selgitamiseks jne.;
- praktilisi töid: taktika, relvade materjalosa, laskeasjanduse, välikindlustamise jne. alal;

— näitlikke õppusi — uute eeskirjade nõuete selgitamiseks;

— riviõppusi — rivilise juhtimise oskuse värskendamiseks;

— taktikalisi õppusi maastikul üksustega — juhtimise oskuse süvendamiseks (muidugi väeosa võimaluste piires).

Tutvumiseks lahinguväljadega ja piiriäärsete maa-aladega võiks korraldada aegajalt välisõite. Niisugused välisõidud oleksid väga õpetlikud ja ühtlasi meelelahutuseks osavõtjaile.

Sektsiooni liikmetele, kes soovivad sooritada auastmes kõrgendamise katsed, võiks korraldada erikursused, kus aktiivteenistuses olevate ohvitseride juhtimisel läbi võetakse kõik need küsimused ja alad, mida pole võimalik tagavaraväehvitseridel omandada iseõppimise teel.

Nagu näha, on tagavaraväehvitseridel väga laialdased võimalused sõjaliste teadmiste ja oskuste laiendamiseks kaitseväes. Toodud kava on liiga laiaulatuslik, et seda suudaks realiseerida täies ulatuses. Kuid ta näitab, mis alal ja kui suurel määral on võimalik tagavaraväehvitseridel vabatahtlikult osa võtta kaitseväge õpetegevusest. Oleks küllalt, kui tagavaraväehvitserid paaristki võimalusest kinni haaraksid ja need täiel ulatusel ära kasutaksid.

Kokkuvõttes võiks öelda, et tagavaraväehvitseridel on võimalusi enda sõjaliste

teadmiste ja oskuste laiendamiseks ja viimistlemiseks küllalt ja võiks olla täiesti rahul, kui nad viiskümmendki protsenti nendest võimalustest ära kasutaksid.

Niisugusel juhul ei kujuneks ka aukraadis kõrgendamise katsed mingiks ületamatuks takistuseks.

N. Rg.

Tagavaraväeohvitseride aukõrgenduse katsetest.

Käesoleval aastal korraldas kaitsevägegede staap, erinevalt üldisest korrast, katsed sooritada soovijatele tagavaraväeohvitseridele need Kaitseväge Ühendatud Õppeasutistes. Katsed toimusid 26.—30. novembrini. Ühenduses sellega teostus kaitseliidus kindla palgata ametkohtadel teenivate tgv.-ohvitseride ettevalmistamine katsetele. Selle eesmärgiga korraldas kaitseliidu peastaap, samuti Kv. Üh. Õppeasutistes, 4 päeva kestusega täienduskursuse. Selle lühiajalise kursuse eesmärgiks oli tuletada meelde, ühtlustada ja süvendada tähtsamates ainetes ja aladel tgv.-ohvitseride teadmisi ja praktilisi oskusi. On selge, et tgv.-ohvitseridel oma igapäevase töö kõrval on vähe aega ja võimalusi enese riigikaitse teadmistes täiendamiseks ja alaliselt kursis hoidmiseks. Mõnes aines ja alal ei anna ka omaette õppimine kaugeltki neid tagajärgi, mida võib kergema vaevaga ja energia kuluga saavutada vilunud õpetajate juhatusel, tihti puuduvad õppimiseks kohtadel tarviliikumad õppeabinõud või on nad hoopis kättesaamatud (näit. kuulipildujad, nende tulejuhtimise abinõud j. m.).

Kaitseväge Üh. Õppeasutiste ülema kolonel A. Jaaksoni lahkelt vastutulekul oli võimalik kursuse korraldamiseks kasutada kõiki vajalikke õppeabinõusid ja vahendeid, mida pakub Kv. Üh. Õppeasutiste rikkalik kogu.

Täieliku süvenemisega, tõsidusega ja hoolega töötasid tgv.-ohvitserid kursusel kuni 10 õppetundi päevas tunnikava järele, peale selle veel igapäev iseseisev ettevalmistus. Siin väärivad mainimist tähelepanek, et paljudel tgv.-ohvitseridel puuduvad kõige tarvilikumad eeskirjad ja määrustikud. Mitmed ostsid neid endile alles enne katseid. On loomulik, et ühe-kahe päevaga ei ole võimalik tutvuda küllalt põhjalikult mitme eeskirjaga ja sellepärast minnakse katsetele ka nõrga ettevalmistusega.

Kaitseliidu peastaabi poolt korraldatud ettevalmistuse kursuse tulemused lubavad kinnitada, et lühiajaliste tgv.-ohvitseride õppuste korraldamine on suure väärtusega. Ühine õppetöö ja kooselamine ka-

sarmus võimaldab esile tuua ja süvendada tagavaraväe-ohvitseridesse sõjalis-kasvatustlike momente, soodustab üksteise tundmaõppimist ja isiklikkude sõprussidemete kujunemist. Veel suuremad tagajärjed on väljaõppe alal. Kaitseliidus teenivate tagavaraväe-ohvitseride ettevalmistusele üldiselt ja eriti aukõrgenduse katsetele ettevalmistusele tahab kaitseliit edaspidi veel suuremat rõhku panna. On kavatsus korraldada kursusi ka tulevikus üleriiklikult ja kestusega kuni 10 päeva. Käesoleval aastal võttis tähendatud kursusest osa 35 kaitseliidus teenivat tagavaraväe-ohvitseri.

Aukõrgenduse katsete sooritamiseks olid endid üles andnud 65 tagavaraväe-ohvitseri, peale ühe kõik kaitseliidust. Neist oli aastmete järele 2 kapteni, 2 leitnanti, 8 nooremleitnanti ja 53 lipnikku. Tegelikult ilmus aukõrgenduse katsetest osa võtma 34 tagavaraväe-ohvitseri kaitseliidust ja 1 väljaspoolt. Niisugust suurt vahet esialgsete ülesandmete ja tegeliku osavõtmise vahel ei saa pidada normaalseks. Katsete korraldamise ja läbiviimise ettevalmistamisel oli tehtud palju tööd, mis aga ei leidnud tagavaraväe-ohvitseride poolt täielikku kasutamist ja seepärast osutus palju tehtud tööst tarbetuks. Praegu puuduvad küll veel üksikasjalised andmed kõigist neist põhjustist, mis sundisid nii suurel arvul kaitseliidus teenivaid tagavaraväe-ohvitseri loobuma oma esialgsetest kavatsustest, üht võib siin aga siiski märkida, et tagavaraväe-ohvitserkonna poolt võetakse ülesandmisi pealiskaudselt, ilma enda kontrollita ja küsimata, kas ollakse katseteks küllalt ette valmistatud ja kas on kindlasti võimalik neist määratud ajal osa võtta. Ohvitseri seisukohalt hinnates ei võiks tagavaraväe-ohvitserid sel alal talitada niisuguse ükskõiksusega ja igapäev kohustuseks on kord võetud otsusest kinni pidada.

Vaadeldes katsetest osavõtjaid aastmete järele, siis olid nendest kaitseliidust 1 leitnant, 6 nooremleitnanti ja 27 lipnikku, väljaspoolt 1 lipnik. Toodud arvud lubavad kinnitada, et tagavaraväe-ohvitserkonna aktiivsem element on siiski kaitseliidus,

kus püsib ühtlasi vajadusetunde ja huvi enese täiendamiseks ja edasipüüdmiseks aastmes. Tagavaraväeohvitserid väljaspool kaitseliitu, kui nad ei ole veel sektsioonide ega tagavaraväeohvitseride liidu liikmed, on hoopis kõrval kõigest neist võimalustest, mis ergutavad, soodustavad ja võimaldavad tagavaraväeohvitseride täiendavale ettevalmistusele ja edasipüüdmisele. Kõige paremaid soodustusi ja võimalusi sel alal pakub muidugi tagavaraväeohvitseride

teenistus kaitseliidus. Seda võimalust peaksid tagavaraväeohvitserid veel suuremal määral kasutama, astudes kaitseliitu ja oma tegevusega leidma hindamist pealike ametkohtadele määramiseks.

Vaadeldes katsete tagajärgi, siis 35 osavõtjast sooritas katseid hästi 4 ja rahuloldavalt 12 ohvitseri, viimastest 6 ohvitseri sooritas järelkatseid. Katseid ei sooritanud 13 ja katkestasid 6 ohvitseri. Seega 29 esimest korda katsetest osavõtjaist suutsid täielikult sooritada katsed kõigest 10 ohvitseri, kuna ümmarguselt $\frac{2}{3}$ tagavaraväeohvitseridest ei olnud aukõrgenduse katsete sooritamiseks tarvilikult ette valmistatud. See suhe näitab, et aukõrgenduse katsete sooritamine ei ole suurele enamusele siiski nii kerge, vaid nõuab põhjalikumalt ettevalmistust.

Siinkohal väärib veel esiletoomist mõte, et tagavaraväeohvitseride aastmes kõrgendamise katsete sooritamist ei pea siduma aastmes ülendamise küsimusega. Aastmes võib loomulikult kõrgendada ainult neid, kes vastavad OTS ettenähtud tingimustele, kuna katsete sooritamise võimaldamiseks ei oleks tarvidust võtta aluseks kõiki neidsamu tingimusi. See kaotab tagavaraväeohvitserides vajaduse enese pidevaks ettevalmistuseks ja seda alatakse ainult siis, kui katsete sooritamiseks võib saada ka aastmes ülendust. Täiesti otstarbekohane on moodus, et aukõrgenduse katseid võimaldatakse sooritada ka neid, kes võivad tõenäolikult ülendust saada mitte katsele

Kaitseliidu peastaabi poolt 22.—25. novembrini korraldatud tgv. ohvitseride täienduskursusest osavõtjad.

järgneval Vabariigi aastapäeval, vaid aasta hiljem. Katsealune pakub sellega ennast põhjalikumale hindamisele, püüab ennast siis ka paremini ette valmistada. Nõrkadeks hinnatud ainetes on võimalik järgmisel aastal veel järelkatseid sooritada ja nii on tagavaraväeohvitseridele enam kindlustatud võimalus väljateenitud aja järele saada aastmes ülendust. Ühtlasi hoiab see tagavaraväeohvitserkonnas suurema huvi aastmes edasilikumise vastu ja sunnib neid kahe aasta kestusel siduma ennast vastava ettevalmistusega. Ka vanemohvitseri aastme saamiseks katse sooritamist võiks lubada selle eeldusega, et aastmes ülendust võib saada ainult siis, kui täidetud kõik OTS ettenähtud tingimused. Nüüd ei saa aga paljud tagavaraväe kapteni aastmes olevad ohvitserid katseid sooritada, sest nende ülendamiseks peale katsete sooritamist jäävad veel mõned muud tingimused täitmata. See aga kaotab nende huvi edasiõppimiseks. Suur kasu oleks sellest tagavaraväe väljaõppele üldse, sest tagavaraväeohvitserid, olles kaitseliidus riviüksuste pealikutena, võivad ettevalmistunult suurema eduga ja tagajärgedega ka oma üksust ette valmistada.

Üldiseks eesmärgiks olgu: ergutada tagavaraväeohvitseri vabatahtlikule ja alalisele täiendumisele riigikaitse alal ja selleks pakuda neile mõningaid soodustusi, mis võivad meie riigikaitsele ainult üldist kasu tuua.

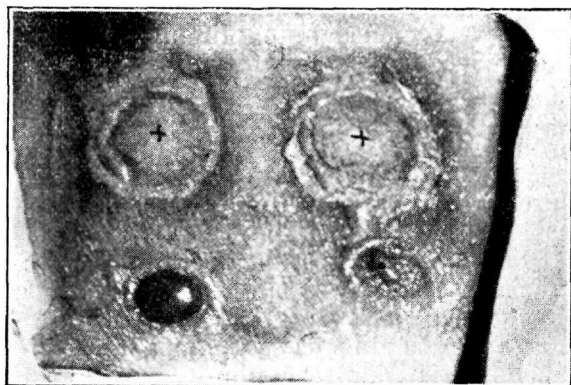
O. K.

Kas nahk kõlbab g-torbiku näokatte materjaliks ?

D. Buxhoeveden.

Pealkirjas mainitud küsimust käsitlevatele kirjutistele („Sõdur“ nr. nr. 45, 48 ja 49 s. a.) lisaks avaldan katsete tulemused, mis 5. ja 6. detsembril s. a. sooritasid 4 keemikut, kes töötanud gaasikaitse alal juba pikemat aega. Katseks võeti tükk kolmekordselt impregneeritud nahka ja samasuurune tükk EI g-torbiku näokatte materjali. Kummagile tükile 5. 12. tilgutati väikesest pipelist pisike tilgake yperiiti, mis ruttu imbus nii katsetatavasse nahasse, kui EI g-torbiku näokatte riidesse. Mõlemad tükid pandi seisma 24-ks tunniks. 6. 12. asetati mõlemad tükid katsetajate käevärtele kordamööda.

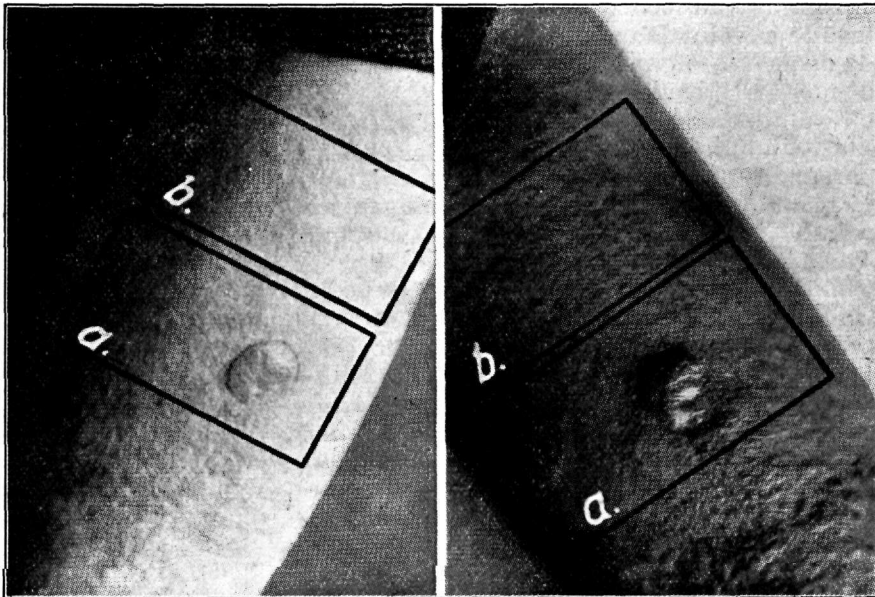
Et yperiit ei saaks mürgitada nahka liialt laialt, asetati mõlemate tükkide alla õlitatud riie, millesse oli lõigatud 13 mm läbimõõduga auk. Järgmisel päeval ilmus vill (pilt nr. 1a) kohal, kus oli peetud katsetatav impregneeritud nahk. Pilt nr. 1b kohale oli asetatud EI g-torbiku näokatte materjal.

Pilt nr. 2.

Asutised ja isikud, kes on huvitatud katsete üksikasjalistest tulemustest, võivad saada andmeid katseid toimetanud isikutelt.

Pildil nr. 2 plussidega märgitud villid on tekkinud yperiidi mürgitusest dr. Büscher'i katsetel impregneerimata nahaga (0-ga on

Pilt nr. 1-a.

Pilt nr. 1-b.

märgitud levisiidist tekkinud villid). Yperiidi villide võrdlemine pildidel nr. 1 ja nr. 2 näitab, et dr. Kuusk'i poolt esitatud kolmekordselt impregneeritud nahk kaitsevõimelt vedela yperiidi vastu ei erine impregneerimata nahast.

Käesoleva katse meie teostasime tõenduse saamiseks, et meil EI g-torbikute näokatteks tarvitatud materjal on siiski mitu korda kindlam vedela yperiidi vastu, kui impregneeritud nahk sel kujul, kuidas see meile katsetamiseks esitati.

Ei maksa uusi g-torbikuid valmistada materjalist, mis kaitsevõimelt on endisest nõrgem ja hinna poolest mitu korda kallim.

Ons surmakiired võimalikud?

Aegajalt ajalehist vilksatab läbi sõnu- meid, et keegi leidur või mõne välisriigi sõjamineisterium on leiutanud uue relva, romantilise nimetusega „surma kiired“. Sääraste sensatsiooniliste mudiste levitaja harilikult kirjeldab, kuidas kiired toovad maha lennukeid ja niidavad vaenlase kolonne, tehes seda palju edukamalt, kui kuulipildujad seda suudavad, seejuures ilma müra-kärata ning täiesti salajaselt.

Tahtmatult tekib lugejas sellise müstilise relva vastu teatud hirmutunne, seda enam, et nii relvade kui tehnika üldises arengus ei näi olevat piire. Elame tehnikamede ajajärgul, oma silme-kõrvega oleme näinud kuulnud ringhäälingu esimesi häälinguid, pildiraadiot, kaugenägemist, oleme kuulnud, et kõigis neis toiminguis tähtsat osa etendavad igasugused kiired ja lained, ja miks siis lõpuks ka mitte surmakiired? Selle pärast ei oleks ehk ülearune, kui neid surmakiirte levitamise võimalusi kas või pinnapealseltki katsuksime endile esile manada.

Kõigepealt võtaksime vaatlusele „kiire“, õigem „joa“ mõiste, ja selle järele käsitaksime võimalusi, millistega sääraseid jugasid võib ja võiks tekitada. Teadusele seni tundud joad liiginevad kahte gruppi: esiteks — juga koosneb mingist ainestikust, nagu veejuga, kuulipilduja kuulidevihk, või läbitungiv elektroonide vool; ja teiseks — mingi lainekujuline juga, nagu helilained õhus, või elektromagneetilised ehk raadio- lained eetris.

Raske on kujutleda veel suurema hävitavusega juga, kui seda on kuulipilduja või kiirlaskjate suurtükkide tuli. Laetud ainestiku osakeste, nagu elektroonide või positronide joa tekitamine õhus vajab määratu kõrgeid pingesid aatomite purustamise teel, kuid selle joa ulatus on väga piiratud, kõige paremal juhul ulatub sentimeetrisse. Seega võime rahulikult jätta kõrvale säärase ainestiku või elektriosakesist moodustatavate „surmakiirte“ tekitamise võimaluse.

Teist liiki jugasid, nn. laineid, võib samuti liigitada kahte ossa: õhulained-helilained ja eetrilained.

Kas võiksime kujutleda sellist helilainete kontsentratsioonit, mis võiks kujuneda ohtlikuks. Teame vaid, et aknaklaasid purunevad suurtükist tulistamisel ja muil plah-

vatusil. Ka väga madalad orelihelid kirikus või kontsertsaalis panevad keha võbisema; kui aga kujutleda, et kõik orelist tekitatud helid koondatakse jukka ja juhatakse sirgjooneliselt inimese kehale, siis kindlasti mõjub see kogu organismile ebamugavalt. Kuid teatavasti helilaineid ei ole üldse võimalik kontsentreerida jukka. Megafoni kasutatakse küll jalgpalli ja spordiväljakutel vahekohtunike või korraldajate hääle suunamiseks asjaosaliste poole, kuid seejuures suur osa helist levib igasse võimalikku suunda, niipea kui ta väljub trehtriavausest. Tuhanded inimesed Maailmasõjas alaliselt puutusid kokku lähedaste lõhkemistega, kuid õige vähesed neist said tõsisemalt põrutada või põrutuse tagajärjel vigastada. Näib olevat raske õhulaineid kontsentreerida jukka säärase võimsusega, et tekitada teataval kaugusel vigastusi, mida saaks võrrelda lõhkeva mürsu põrutusvõimega. Võime ütelda julgesti, et säärase joa tekitamine on võimatu.

Veel hiljuti ajalehis on olnud kõneaineks kõrgesageduselised õhulained, mille võnkesagedus on niivõrd kõrge, et inimese kõrv teda enam ei tajua.

Katsed näitavad, et kõrgesageduselistel lainetel vees on erinevad omadused, muu seas nad võivad tappa vähemaid elavaid organisme. Küsitavaks jääb vaid, kas nad evivad küllaldase võime ka õhus inimese või lennuki hävitamiseks. Kõik andmed aga näitavad, et ka see on võimatu. On tõsi, et mida lühemaks muutub laine, seda hõlpsam on teda koondada jukka, kuid samal ajal lühemad lained nõrgenevad ruttu, s. o. nad hävinevad kiiremini kui pikad lained. Kahtlemata kõrgesageduselisi õhulaineid tekib alatasa, nagu torude huilgamisel ja plahvatusel, kuid hävituse tekitamiseks neid siiski ei saa pidada. Kokku võttes võime seega oletada, et ka õhulained surmakiirte vahendina ei kõlba.

Kuidas on lugu raadio- või eetrilainetega? Ka neid ei ole jäetud ajakirjanduses puutumata, väites, et raadiolained mõjutavad ilmastikku, olgu see siis kas liig kuiv või liig märg, liig soe või liig külm. Oletatakse ka, et raadiolained tekitavat teatavaid taude ja haigusi ja nende levikut, nagu vähk, unehaigus, kuid need oletused on kõik väga pealiskaudsed ning üldist teaduslikku tõestamist senini ei ole või-

maldanud. On olemas siiski teatavad kindlad tõsiasiad, mis nende oletuste kasuks näivad kõnelevat. On tõsi, et Röntgeni kiirte juga hävitab inimese kudesid, kuid neist kõige ohtlikumad „pehmed“ kiired absorbeeruvad õhus juba meetripaari ulatuses, kuna kaugemale läbitungivad „kõvad“ kiired evivad ohtliku ulatuse vaid mõne meetri kaugusele, kõige tugevama jõulisi seadiseid kasutades. Ka siit võime teha järelduse, et Röntgeni kiired oma väga piiratud mõjuulatusega vaevalt sõjarelvana küsimusse võivad tulla.

Lühi- ja pikalainelised raadiolained on olnud inimkonna kasutada juba inimese eluea, kuid senini ei ole kindlaks tehtud juhtumeid, et isegi saatejaamas, lainete algallika vahetus läheduses olevail isikuil oleks tekkinud terviserikkeid, mida raadiolainete hävitava mõjutuse arvele võiks panna. Küll on olnud juhtumeid raadiovastuvõtte seadiseil toimivate operaatoritega, kes aastakümneid kestva töö juures muutuvad närvilisteks või kaotavad normaalse kuulmisvõime, kuid selle põhjuseks ei saa pidada raadiolaineid, vaid alatist närvüsteemi pinguliikut ja helilainete ebanormaalselt tugevat mõju kõrvade trummnahale.

Tõsisemale kaalumisele võivad tulla vaid nn. „ultralühikesed“ raadiolained, mõõdetud meetreis ja sentimeetris. Kui seista suurevõimsuselise ultralühilainelise saatja vahetus läheduses, siis võib märgata, et käedjalad lähevad soojemaks, kui seda ümbritsev temperatuur võimaldaks. Võib küpsetada muna, asetades ta parajasse paika saatja kõrgesageduse välja sisse. Asetades käe säärasesse kõrgesageduselisse välja, muutub sõrmel asuv sõrmus väljakannatamatult kuumaks. Sellisel viisil on võimalik tekitada väga kõrgeid temperatuure, mida praktiliselt teatavaiks tehnilisiks otstarbeiks kasutataksegi. On pandud tähele, et säärase ultralühilaine saatja juures töötades keha temperatuur tõuseb ja tekib üldine organismi roidumus ning nõrkus. Kõnelakse isegi vere tarretumisest vereringevoolu süsteemis!

Kui läheks korda tekitada õige tugevat sentimeetriteliste lainete juga, ta kahtlematult oleks ohtlik metallidele ja muile esemeile, nagu lennukitele, samuti ka inimkehale, kuna ta tekitaks tugevajõulisi võnkumisi kõigis vastupõrganud metalloosades ja kuumustaks sulamiseni igasugused metalltrossid, toed jne.

Kas osutub aga võimalikuks sarnaseid ultralühikesi laineid koondada jukka ja

juhtida sellesse energiat säärasel määral, et ta oleks võimeline hävitustööd tegema ka kaugemal? Küsimuse esimene pool on täielikult lahendatav: mida lühem on laine, seda kergemini on teda võimalik jukka koondada. Analoogia võiksime võtta veelgi lühemaid laineid — valguslaineid, mis levivad sirgjooneliselt ja mille koondamise võimalused paralleelse kiirtevihuna meile füüsika õpperaamatutest üldiselt tuntud. Ühemeetrisi ja lühemaid raadiolaineid võib traat- või pinnareflektooriga kontsentreerida jukka peaaegu sama hästi kui helgiheitja kiirtevihku. Üks paar sääraseid jugasid on tegevuses Doveri-Calais vahelises merekitsuses juba aastast 1931, toimides 17—18 sm lainel, ning kogemused näitavad, et sääraseid kitsaid lainetejugasid võib väga edukalt kasutada laevade ohutuks juhtimiseks udus sadamasse ja lennukite maandumiseks aerodroomile.

Õnneks aga sentimeetriteliste lainete tekitamiseks on möödapääsematult vajalik kasutada väikesemõõdulisi raadiolampe, väikesemõõdulised lambid omakorda võivad tekitada ainult väikesevõimsuselisi kiirgamisi. Senini tuntud kõige võimsamad generaatorid tekitavad vaid paarivatilisi võimsusi. Katsete tulemused lasevad aga oletada, et vigastuste või hävituste teostamiseks on vajalik sellisesse jukka koondada kilovatilisi energiad. Seepärast võime ka selles osas järeldada, et ohtlikena tuntud laineid ei ole võimalik tekitada säärasel kujul, et neid võiks „sumakiirtena“ kasutada. Enne selle teostamist on tarvis leida geniaalne põhjanev leiutus olemasolevate lampgeneraatorite piiratuse ületamiseks.

Jääb järele vaadelda veel üht võimalust, ja nimelt, kas ei leidu mitte eetrilainete spektris mõni seni avastamata laine, mille võiks olla eriliselt ohtlik inimese organismile, ning sattudes „häälestusse“ mõne inimese funktsionaalnärviga võiks põhjustada inimese väljalülitamist normaalsest seisukorrast. Kuid ka see oletus on väga küsitav, sest kahtlematult peaksid siiski looduses sääraseid laineid juba olema, inimesu aga elutseb edasi, neile senini vähematki tähelepanu pööramata, nende olemasolu isegi mitte teades. Tegelikult kogu tehnika ei ole midagi muud, kui looduse nähete uurimuste analüüsile põhjanev kunstlik kosmose energia töösse rakendamine inimesu hüvanguks. Seega ka möödunud ja käesoleva sajandi vahetusel avastatud raadiolained ei ole midagi muud, kui looduses olemasolevate ja alatiselt ilmuvate

lainete kunstlik jälgendamine. Äikese väl-
gud, soojuste kiirgamine, kosmilised kiired,
raadios tuntud atmosfäärilised häired, teki-
tavad alatiselt laiapiirkonnalisi eetri võnku-
misi. Ja kuigi selline ohtlik võimalus oleks
olemas, nõuaks see suurt lainete kontsent-
reerimist ja suuri võimsusi, nagu seda ana-
loogilisel vaatlusel eespool nägime.

Meil jääb üle vaid kartus — ühtlasi
võibolla ka lootus, et keegi ehk leiutab
uuetüübilise lampgeneraatori või täiesti uue
meetodi sääraste lainete tekitamiseks, mil-
line oleks sadu või tuhandeid kordi võim-
sam kui meile senini tuntud generaatorid.
Ja kui siis leidub ohvrimeelseid inimesi,
kes julgevad säärast seadist käsitada ja
arendada teda sõjalise eesmärgi suunas,
muutub surmakiirte probleem tõsiasjaks.

Kuigi mõningaid eeldusi ohtlikest laine-
test on olemas, ja kuigi need omadused
praktiliselt on tuntud, kuna aga vajaliku
võimsusega seadist ei suudeta valmistada,
osutub sääraste kiirte tekitamine ja juhti-
mine võimalikuks vaid siis, kui leiutatakse
täiesti uuele põhimõttele rajatud elektro-
magneetiliste lainete generaator. Seega
praegu, ja kõigi kaalutluste kohaselt vähe-
malt õige tükiks ajaks, kui mitte üldse,
oleme kindlustatud surmakiirtena esineva
fantastilise relva eest.

Ja kui see peaks olema kunagi teosta-
tavgi, mis kaugeltki ei toimu üle öö, siis
vähemalt samaks ajaks tuntakse kindlasti
ka vasturelv tema hävitava mõju vältimi-
seks, sest vastasel korral ei suudetaks seda
relva ennast kasutajate poolt ohjeldada.

Aim.

Bibliograafia.

Šveitsi jalavägi pärast ümberrelvastumist.

Mõne aja eest pidas Šveitsi kindralstaabi
major G. Däniker üldtähendatud teemal kõne,
mis väärrib mujalgi tähelepanu ja on avaldatud
paljudes Šveitsi, Rootsi „Kung. Krigsvetenskaps-
akademiens handlingar och tidskrift“ ja ka
mõnedes teistes ajakirjades. Nii palju kui
võib sellest kõnest näha, on Šveitsi pataljoni
organisatsioon nüüd üldiselt järgmine:

- Staabikompani, mis koosneb:
1 jalaväe suurtükirühm 2 kahuriga, 2 gra-
naadiheitja rühma, kummaski 2 relva,
sideosad, sanitaar- ja voorimeeskond ja m.
- 3 laskurikompanit, igaühes 4 rühma, 3 ja-
gu, igaühel kergekuulipilduja.
- 1 kuulipilduja kompani, 4 rühma, millel
igaühel 2 relva.

Pärast Maailmasõda — ütleb major Däni-
ker — tekkis terav vaidlus jalaväe väärtuse
üle. Sellele väeliigile hakati vaatama ülalt alla
ja paistis — samuti nagu oli lugu 11. sajandil
rüütlivägede ajal — et jalavägi kaotab oma
tähtsuse.

On tuntud nähe, et sõja kestes väheneb jala-
väe osatäendus võitlusis, kuna siin väsimus
annab end enam tunda. See nähe tuli eriti sel-
gesti ilmsiks pika Maailmasõja jooksul, asjaolu,
mis on täiesti arusaadav, kui pidada silmas, et
jalavägi kandis 88% kogu kaotustest. Relva-
arengu kiire edu ühenduses järjest tõusva tule-
mõjuga tegi traditsionaalse jalaväelase — suh-
teliselt kaitsetu ja varustatud ainult pussiga —
kaunis tähtsusetuks. Positsioonisõda näis olevat
materjali võit inimese üle. Jalavägi näis olevat
võidetud.

Kuid täie õigusega tõendab U.S.A. jalaväe-
inspektor kindral Fuqua, et küsimus vaidluses
jalaväe pärast ei ole õigesti seatud. Ka nüüdis-
aja sõjas jääb ülesandeks pidada mõnd posit-

siooni või rünnata teda ja vallutada vastaselt.
Väeliiki, mis täidab selle ülesande, nimetatakse
jalaväeks, isegi kui muutub tema väliskuju.
Seepärast on vaidlus jalaväe pärast õieti vaidlus
jalaväe uue organisatsiooni pärast. Jalaväe
täendus jääb püsima, kuid see väeliik
tuleb kohandada nüüdisaja nõudeile. Meie vii-
bime praegu arenemise perioodil. Jalaväe üm-
berrelvastamine annab sellele veidi teise kuju.
Uus, mis tuleb, on muidugi ka muutuv, aga ta
saab siiski teatud püsivust. Areng, mis sõja
ajal on kiiretempoline, vahel isegi hüppeline,
liigub rahu ajal tunduvalt pikaldasemalt, ja seda
mitte ainult ainelistel põhjustel. Rahu aja vaa-
ted võitluse iseloomu kohta on harva nii veenvad,
et nad viivad taktika põhjalikule muutmisele,
mis omalt poolt nõuaks uusi relvi. Seepärast
võib teatud määral arvestada jalaväe uue orga-
nisatsiooni „stabiliseerimist“.

Siin tõuseb aga kohe teine küsimus: Kas
saab jalaväe uus kuju kõikjal ühe-
sugune? Kas tehakse Maailmasõja õpetusist
kõikjal ühesarnased järeldused, kas võtab kõigi
maade jalavägi jälle umbes ühesuguse välimuse,
just nagu oli lugu enne 1914. aastat, kus puudu-
sid suuremad erinevused üksikute maade vägede
vahel? Vastus sellele küsimusele on väga täht-
tis, sest kui meie jalavägi satub kord võitluse-
le, siis tuleb see võõra maa jalaväe vastu. Kindlasti
leidub põhjusi, mis kõnelevad erinevuste
kasuks vägede seas. Jalavägi on enam kui tei-
sed väeosad rahva iseloomu väljenduseks. Kui
rahva karakter tuleb kuskil ilmsiks sõjaväes,
siis küll kõigepealt jalaväes. Kas ei erine näi-
teks prantsuse jalavägi tunduvalt saksa või itaa-
lia omist, ja seda just ühtekuuluvuse tõttu oma
rahvaga?

Samuti avaldab omajagu mõju sõjaväe orga-
nisatsioonile ja relvastusele maa sõjageograafi-

line asend, piiride pikkus suhteliselt oma väe tegevusele jne.

Kuid kõigi nende põhjuste kõrval, mis kõnelevad erinevuse kasuks üksikute maade jalavägede vahel, leidub ka teisi, mis lubavad meid teha järelduse, et nende kuju tuleb enam või vähem ühtlase. Pidades mees raskeid kahjusid, mis tõi Maailmasõda, mõtlevad kõik riigid eeskätt oma territooriumi kaitsmisele. Sõjaväed saavad seepärast peamiselt kaitsevää iseloomu. Kuna aga sõda ei tähenda ühegi maa sõjaväele algusest lõpuni vaid kaitsetegevust — taktikaline ründ on vajalik isegi sellele, kes ei taha midagi muud kui ainult kaitsta oma maad kalalategijate vastu — siis antakse jalaväele kõigjal selline relvastus, et ta on ka ründevõimne. Lõpuks ei saa keegi kindlasti näha ette ega öelda, millisel maaalal tuleb võitlus. Seepärast ei tohi keegi määrata kindlaks relvastust ja varustust, võttes arvesse ainult teatud laadi maaala. Kõige selle tagajärjel on ka tulevikus kõikide riikide jalavägedel üldiselt ühesarnane laad.

Jalaväe taktikast võib kõneleda õieti sellest ajast, kui hakati Rooma leegione grupeerima sügavusse — ühelt poolt, et saada enam manöövrivõimet, teiselt poolt, et anda rünnakule vajalist raskust. Sel viisil kujunenud võitlusolud muutusid põhjalikult, kui tulirelv lahinguväljal hakkas valitsema. Tulirelva tarvitusele võtmine nõudis mitte sügavsuunas grupeeritud kolonni, vaid joonelist formatsiooni. Aga varsti selgus, et tihe rinne oli liiga heaks märklauaks vastasele, joon tehti hõredamaks. Ühes sellega nõrgenes tuli. Tagajärjeks oleks olnud tule mõju vähenemine, kui mitte ei oleks astunud võitlusväljale jalaväe toetajana suurtükivägi. Järjest kasvav tule mõju, mis muutus eriti hävitavaks kuulipilduja juurde tuleku läbi, sundis rinnet veel enam harvendama. Et jalavägi võiks, hoolimata neist asjaoludest, tungida lahinguväljal edasi küllaldase jõuga ja panna tegevusse küllaldase hulga oma enda relvi, tuli ta jälle grupeerida sügavsuunas — samuti nagu noil aegul, kus tulirelva üldse ei olnud, kuigi nüüd hoopis teisel põhjusel. Tuli on saanud tugevamaks kui löök — mitte tugevamaks kui liikumine, nagu vahel väidetakse. Ei ole õige seada teine teise vastu vastanditena tuli ja liikumine. Liikumine on tarvilik, et viia tuli õigele paigale, sest ilma relva ümberpaigutamisetä saab tuld ümberpaigutada vaid vähesel määral; vähemalt käib see väide jalaväe tule kohta.

Aga kuigi tuli on muutunud lõõgist tugevamaks, on viimane teatud mõttes jäänud püsima ligivõitluses ja kujundab endast nii öelda lõppvaatuse kohalikus lahingutegevuses.

Jalaväevõitluses seadusi kirjutavad nüüdisajal ette kuulipildujad. Ühelt poolt on nad oma tulejõu läbi tekitanud lahinguvälja tühjuse, teiselt poolt aga teevad nad võimalikuks, et lahinguvälja tühjus ja võitlus võidakse ühendada, kuna nad relvana moodustavad koondatud tule-allika. Kuulipildujad hoiavad kokku jalaväelasi esimestes ridades ja teevad sellest hoolimata esimesed read võitlusvõimsateks. Juba Buurisõda tõi ilmsiks selle lahinguvälja tühjuse, kuid tol ajal oli alles kerge otsida üles vaenlane, keda ei nähtud, ja teda lüüa. Meie päevil on olud hoopis teised. Vastase tuli sunnib ründaja asuma maha ega lase teda liikuda edasi, ja ometi ei ole midagi näha selle tule allikast ja oma enda tulele ei ole olemas mingit otsest märklauda.

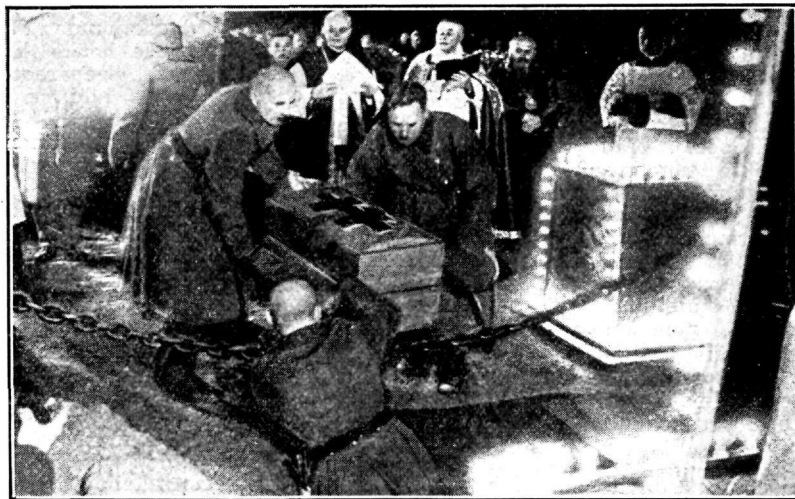
Kui me edasi küsime endilt, mis peab jalavägi suutma ka edaspidi teha võitluses, on vastus lühike: hoida kinni maaala ja liikuda maaalal edasi. Maaala kinnihoidmine on meie kodumaa kaitse seisukohalt erakordselt tähtis: jalavägi peab olema suuteline laiatama suurel rindel ja ükski moodustama oma positsioonides läbipääsmatu tõkke. Peale selle peab jalavägi suutma liikuda lahinguväljal. On selge, et meie päevil nõuab iga liikumine, olgu see edasi, tagasi või kõrvale, et vaenlase relvad hoitaks tuletoetuse või tulekatte varal maas. Nüüdisaja relva mõju on suuteline sundima vastase asuma maha ja püsima seal liikumatuna. Et anda jalaväele võimalus hoida kinni maaala ja võimalus liikuda, tuleb anda jalaväele relvastus, mis vastab neile ülesannetele. Areng kuni 1914. a. ja Maailmasõja ajal tõi kaasa järjest enam relvi lameda kuuliteega ja järjest suurema tulekiirusega nimelt kergete ja raskete kuulipildujate näol, mis andsid relvastusele tugeva kaitseilise ilme. Et teha jalavägi liikuvaks ja eriti, et teha teda ründevõimsaks, tuleb isegi, kui arvestatakse suurtüki tuletoetust, anda jalaväele kasutada ka muud relvad. Nõuded relvastamise suhtes enam offensiivse ehk defensiivse eesmärgiga on nii ühendamatud, et tuntud inglise sõjakirjanik Liddell Hart arvab oma vaimurikkas raamatus „The Future of Infantry“, et edaspidi hakatakse jaotama jalaväge raske-defensiivsesse ja kerge-offensiivsesse, kusjuures esimese väljaõpe oleks lühiajaline, teise oma aga pikaajaline.

See jaotus tuletab meelde jaotust pikeneeride ja musketääride vahel, mis oli olemas enne 19. sajandit. Kuid ometi ei ole tarvis, kui lahing nõuab kiiret üleminekut ühest võitlusviisist teisele, sarnast teravat vahet. Seepärast tuleb otsustada küsimus, kuidas oleks tarvis relvastada ja organiseerida jalavägi, et ta rahuldaks kõik nõuded. Relvastuse ja organisatsiooni vahel on olemas nii tihe side, et on võimatu otsustada üht küsimust ilma teiseta, kui ei soovita, et pea taktika ja tehnika kumbki läheks oma teed. Teatud relva suhtes on otsustava tähendusega, millisesse allüksusse organisatsioonis ta peab kuuluma.

On olemas grupp relvi, mida võiks nimetada üksikmehe omadeks. Siia kuulub kõigepealt karabiiner, mille tarvitusele võtmine püüsi asemele on otsustatud, samuti ka käsigranaat. Kollektiivrelvadeks peame selliseid relvi, mis on suutelised andma juhi soovi kohaselt massituld. Siin on küsimuses kuulipildujad, mis võivad esitada ühest ainsast punktist koondatud tulejõudu. Meie eeskujulik kergekuulipilduja on relv, mis võib esimesel võitlusrindel silmapilkselt vastata tugeva tulega. Ta moodustab seepärast „hea võimaluse relva“ (Waffe der günstigen Gelegenheit). Raskekuulipilduja, seevastu, on relv, mis annab tugevat täpset tuld. Kerge lafett, mis võetakse tarvitusele nüüd ühe osa kergekuulipildujate juures, annab nendele nüüd sama täpsuse ja tulejõu juhtimisvõimaluse, millised on omased raskekuulipildujale. Vahe nende mõlemate relvade suuruses ja raskuses on tunduv. Raskekuulipilduja ühes lafetiga kaalub 54 kg, kergekuulipilduja ühes oma kerge kolmejalgse lafetiga aga ainult umbes 18 kg. See parandus annab võimaluse seda suurem arv raskeid kuulipildujaid suuremate väeüksuste juurde otsustava panuse tegemiseks.

Pilte Leedu armee aastapäevalt.

Kollektiivrelva kõrval seisavad nõndanimet. saaterelvad, mida tarvitatakse vähem kogu rindel kui vaid teatud ülesanneteks teatud seisukordades. Lameda lennujoonega jalaväe relva areng oli ühekülgne ja sundis võtma tarvitusele relva järsu lennujoonega. Järsu lennujoonega relva hea külg võitluses kuulipildujaga seisab selles, et ta võib anda tuld kohalt, mida kuulipilduja ei tulista või üldse ei saagi tulistada. 81 mm granaadipilduja, mis võetakse nüüd meie sõjaväes tarvitusele, on oma konstruktsiooni poolest väga lihtne. Ta koosneb kolmest osast, millest igaüks kaalub 20 kg ja mida võib kergesti kanda üks mees. Relva kokkupanek võitlusväljal sünnib ruttu. Õppinud meeskond võib anda minutis 20 kuni 25 pauku. 3,2 kg granaadi täpsus on ligi 3000 meetri ulatusele väga hea. Tugevama mõju saamiseks on tarvitusel umbes 2 korda raskem granaat, mille lennu ulatus on aga ainult 1200 meetrit. Vajadus granaadipilduja järgi leidub kõigi jalaväe algosade juures. Kui nüüd antakse pataljonile 4 granaadipildujat, siis on see sellepärast, et oleks võimalik anda 2 relva erilistel juhtudel, võitlusjõudude hulka kuuluva kompani kasutada. Püssigranaadi küsimus ei ole veel kuskil rahuldavalt otsustatud, mispärast on, võibolla, kõige kohasem varustada vähemad väeüksused vähema, üsna kerge granaadipildujaga, nagu neid leidub juba Poola ja Hispaania vägedes ja katsetatakse ka mõnes teises riigis. Moodsalt varustatud jalavägi vajab peale selle veel usaldusväärse tankivastase relva. Selliseks on meil 47 mm jalaväekahur, millega umbes 1½ kg raskune soomusgranaat paisatakse 600 m/sek. algkiirusega ja suure tulekiirusega. Sellise kahuriga võidakse võidelda kuni 1000 m peale õige mõjuvalt kerge ja keskmiste tankide vastu. Relv on varustatud kummirehvidega, mis võimaldab tema kiire edasiviimise mootorsõiduki järel. See vaevalt 300 kg raskune kahur on kantav lahtivõetuna ka meeskonna poolt. Jalaväe suurtükki, mida iga pataljonil on kaaks, on kõlblik ka vaenlase kuulipilduja pesade vastu võitlemiseks. Sarnaste märkide tulistamiseks tarvitatakse umbes 2,6 kg raskust granaati, ja sellisel mürsul on suur täpsus kuni 5000 meetrini. Suure tähenduse nüüdisaja võitluses omab kaitse lennukite vastu. Madalalt lendava aeroplaani vastu võib jalavägi võidelda oma enda relvadega, nimelt ka püssiga ja karabiiniga. Itaalia kindralstaab on hiljuti annud auhinna ühele kirjatööle, mis kogemuste alusel tõendab, et madalalt lendava aeroplaani vastu võitlemiseks on püss ja karabiin eriti soodsad relvad. Muidu peavad kerged ja rasked kuulipildujad võtma osa õhukaitsest, kusjuures kergekuulipildujad on tähendatud otstarbeks hästi kohasemad oma kerge lafettide tõttu. Ka osa raskeid kuulipildujaid varustatakse seks otstarbeks kerge lafettidega. Et kuulipildujad seisaksid alati valmis õhukaitseks, antakse neid pataljonile üldse 16 tükki, kusjuures 4 on määratud otseselt lennukite vastu võitlemiseks. Lennukite

Tundmatu Sõduri põrmu ülekandmine.

vastu võitlemine kõrgemal 1000 meetrit ei kuulu enam jalaväe otseste ülesannete hulka. Selleks otstarbeks on olemas erirelvad, nagu eriti suured kuulipildujad, 13 ja 25 mm automaatkahurid ja erilised õhukaitse kahurid, mis on osaliselt, et nad oleksid hästi liikuvad, paigutatud veoautodele.

Eespool tähendatud viisil relvastatud jalavägi võib edukalt võidelda isegi nüüdisaja lahinguoludes, kui vaid tema käskkond ja meeskond omab suure võitlusväärtuse. Uus relv on kahtlemata väga väärtuslik kaitsevõitluses, aga ta muudab ka üldse jalaväe võitlusviisi, kuna see väeosa saab jälle liikuvamaks lahinguväljal. See nähe ei tule nii hästi ilmsiks ligirännakul. Jalavägi asub siis küll juba vaenlase relva tegevuspiirkonnas (aeroplaanid, kaugelelaskjad suurtükid ja kuulipildujad), aga ta liigub siiski edasi ilma tarvitamata oma relva, väljaarvatud madalalt lendavate aeroplaanide tulistamine.

Vaenlase teiste relvade vastu ei ulatu jalaväe võitlusvahendid, vaid need jäävad suurtükiväe hoolde, kusjuures jalavägi peab püüdma nii palju kui võimalik tõmbuda eemale vaenlase tule mõjust, niihästi otstarbekohaste formatsioonide läbi kui ka maaala osavalt kasutamise teel.

Mida lähemale jalavägi vaenlasele läheneb, seda tihedamaks läheb vaenlase tuli, nii et edasipääsemine muutub raskeks. Nüüd peab jalavägi võtma tarvitusele oma enda relva. Alguks ei ole vaenlast näha, tema tuli on nii tugev, et on võimatu vabalt edasi liikuda aga ei ole teada, kust see tuli tuleb. See on üks sarnastest seisukordadest, mis tulevad ette nüüdisaja lahinguis, mida me aga ei tunne, sest neid ei saa panna maksma rahuaja oludes, mispärast on ka võimatu nende tähendust täiesti mõista.

Jalaväele algab nüüd vaevarikas võitlus, kokkupuutudes vaenlase relvaga. Sihiks sellele lahingu järgule, mida nimetatakse kontakti otsimiseks, on otsida alust pärisründeks, jõuda selgusele, kus vaenlane on koondatud, et oleks võimalik rünnata teda oma tulega. Kuidas talitab nüüd jalavägi? Väljaarvatud üksikud piilursalgad, tungivad grupid edasi harvades for-

matsioonides, kusjuures nad on varustatud — ja see on just peasi — tugeva relvaga — kergekuulipildujaga.

Lahinguväljal ei ole jalaväel midagi raske- mat kui minna otsejuones edasi kästud suunas. Maaala ja vaenlase tuli kisuvad ta sellelt kõr- vale. Vaenlase tuli tule meieaja lahingus sage- dasti külje pealt ja see tuli kisub edasiliikumise enda poole. Jalaväe rühma lahingule suhtu- takse sageli sellelt seisukohalt, mis antakse vaimurikkalt läbiviidud manöövriks. Tõepoolest aga jääb rühma tegevuspiirkonnas vähe võima- lust sarnasel viisil talitamiseks. Seepärast pea- aegu kõikjal korraldatakse rühmi ümber kolme ühesuurusesse gruppi, millest igalühel on üks kerge kuulipilduja või automaatpüss. Rühmaülem käsutab neid kolme ühesuurust jagu, ta on siin käskijaks ja juhiks, kes oma enda äranägemise järgi korraldab võitlust. Järgmise üksusena tuleb kompani, mis seni põhimõtteliselt oli varus- tatud raskekuulipildujatega. Kuid need relvad on vähe liikuvad ja annavad võimaluse lahenda- da ainult üldiseid, enam passiivseid, kaitse- ülesandeid. Tulevikus võib kompaniülem, kelle käsutuses seisab eriline „tulerühm“, mille kolm kergest kuulipildujat on varustatud ker- gete lafettidega, tõsise tuletoetuse abil võtta juhtivalt osa lahingust. Kompaniülem annab nüüd oma otsese osavõtu läbi kompani la- hingutegevusele teatud terviku ilme. Patal- joniülema aga algab õieti taktikaline juhti- mine, mis seisab selles, et mitmekesiste kombi- natsioonide varal ära kasutada soodsaid juhu- seid. Selle väeüksuse juures on veel võimalik avastada ja refleksiivselt ära kasutada lühiaja- lisi häid juhuseid, mida pakub lahingu vahel- datus. Selleks on pataljoniülema olemas kõige „teravam“ relvana raskest kuulipildu- jad, mõlemad jalaväe kahurid ja kõige tugevama võitlusvahendina granaadipil- dujad.

Kontakti otsimine vaenlasega loob aluspõhja tõeliseks ründeks, mis sel juhul kui vaenlane ei tagane, viib sissemurdele ja edu jat- kuvale kasutamisele. Ründ kujutleb enam ette- valmistatud, organiseeritud võitlustegevuse, kus suuremate väeüksuste ülemad kasutavad vasta- valt seisukorrale mõnikord ka koondatud kahuri- tulid. Jälitamine aga sarnel- enam võitlus- või lahingu järgule, mida nimetatakse „kontakti ot- simiseks“. Muidugi ei ole lahingukaik alati sel- line nagu siin kirjutatud, aga ometi on need te- gurid alati teatud määral olemas.

Nagu tähendatud, teeb ümberrelvastamine jalaväe jälle enam liikuvamaks; see asjaolu tuleb kõige enam ilmsiks vaevarikkas võitluses vaenlasega kokkupuute saavutamiseks, mis on eriti tähtis. Kes tahab kiiresti peale tungida, peab olema ka suuteline otsima vaenlasega kiiresti kontakti.

Millise tähenduse uued relvad saavad kaitse- võitluses, on kerge mõista, kui vaid mõelda, et kaitse on eeskätt tuleküsimus. Ühele osale kerge- kuulipildujale antud kerged lafetid võimalda- vad mitte ainult seada kuulipildujat aegsasti valmis, vaid annavad ka võimaluse juhtida pare- mini nende tuld lahingu ajal. Raskete kuulipil- dujate arvu suurendamine annab jalaväele suu- rema kaitsejõu ja võimaluse tarviduse korral laiutada suuremale rindele. Granaadipildujad saavutavad oma kuuliteega kohtasid, kus rün- daja võib end varjata kuulipildujate lameda tule eest.

Lõpuks on jalaväesuurtükid alati valmis ta- gasi tõrjuma tanke ja seda mitte ükski vastase ründe puhul, vaid ka juba siis, kui ta otsib kokkupuudet. Just tankid on ründavale jala- väele heaks kiire kokkupuute otsimise vahen- diks. Seepärast on tankide tagasi tõrjumine juba selles lahingu sissejuhatavas järgus otsustava tähendusega.

Eespooltähendatud kirjeldusest võib jääda mulje, nagu võiks jalavägi tulevikus loobuda koostööst suurtükiväega ja iseseis- valt viia läbi lahing nagu oli lugu enne 19. sajandit. Selline järeldus oleks täiesti ekslik. Mui- dugi on juhtumeid, kus jalavägi peab tulema üksi toime, eriti meie juures, kus suurtükivägi on väike. Eriti võib see tulla ilmsiks kaitse- lahingus. Pealetungi lahingus aga peab suurtüki- vägi seisma täiel jõul jalaväe kõrval, eriti juhtudel, kus jalavägi ei saa üksi hakkama. Ümber- relvastuse tähendus seisab selles, et suurtükiväe ülesanne on nüüd lahingus selgem kui enne. Otsustava mõjutuse saab suurtükivägi ainult tulekoostamise, mitte aga killustamise teel. Jala- vägi, mis ei suuda iseseisvalt lahendada võitlus- ülesandeid, nõuab alati ja igas seisukorras suur- tüki toetust. See, kes peaks täitma neid nõu- deid, killustaks suurtükitele nii, et viimane ei pääseks kunagi tugevale otsustavale mõjule. Suurtükk, väljaarvatud jalaväe oma, on võitlus- vahendiks mille varal kõrgemad ülemused, alates rügemendiülema, võivad end lahingusse segada.

Kui võtta arvesse aja tegureid, siis leiame, et väikestes väeüksustes on leppotsus sekunditest. Seepärast peavad need üksused omama relvi väga suure tulevalmisolekuga, ni- melt karabiinereite ja käsigranaatide kõrval ker- ged kuulipildujad. Rühmade ja kompanite juu- res on küsimus juba minutites, kuna pataljoni- d vajavad veel enam aega, mis aga on siiski sageli liiga lühike suurtükide vahelesegamiseks. Rü- gement vajab juba tunde. Iga väeüksus vajab relvi, mida võidakse võtta tarvitusele vastavalt tema ajale.

Kuna suurtüki ülesanne on muutunud jala- väe ümberrelvastamise läbi selgemaks, siis saab ka suurtükiväe kaastöö jalaväele väärtusliku- maks. Kuulipildujad, mis meie ajal valitsevad jalaväe võitlusväljal, on annud jalaväele raske ülesande, nimelt kaitsta külgesid. Külgede kaitse- mise mure sunnib jalaväge püüdma võidelda maaalal, kus küljed on loomulikult kaitstud. Kuna see ei ole aga igal pool võimalik, siis tuleb kaitsta külgesid kunstlikult, tule abil. Siin võib just suurtükivägi anda jalaväele head abi. Üldiselt võiksid nüüd pärast ümberkorraldust kaduda jalaväelaste kaebused: „Suurtükivägi tuli liiga hilja,“ kuna jalavägi võib nüüd oma enda võitlusvahendiga täita ülesanded, milleks suurtükivägi ei saagi tulla õigel ajal.

Ümberrelvastus, mis teeb meie jalaväe aja- kohaseks, paneb peale kohustused. Ta kohustab kõige pealt jalaväelasi õppima teoreetiliselt ja praktiliselt tundma, mida relvad suudavad ja kõige pealt andma meie vägedele väljaõppe teel selle seesmise väärtuse, millela ka kõige parem relvastus on täiesti kasutu. Ta kohustab ka suurtükiväelasi ja teisi väeosasid süvenema moodsa jalaväevõitluse olemusse, et sel teel moodustuksid eeltingimused tihedaks koostööks, mis on edu saavutamiseks parata- matu.

Lahingud metsas.

(Les combats sous bois. Bulletin Belge des Sciences Militaires. Octobre, 1934.)

I. Metsade iseloom.

Metsad jagunevad kahte pealiiki: leht- ja okaspuu metsad. Lehtpuumets on tavaliselt alt kaetud tiheda võsaga. Talvel pakub nimetatud mets nõrka varjamist; okaspuumets võimaldab igal ajal varjatud liikumist ja teotsemist.

1. Kõrgmets võimaldab laia vaatevälja ja jalaväe ja ratsaväe tegevust. Vooride ja lahingumasinate liikumine ja teotsemine on siin võimatu, mistõttu jalavägi ei või loota metsalahingus teiste toetust.

2. Noores metsas on olukord halvem. Tihe võsa, mis kasvab puukändude ümber, võimaldab vaatlust vaid 50 m kaugusele. Liikumine on raskendatud, üksuste vahel võib luua sidet vaid teede ja metsasihtide kaudu.

Metsade eksploateerimine muudab osaliselt metsa iseloomu: metsas tekib raiutud ja põlluks muudetud kohti, kõrgmetsad kaovad, noor mets ja võsa tekib juurde. Seega ei anna ka kaardid metsast kunagi täpset ettekujutust. Ainult lenn vägi võib õhufoto abil metsast täpse pildi anda.

Ilmastiku tingimused on metsasel alal isesugused. Mets hoiab kinni niiskust. Sügavate kraavide ja varjendite kaevamine osutub seetõttu võimatuks; teed muutuvad kiiresti mudaseiks, nende korrashoidmine on hädavajalik.

Metsas on sageli udu. Puudub tuul, mistõttu mets on soodus gaaside kasutamiseks.

Mürskude mõju metsas. Piiratud vaatluse tõttu satuvad vastased sageli üksteisele nina alla ja lahing algab ootamatult. Metsalahing, mis on alati üks verisemaid, on seotud suurte kaotustega ja jätab lahingust osavõtjaille mällu vaid katkendlikke viirastuslikke pilte.

Nii kaotas prantsuse 20. jv. rügement 1914. a. Lucky metsas mõne tunni jooksul 550 meest, milline arv on suurem, kui sama korpuse kaotused 1870/71. a. sõjas.

Mürskudel on metsas laastav mõju; murdes maha puid ja oksid, moodustuvad tõkkes, mis takistavad liikumist ja vaatlust.

Suurte metsade purustamine nõuab laialatuslikku tulistamist ja seega ka suurt laskemoona kulu.

II. Mitmesuguste väeliikide tegevus metsas.

Jalavägi.

Mets on jalaväe maastik, kus ta peaaegu üksi peab lahingut lööma. Koostöötamine suurtükiväega on raskendatud.

Piiratud vaatlus, raskendatud liikumise- kui ka laskesuuna alalhoidmine, raskendatud sidepidamine, oma asetuse kui ka liikumise hea varjamise võimalus vaenlase nii maapealse kui õhuvaatluse eest on ootamatuste ja paanikate peamisi põhjusi. Ootamatus on metsalahingus alaline nähe, kusjuures ootamatus tekitab paanikat. Mets mõjutab inimesi. Kõik prantsuse korpused, mis teotsesid 1914. a. Voges'ides, elasid üle kriisiperioodi ja alles aeg-ajalt harjusid metsaga.

Kuidas vältida ootamatust ja paanikat?

Prantsuse jalaväe lahingueeskiri ütleb selle kohta: „Kui on karta ootamatust, tuleb saata ette patrullid, et avastada vastast õigeaegselt“.

Nimetatud patrullide ülemaiks olgu allohvitserid või isegi ohvitserid; nende juhtimiseks on kasulikud kohapealsed isikud, kes metsa tunnevad.

Üksuse asetuse peab olema koondatud ja üksus selliselt paiknema, et igas suunas võiks tuld avada. Peab hoolt kandma, et asetuse ei dislokeeruks. Võitlejate tähelepanu tuleb millegagi siduda.

Antud suunas võib liikuda bussooli kasutamiseks. Kõrgendikel ja ristteedel ettenähtavad peatused on vajalised liikumise korra ja side alalhoidmiseks. Metsnike kasutamine on olulise tähtsusega. Jalaväe relvadel on vähe mõju, kuna flankeerimise võimalused on piiratud ja laskeväljad lühikesed. Raske on asetada relvi sügavusse nii, et nad saaksid üksteist toetada.

Peab tähendama, et lahingupidamiseks metsas on vaja suurearvulisi väeosi ja hulki relvi. Mets on püsside ja kuulipildujate tegevuseala.

Suurtükivägi.

Suurtükiväe silmad — vaatlus — on metsas seotud. 1914. a. lahingud Ardennides näitasid, et nii maapealne, kui õhuvaatlus ei anna metsas peaaegu mingeid tulemusi. Tulistamine kaardi või õhufoto abil on möödapääsematu.

Suurtükiväe peamiseks märkideks on metsaääred, lagedad kohad metsas, teed, teedesõlmed ja harvad metsad, mistõttu peavad liikuvad väeosad eelnimetatud kohad kiiresti läbima.

Positsioonide leidmine on metsasel alal raskendatud. Suurtükivägi kasutab selleks olemasolevaid lagedamaid kohti, mis võimaldab moondamist. Vaenlase suurtükiväel on sellist positsiooni peaaegu võimatu tule alla võtta.

Kui ka nimetatud lagedad alad puuduvad, peab suurtükivägi siiski asuma positsioonile ja lahingut lööma, nõudes oma relvilt maksimaalsel määral pingutust.

Raskused teotsemisel ei tohi kunagi põhjustada passiivsust. Peab veel tähen-dama, et rännakukorras olev suurtükivägi on metsas kaitseta seisukorras. Ootamatuste puhul on ta enamasti määratud hävitemisele.

R a t s a v ä g i.

Hoolimata, et ratsavägi kaotab metsas (eriti noores) palju oma võimest, võib ta hea juhtimise juures siiski edukalt teotseda.

Nii liikus prantslastel 1914. a. Ardennides ratsavägi sageli eelväe järel, kuna sakslased seevastu kasutasid oma ratsaväge suurtes üksustes ja seda täie õigusega.

Kolonel Grasset tähendab, et Goulet brigaadi eelvägi, liikudes Chiny metsas, häiriti kogu aeg saksa ulaanide poolt, kes pärast tulistamist galoppeerisid 500 m tagasi, et seal samuti vastu panna. Prantslaste liikumine oli tunduvalt raskendatud.

L e n n u v ä g i.

Lennuväe vaatlus on metsas võimalik vaid teatud piirini, olenedes aastaajast ja metsast endast. Talvel on vaatlus lehtpuumetsas hea. Lennuväe poolt vaadeldakse eriti väikesi metsi, metsääri ja lagedaid kohti metsa sees, mistõttu väeosadel tuleb nimetatud kohtadest kaugele hoiduda.

Peab tähendama, et metsas olemine ei tähenda veel täielikku varjumist lennುವäe eest. Õhufoto ja stereoskoobiline uurimine avastavad sageli vägede koondamisi ja kaitsehitisi.

Sidepidamine lennುವäe ja teiste väelikkide vahel on metsas väga raske. Tunnuslinu võib märgata vaid lagedail kohtadel, kuna rakettsignaali on lenduril raske tähele panna.

T a n k i d.

Prantsuse kerged tankid murravad maha kuni 20 sm läbimõõduga puud, läbides igasugused hekid ja 8—10-aastase metsa. Nad pääsevad läbi kõrgmetsast, kus puude vahe on üle 4 m.

Sellest hoolimata on aga mets ja tihe võsa tankile suureks takistuseks, sest ma-

hamurtud puud raskendavad tankide liikumist, kuna piiratud vaatluse tõttu on sidepidamine jalaväega kitsendatud.

Tankid, liikudes metsasihte ja lagedaid kohti mööda, peavad arvestama lähedaid tõkkeid ja tankitõrje relvi. 75 mm suurtükk võib kuni 1000 m kauguselt tanki rivist välja lüüa ühe ainsa mürsuga. Seepärast peab metsas tankide läheduses alati liikuma jalaväe osi, ülesandega kaitsta tanke ootamatuste vastu ja avastada tankitõrje miine.

S õ j a g a a s i d.

Metsane ala on soodne sõjagaaside kasutamiseks. Puude lehed, põõsastik ja suur rohi kindlustavad kas pommidest või mürskudest väljapritsitud sõjagaaside kohalpäsimise, pikendades nende mõjuvuse vältust. Puud takistavad metsas tuule tekimist, mistõttu kindlaksmääratud rajoonide gaasitamine on võimalik.

Seda peavad arvestama pealetungivad väeosad metsas. Kaitasel võib aga rindes luua passiivseid osi, mürgitades teatud metsaala.

III. Kaitse metsas.

Väikeste metsatukkade oma alla võtmine ei ole üldiselt soovitatav. Suureulatuslikud metsad pakuvad aga kaitse organisatsioonideks hulga paremusi. Nimelt on väeosade kohale asumine, peatus kui ka kogu kaitse asetus kaetud vaenlase vaatluse eest. Vastase tulede ettevalmistamine on raskendatud, kuna tulistamine ise annab vähe tagajärgi.

1. Kuidas kaitsta metsa.

Metsaäärte oma alla võtmine ei ole soovitatav, sest see kui markantne joon, tõmbab enesele vaenlase tähelepanu, millele ta koondab ka oma tuled. Kaitsejoon valitakse kas natuke ettepoole metsaäärt või metsa sisemusse.

Kaitsejoone asumisel metsa sisemuses on palju paremusi. Vaenlane teostab pealetungi sel juhul kartlikult ja ettevaatlikult; tema suurtükivägi ei tea oma eelosade täpset asetust ega saa neid tulega toetada.

Metsaäärte kindlustamisel tuleb vaadelda kahte juhtu: a) kui metsa üleminek lagedaks maaks ei ole järsk, vaid siin leidub põõsaid ja noort metsa, võib kaitsejoont edukalt valida sellesse põõsastikku. Vaenlane ei saa avastada siin kaitsja relvi ja satub nende tule alla. b) Metsaäärtel on suur tähtsus kaitsepositsiooniks sel ju-

hul, kui ta asub vaenlase vaatluse eest kaetud järsul vastas-kallakul, nii et selle avastamine ja tule alla võtmine on võimatu.

Kaitse organiseerimisel metsa sisemuses seisab pearaskus laskeväljade loomises. Kiirel kaitsele asumisel valitakse positsioon lagedate alade, teede jne. rajooni. Et aga nimetatud kohad satuvad vastase tule alla, tuleb neist hiljem loobuda ja luua laskeväljad. Kõrgmetsas ei ole see raske, küll aga võsas ja noores metsas.

Puhastatud laskeväli võimaldab vaid kitsast tuletõket luua, kuna laskeväli ise on lühike. Moodustatud laskealad peavad asuma vaenlase eksiteele viimise eesmärgil ebakorrapäraselt, võimaldades seejuures aga meie automaatrelvil flankeerivalt tulistada.

Kaitsepositsioon metsa sisemuses koosneb järkjärgulistest tuletõketest, mis ei pruugi olla rööbiti.

Peab mainima, et metsas tuleb kasutada kavalust, moodustades vaenlase jalaväele ja tankidele soodsaid pealetungi suundi (lähised ja alad), meelitades neid sellega meie relvade ette.

Vaenlase sissetungimise takistamiseks moodustatakse kaitseks soodsatele kohtadele (mäeharjadele, kuristiku taha jne.) kindlustusi ja tõkkeid.

Eriti tähtsad punktid (teesõlmed jne.) organiseeritakse kaitseks vastupanupunkti põhimõttel.

Кожкушени кооснеб кайте мэсас järkjärgulistest tuletõketest, mis on lahutatud kindlustatud ribadega ja kõvendatud tugevate vastupanupunktidega.

Tuleb tähendada, et jalaväe moraal on kõige tundelikum metsas. Selleks ei tohi kaitseasetuses olla tühje kohti, väikeste üksuste ülemad peavad oma üksuse alati „käs hoidma“. Väeosa peab harjuma metsaga, sest ainult rahulik ja distsiplineeritud üksus võib metsas teotseda hästi.

Et kindlustada üksuste liituvust ja vältida üksteise tulistamist, on vajalik täpselt määrata iga üksuse ja iga relva asukoht, laskesuund ja naaberüksuse asukoht. Laskesuund olgu tähistatud nii päeval kui ööl.

Kuna iga metsa püütakse rünnata tiivalt või temast mööda minna, peab ette nägema tugevad tiibade kaitsed ühes kindlustuste ja tõketega.

Metsa tagumistele servadele peab ette nägema vajaduse korral suurtükiväe ja jalaväe tule koondamise võimalused. Metsa sisse tunginud vaenlasel tehakse seega võimatuks sealt väljatulemine.

Pilte Leedu armee aastapäevalt.

Mälestusmärk Vabadussõjas langenule.

Järeldusi. Kaitsepositsioon metsas on üldise väerinde tugevamaid osi, mille rünnamine on keerukas operatsioon. Tiib on meenutada laskealade ja tuletõkete loomise raskusi ja vajadust metsalahinguks harjunud väeosade järele, mis peavad olema suurearvulises koosseisus.

2. Metsa organiseerimine kaitseks.

Selleks tuleb teostada alljärgnevaid töid nende tähtsuse järjekorras.

1. Järkjärguliste tuletõkete organiseerimine, mis omab esmajärgulise tähtsuse ja koosneb neljast omavahel kokkukõlastatud tegevusest:

- Automaatrelvade paigutamine flankeerivalt tulistamiseks.
- Laskevälja puhastamine on kauakestev töö ja nõuab ettevaatlikkust, et vaenlasele mitte avastada meie tuletõkete asukohti. Esmajoones tuleb ära kasutada looduslikke lagedaid alasid ja ainult nende puudumisel puhastada laskevälja. Peab aga hoiduma vastavate maaribade

täielikku puhastamist, mis tõmbab vaenlase tähelepanu enesele.

- d) Relvade suunamine teostatakse esimeses järjekorras, et alati valmis olla automaatselt tuletõkke loomiseks.
- e) Side- ja ühendusepidamine peab funktsioneerima alaliselt, et kiiresti muutavas olukorras mitmesuguseid võitlusevahendeid tegevusse panna.

2. Tõkete organiseerimine on metsas kerge ja kiiresti teostatav kohal leiduva materjali tõttu. Tõketel on metsas ka eriline tähtsus, et kinni pidada vaenlast meie lühikese laskevälja ees, vältida ootamatust, sundida vastast koonduma meile soodsaille tulealadele ja luua passiivseid läbipääsematuid alasid, kuhu me tulistada ei saa.

Tõketest on metsas kasutusel mahalasatud puudega teatud suuna sulgemine ja mitmesugused okastraat-tõkked, millised on kerge moodustada.

Peale selle on kasutusel veel mitmesugused võrgud (teede sulgemiseks), fugasid, hundiaugud, püünised jne.

Piiratud vaatluse tõttu ootamatuse korral on alati soovitatav üksuse asetust katta teatud kaugusel tõketega.

Lagedail kohtadel ja laiade teede rajoonides ette nähta tankivastaseid tõkkeid, et võimaldada tankitõrje relvil tulistada peatuma sunnitud tanke.

3. Laskekraavid ja varjendid on alati otseseks kaitseks, kuid metsasel alal on nende kaevamine raskendatud. Esimeses järjekorras tuleb kasutada metsas leiduvaid looduslikke katteid, nagu kraavid, madalad teed, madalad lohud jne., jättes seega oma alla võetud maastikule tema loomulik kuju.

Varjendeid on metsas võimalik kiiresti ehitada kohal oleva puumaterjali tõttu.

Kaitseehitiste moondamine on metsas kerge oksade ja pöösastega, kuna aga mitmesuguseid tõkkeid võib peita pöösastikku, noorde metsa jne.

Peab meenutama, et halb moondamine on alati kahjulik.

4. Side- ja ühenduse võrgu loomine. Metsas eksitakse kergesti, mistõttu ka kindel side ja ühendus üksuste vahel on eriti tähtis. Selleks tähistatakse kaitsele asudes kõik suunad ja luuakse võimaluse korral alaline maa-alune side.

5. Elamistingimuste loomine. Metsa kaitsele asudes tuleb korraldada nii, et siin „püsivalt elada“. Selleks moo-

dustatakse laskemoona laod, suurel arvul häid varjendeid, veepunkte, väljakäigu-kohti. Side- ja ühendusepidamine täieneb, relvade laskesuundade märkimine viimistletakse.

Kokkuvõte.

Kaitse organiseerimine metsas, hoolimata kohapeal küllaldaselt leiduvast materjalist, nõuab palju tööjõudu ja aega. Kindlustusetööd teostuvad järkjärgult kindlaks määratud kava kohaselt.

Üldiselt on organiseeritud positsioon metsas küllalt tugev vaenlase rünnakute tagasilöömiseks. J.

Kuulide soomuseläbistamise võimest. *)

Alates 1929. a. hakkas saksa insener Gerlich avaldama välissõjakirjanduses artikleid tema leiutatud relvade ja laske moonaga sooritatud katsete tulemustest. Toimitud katsetega, nagu väidab leiutaja, olevat ta rajanud uusi suundi ballistika arendamiseks.

Üldiselt on teada, et insener Gerlich'il õnnestus, relva ja laskemoona erilise konstruktsiooni tõttu, anda kergetele tinakuulidele võrdlemisi suuri algkiirusi (mõnedel andmetel kuni 1858 m/sek). Sealjuures insener Gerlich nentis, et tema kuulid väikestel laskekaugustel evivad suure läbilöögi võime. Nii olevat temal õnnestunud tulistamisel tinakuuliga 50 m pealt läbistada 12 mm paksune tsementeeritud terasplaat.

Seda nähet leiutaja ise seletab järgmiselt: kui kuuli pihtamiskiirus ületab teatud „kriitilise väärtuse“ (valeur critique), siis pihtamismomendil harilikult molekulaarreaktsioonil „pole aega“ tekkida kuuli metallis, mispärast neil juhtudel kuul esineb väga kõva kehana. Lähtudes sellest, on kuuli läbilöögivõimet mõjutavaks peamiseks teguriks kuuli pihtamiskiirus, mitte kuuli elavjõud.

Insener Gerlich, olles rahvuselt sakslane, pakkus alul oma leiutisi Saksa Kaitseministeeriumile. Kuna ta ei suutnud Saksa Kaitseministeeriumis äratada huvi oma leiutiste vastu, siis pakkus ta hiljem neid vä-

*) Revue d'artillerie nr. 5 1934. a. M. Lelarge d'Ervau artikli järele.

lisriikidele. Olles töötanud seejärel Amee- rika Ühendriikides ja Inglismaal, ta jatkas hiljem oma otsinguid Taanimaal sealsete eratööstuste toetusel.

Tuntud saksa firma „Rheinische Metall- waren- und Maschinenfabrik“ (Rhein- metall — Düsseldorf), kasutades ajakirjandu- ses avaldatud insener Gerlich'i uurimusi, toimetas nende põhjal küsimuse selgita- miseks rea katseid. Nende katsete tule- muste kohta avaldas Rheinmetalli insener C. Waninger käesoleva aasta alul pikema artikli ajakirjas „Zeitschrift für das ge- samte Schiess- und Sprengstoffwesen“.

See artikkel sisaldab õige huvitavaid mõtteid ja järeldusi, mis soodustavad in- sener Gerlich'i poolt ülesseatud probleemi lahendamist. Alljärgnevalt leiabki käsitelu kokkuvõtte sellest artiklist.

*

Insener Gerlich'i poolt avaldatud kat- sete tulemuste ja tema teooria kontrolli- miseks korraldas „Rheinische Metallwaren- und Maschinenfabrik“ vastavad katsed. Katsetel tulistati 25 m kauguselt soomus- plaate soomus- ja harilike tinakuulidega. Kuulide kaliiber oli 8 mm ja raskus 6 kuni 12,8 g. Soomusplaatidena kasutati terast ajutise vastupanuga purustusele 45—175 kg/mm² (vabritseeritud Rheinmetalli poolt).

Neil katsetel ilmselt selgus, et insener Gerlich'i seletustes pihtamiskiirusele antud tähtsus ei ole päris õige. Seda kinnitasid eeskätt järgmised tegurid, millede kontrol- limine on kergesti teostatav.

Saksa 10 g raskune tinakuul (nn. „S“ kuul) 848 m/sek pihtamiskiiruse juures, evides seega 376 kgm pihtamiselaevjõudu, läbistas 5,5 mm paksuse soomusplaadi. Soomusplaadi ajutine vastupanu purustu- sele oli 175 kg/mm².

Samatüübilisel „S“ kuulil lõigati maha peaosa 15,7 mm kaugusel põhjast ja saadi tõmbiotsaga kuul, mille raskus oli 7,8 g. See kuul, lastud välja sama laenguga nagu eelmise kuul, evis 796 m/sek pihtamis- kiiruse. Toodud kuuli väiksemale kaalule ja pihtamiskiirusele vastab järelikult ka väiksem elavjõud — 252 kgm, mis on vä- hem eelmisest 115 kgm (umbes 31%). Vaa- tamata sellele kuul läbistas 9 mm soomuse, kusjuures soomuseks kasutati kvaliteedilt sama terast nagu esimeselgi juhul.

Sama tõendasid ka katsed 12,8 g raskete „S“ kuulidega, mis olid samuti valmistatud tinast. Ka nende kuulide katsetamisel sel- gus, et enam-vähem harilikkude pihtamis-

kiirustega ja ühel viisil valmistatud kuu- lide juures kuulide kujul on väga suur tähtsus soomuseläbistamise võimele.

Siin võib vastu väita, et ülalmärgitud pihtamiskiirused on tunduvalt väiksemad neist, mis iseloomustavad insener Gerlich'i poolt avastatud „uut ala“, ja seepärast too- dud katsed pole võrreldavad insener Ger- lich'i poolt sooritatud katsetega. Kuid Rheinmetall ei piirdunud ainult sellega. Ta läks oma otsinguis palju kaugemale ja saa- vutas viskelaengu suurendamisega ka võrd- lemisi suuri algkiirusi, kusjuures ilmnesid järgmised asjaolud.

Terassüdamikuga soomuskuulide katse- tamisel selgus, et võrdsetele pihtamiselaev- jõududele vastavad võrdsed soomuseläbis- tamise võimed.

Toodud seadusepärasmus ilmneb selgesti alljärgnevast tabelist:

Kuuli kaal gr (kaal. 8 mm)	Pihtamis- kiirus m/sek.	Pihtamis- elavjõud m/sek.	Läbistatud soomusplaatide paksus mm Soomusplaatide vastupanu purustusele			
			45 kg mm ²	95 kg mm ²	130 kg mm ²	175 kg mm ²
6	1.071	350	25,5	19	15	13
8,2	908					
10	827					
11,55	769					
12,8	730					
6	1.280	500	34	24,5	19	16
8,2	1.098					
10	998					
11,55	926					
12,8	882					
8,2	1.196	600	40	27,5	21,5	18
10	1.087					
11,55	1.009					
12,8	963					

Vaatamata eeltoodule, ei saa tabelis too- dud arvudest veel järeldada seda, et ai- nult kuuli elavjõu tundmisest jatkuks igal juhul kuuli läbilöögivõime määramiseks. On ju tegelikult asi nii, et võrdsete elav- jõudude ja kuulide ühesuguse tugevuse juures väikekaliibriliste kuulide soomuse- läbistamise võime on suurem kui suure- kaliibrilistel kuulidel. Kui sooritatud kat- setel kuuli raskuse muutumist oleks saa- vutatud kaliibri muutmise teel, mitte aga kuuli kuju muutmise, siis oleks kahtle- mata ilmnenu väiksekaliibriliste kuulide üleolek.

Insener Gerlich kasutas, nagu selgub tema avaldustest, harilikke tinast südami- kuga kuule. Rheinmetall toimis katseid ka niisuguste kuulidega, kusjuures selgus, et võrdsete pihtamiselaevjõudude juures ker- gemate kuulide soomuseläbistamise võime

ületab raskemate kuulide soomuseläbistamise võime. Kergete kuulide üleolek ilmnes seda tunduvamalt, mida vastupidavam oli soomus.

Katsete kestel uuriti ja püüdi saada ka täpseid andmeid põhjustest, mis soodustavad mõjutavad kergemate kuulide soomuseläbistamise võimet.

Kõigil vaadeldud juhtudel kuuli peaosa oli lõmastatud (écraser) ja kuuli kere tugevasti deformeeritud. Soomusplaadi täielikul läbistamisel kuul oli pressitud kettakujuliseks, kusjuures see ketas oligi soomuseläbistanud. Mitte täielikult läbistamisel kuul oli samuti pressitud kettakujuliseks, kusjuures see ketas asus sisetunginuna soomusplaadis, kattes sealjuures nagu koorikuga pihtamispunkti.

Katsetel esines ka juhtusid, kus kuul polnud üldse võimeline tungima soomusesse. Neil juhtudel kuul löögil ei lamendunud, vaid purunes tükkideks. Seda juhtus kõigi kuuliliikidega ja igasuguste kiiruste juures.

Kõigest sellest nähtub, otsustab Waninger, et — ei saa teha järeldust, nagu muutuks kerge kuul oma kiiruse tõttu „palju tugevamaks“ kui väiksema kiirusega raske kuul.

Katsetel ilmnenud nähted on seletatavad järgmiselt:

Pehmest metallist kuul ei läbista soomust selle sõna otseses mõttes. Kuuli peaosa lõmastub soomuse pealispinnal; seega kulutab kuul osa oma elavjõust oma peaosa lõmastamiseks, selle asemel, et seda kulutada soomuse läbistamiseks. Sellega on ka seletatav tõmbiotsaga kuuli suurem soomuseläbistamise võime, millest oli juttu eespool. Selle järele kuul lamendub kettakujuliseks ja läbistab soomuse.

Seega on kerge kuuli suur soomuseläbistamise võime õige lihtsalt seletatav, ilma, et sealjuures oleks tarvidust mõelda välja uusi metalli omadusi, mis sõltuvad pihtamiskiirusest.

Ühest küljest töö, mis kulub kerge kuuli deformatsiooni peale, on palju väiksem, mis pärast lamendatud massi (kuuli) ülejäänud elavjõud, s. o. energia, mida kuul kulutab soomuse läbistamiseks, on palju suurem.

Teisest küljest kerged kuulid peale lamendumist moodustavad väiksemate mõõdetega ketta, ja seetõttu lõikavad soomusesse ka väiksema diameetriga augu, mis

nõuab vähem tööd, s. o. kuuli elavjõu kulu. Neil põhjusil nad läbistavad soomuse kergemini kui rasketest kuulidest pärast deformatsiooni tekkinud suurte mõõdetega kettad.

Peale selle tõendasid ka need katsed, et võrdsete elavjõudude juures tinakuulide soomuseläbistamise võime on igal juhul väiksem, kui terassüdamikkudega soomuskuulidel. Sealjuures vahe soomuseläbistamise võimes on seda väiksem, mida kergem on tinakuul ja mida suurem on soomuse vastupanu. Ühel juhul siiski soomuskuuli soomuseläbistamise võime vaevalt küünis tinakuuli soomuseläbistamise võimeni; see ilmnes soomusplaadi tulistamisel, mille ajutine vastupanu purustusele oli 175 kg/mm^2 ; kuuli raskus oli 6 gr ja pihtamiskiirus 500 m/sek.

Võib eeldada, et kuulid, mis on valmistatud keskmise tugevusega metallidest (nagu näiteks vask ja tema sulatised), võtavad ka keskmise koha tina ja soomuskuulide vahel. On tõenäoline, et selliste kuulide kaalu tühise vähendamisega on võimalik nende tegevust viia ühele tasemele soomuskuulide tegevusega.

Artiklit illustreerivatest graafikutest võib teha järgmisi tuletusi ühe ja sama kaliibriliste kuulide ja elavjõudude suhtes, pidades silmas sealjuures neid tingimusi, millede raamides katsed toimusid:

— soomuskuulide soomuseläbistamise võime ühe ja sama tugevusega soomusplaatide suhtes on püsiv ja ei olene kuuli raskusest;

— soomuskuulide soomuseläbistamise võime on suurem tinakuulide soomuseläbistamise võimest; see üleolek on seda tähelepanud, mida nõrgem on soomuse vastupanu;

— pehmet metallist valmistatud kuulide soomuseläbistamise võime kasvab käsikäes kuuli kaalu vähendamisega.

Lõpetades artikli, autor juhib tähelepanu asjaolule, et katsed toimusid väikestel laskekaugustel, mis ei ületanud 25 m. Kui oleks tahetud korrata samu katseid lahinglaskekaugustel (umbes 500 m), siis oleks tulnud vastavate pihtamiskiiruste saavutamiseks tunduvalt suurendada algiirust. dt.

Mehosade tegevusest öösi.

A. Ignatjev — Voina i Revolutsia, juuli-aug. 1934.

I. Öine lahing oma loomult.

Ajaloolisi õiendusi.

Öised tegevused on leidnud aset kogu sõja ajaloo kestel peamiselt ootamatuse ning vastase moraalile tugevama mõju avaldamise eesmärgiga, sest et tule tegelikkus tol ajal ei omanud veel nii suurt tähtsust.

Maailmasõja jooksul (1914—1918) hakati vaatama õistele, udu- ja suitsukatte kasutamise lahinguile kui tule mõju vähendamise vahendeile.

Maailmasõjast on palju näiteid õnnestunud öiseist lahinguist. 4. aug. 1914. a. saksa kuus brigaadi tungisid Lüttichi kindluse fordist läbi kontsentriselt põhjast, idast ja lõunast. Pimedust suurendasid pilved ja tugev vihm. Pealetungi raskendasid vihmast pehmeks muutunud maastik ja visa vastupanu belgia vägedelt kui ka kohalikest elanikest. Kuuest brigaadist täitis oma ülesande vaid üks, mis otsustas ka lahingu saaduse. Kindlus vallutati.

Suurimaks öise lahingu näiteks tuleb lugeda sakslaste 5. armee tegevust 9./10. sept. 1914. a. Verduni piiramisel edela rajoonist. Selles haruldases öises lahingus saksa armee tungis edasi kogu rindel mitu km, saavutas des suurt edu. Ometi ei õnnestunud neil piirata Verduni, tänu lahingu mitte täielikule organiseerimisele. Öö oli pime ja vihmane. Päevast luuret ei teostatud. Ei hoolitud moondamisest. Tänu sellele rünnak kaotas ootamatuse efekti, mõned üksused kaotasid tegevuse suuna ning tulistasid üksteist. Ebasõbralik korraldus vähendas lahingu edukust.

Tanke kasutati maailmasõjas õige harva — nad olid tehniliselt veel algastmelises seisukorras. Ometi lähtekohad ja liikumised neisse teostati tavaliselt ööseti. Osa rünnakuid viidi läbi koidikuil ja tihedas udus. Kogemused näitasid, et niisugustel rünnakuil oli edu.

23. okt. 1917. a. lahinguväljal Malmaisoni juures seisid tihe udu, kattes prantslaste tankide viie kompani rünnakut sakslaste kahurväe tule eest. Vaatamata raskele olustikule — pehme maastik, laiad kaitsekraavid, osa tanke jäi maha — rünnak oli edukas ning sakslased kandsid suuri kaotusi. Eriti edukalt teotsesid Schneideri tankid, näidates, et tankid suudavad teotseda ka piiratud nägemisega.

28. juunil 1918. a. viis inglise tanki pidid ründama Bucois juures viie l. rühma toetusel sakslasi eesmärgiga — võtta vange või purustada sakslaste julgestusosi. Kell 23.25 tankid asusid rünnakule. Rünnak võeti tugeva miini- ja kuulipilduja tule alla, jalavägi jäi maha, kuna tankid tungisid edasi, rünnates sakslasi ning sünnitades neile suuri kaotusi. Vaatamata pilkasele pimedusele viis mane kui üks tank ei kaotanud suuna ning kõik tulid tagasi.

Toodud näited kõnelevad, et öösi on võimalikud mitte ainult luureretked, vaid ka suurte jõudude tegevused. Kuid need tegevused vajavad suuremat ettevalmistust. Samad näited kõnelevad tankide osavõtte võimalusest öistest tegevustest või lahinguist piiratud nägevusega.

Vaevalt võib üldse tänapäeval ette kujutada teisiti üldlahingut kui piiratud nägevusega. Seda sünnitavad suitsumürsud, suitsukatted, püssi ja kuulipilduja tule mõju, suurtükkide mürskude lõhkemised, tankide liikumisest sünnitatud tolmupilved, ning tankid osutuvadki piiratud nägevusega olustikus. Just niisugustele tingimustele peavad ette valmistama mehosad.

Öö ja piiratud nägevusega olustiku iseäraldusi.

Öö ja päeva pikkused on toodud tabelis:

Põhjailaus	Lühikesed ööd		Pikad ööd		Eesti asub 57°—60° põhjalaiusel. A. La—)
	Päevad	Ööd	Päevad	Ööd	
30°	13,56	10,04	10,04	13,56	
40°	14,51	9,09	9,09	14,51	
50°	16,09	7,51	7,51	16,09	
60°	18,30	5,30	5,30	18,30	
60°33"	24,00	0,00	0,00	24,00	

Tabelist nähtub, et lühikestest suvistest öödest ei jätku päevateekonna teostamiseks. Pimeda aja kestvus on tegelikult veel lühem. Kõik see kohustab alati ratsionaalselt kasutama ööd ja päeva. Tahes-tahmata on võimatu teatud aastaegadel arvestada vaid päevast või öiset aega.

Nähtavuse mõttes on ööd mitmesugused. Kuu, tähed, selge taevast ja hea ilm tunduvalt soodustavad nähtavust ja öiseid tegevusi. Kuna pilved ja vihm sünnitavad pilkase pimeduse. Pime öö soodustab rohkem moondamist. Pimedus segab nägemist, kuna tuul ja vihm takistavad kuulamist. Paha ilm loob valveteenistusele rasked tingimused. Niisugused ööd suuremal määral hõlbustavad ootamatuse saavutamist.

Nägevuse piiramist sünnitavad ka looduslik udu ja kunstlik suits. Udu ilmumist ja kadumist on raske ette näha — teda ei saa arvestada nii kui ööpimedust, kuna kunstlik suits on täielikult vastase tahet.

Kõik need öö, udu ja suitsu iseäraldused loovad koguni erinevad tingimused nägevuseks, moondamiseks, erinevalt mõjutavad lahingu organiseerimist ja teostamist. Oma töös käsitleme edaspidi raskemaid öötingimusi.

N ä h t a v u s.

Öö, udu ja suits piirates nägemist raskendavad ühtlasi liikumist, orienteerimist ja tule tegelikkust. Inimese nägemise võime ei muutu sellest, kas ta liigub jalgsi, ratsa või lahingumasinas. Liikumise tempo kiirendamine osalt halvendab nägemise tingimusi. Selles mõttes on veidi halvemad nägemise tingimused ratsaväel, motomehosadel, mehäniseeritud suurtükiväel, autotranspordil.

Nägevus tankist ei ole harvem kui nägevus väljaspool tanki. Viimasel ajal leiutatud öövaatluse optilised vahendid lahendavad selle tähtsa küsimuse tunduvalt soodsamalt. On küll raske teada öösi looduslikke ja kunstlikke tõkestusi, kuid selle küsimuse lahendavad suurejõulised helgiheitjad mõlemalt poolt ja teised valgustamisvahendid. Öö muudetakse päevaks.

L i i k u m i n e.

Pimeduses inimene ja hobune sammuvad ettevaatlikumalt ning nende liikumise kiirus on pisut väiksem kui päeval. Lüliliklahingumasinal pimedus ei sünnita erilisi raskusi, pimedus mõjutab vaid masinajuhti. Kui aga juht teab, et ees ei ole suuremaid tõkkeid, võib ta liikuda kiiresti ka pimeduses. Piskesed tõkked (traataiad, aiad, augud, kraavid jm.), mis sünnitavad jalaväele ja ratsani kele tõkestusi isegi päeval, ei avalda erilist mõju lülilikmasinate liikumisele. Lülilikmasinaile on tõkkeks vaid suuremad looduslikud takistused — sood, kuristikud, suur mets, laiad kraavid jne. Kuid need on tõkestuseks ka teistele väeliikidele. Üldiselt on lülilikmasinad öisel liikumisel teistega võrreldes paremais tingimuses.

O r i e n t e e r i m i n e.

Orienteerimise mõttes on lahingumasinad paremas seisukorras kui jalavägi ja ratsavägi ja vast seepärast, et esimesed on varustatud vastavate aparaatidega, mis võimaldavad masinal liikuda ööpimeduses lahinguväljal nagu

laeval ookeanil (kilomeetrimõõtja ja suuna näitaja). Peale selle lahingumasinad võivad kasutada kõiki üldtuntud orienteerimisvõtteid öiseks liikumiseks, millised on tarvisel teistelgi väeliikidel. Helgiheitja mitte ükski ei valgusta liikumisteed, vaid ka juhib lahingumasina tegevust (suunamuutmise jne.).

T u l e t e g e l i k k u s n i n g t a b a v u s.

Püssi ja kuulipilduja tuli on öösi lahingumasinal sama vähe mõjuv kui päevalgi. Tänu sellele tankistidel ei tarvitse karta ootamatuid püssi ja klp. tulelööke öösi. Teistele relvaliikidele (jalavägi ja ratsaväele) on nad ohtlikud ning sünnitavad tunduvalt kaotusi ning paanikat. Viimane on kergesti nakkav just öösi.

Üldiselt lahingumasinaile ei sünnita mingisugust ohtu elavjõud, vaatamata tema suurusele, küll aga need tankitõrje vahendid, millega on ta varustatud. Ometi tankitõrje suurtükkidel puudub võimalus sihik-tule teostamiseks ka 300—500 distantssidel, välja arvatud vaid soodsad juhused. Lähemamaa tulistamist vaevalt suudavad kanda välja suurtükiväelased, seda enam et kõik tähtsamad esemed katsutakse enne läbi tankitulega.

Kahurväe tule tähtsus on öösi väike. Mida suudab teha öösi jalavägi kallaletungivate tankide vastu — seda me teame küllalt hästi.

Kõik see loob mehosadele soodsa tegevusvälja öösi, ka piiratud nähtavuse juures.

Jalavägi hoidub suurimate gruppidega tegevusest öösi, kartes pimeduses segaduse tekkimist ja omade tulistamist. See moment kaob ära mehosade juures. Püssi- ja klp. tuli ei ole ohtlik tankidele, küll aga elavjõule ja tankitõrje kahureile.

Päevase tegevuse juures on tankidele suuremaks puuduseks see, et nende tule tegelikkus, eriti kiirel käigul, on tähtsusetu. Nende tegevus on suurem suurtükiväe tule toetusest. Tankide tule tegelikkus algab alles 500 m distantssist. Öösi langevad kõik need momendid ära.

Kokkuvõttes näeme, et öises tegevuses tunduvalt rohkem vähenevad kaitseja tule mõju ja korraldus, võrreldes seda pealetungivate tankide omaga. Öösi tuleb teostada tankide vastu kahurtulega. Sel juhul vastaste seisukord on ühetaoline. Palju on optiliste vahendite täienemisest tule vaatlemiseks ja juhtimiseks öises lahingus.

P s ü ü h i l i s e d a n d m e d.

Öises tegevuses tõuseb inimese tundlikkus. Kuid ta tõuseb ka vastase juures, seda

rohkem, et viimasele esineb öine kallaletung ootamatult. Külmann soovib võtta öist rünnakut ette vaid eriti soodsail tingimustel (valge öö, osavõtjad tunnevad hästi teid ja rünnaku rajooni, täpsed andmed vastasest jne.).

Tankisti ei valda eriline kartus öises lahingus. Tema seisukord on öösi isegi parem. Vastane piiratud nägemise juures on võimetu võtma tule alla igat tanki peatust, mis on aga päeval täiesti võimalik. Tank võib öösi vabalt peatuda ja isegi teiste tankide abil rikete puhul lahinguväljalt tõmbuda tagasi. Ka kaotused oma ridades ei peaks sünnitama mõju (ei nähta, on teadmatu tanki seismajäämise põhjus jne.).

Kokkuvõttes näeme, et psüühilistel põhjustel ei ole andmeid, mis kõneleksid meh-osade öiste tegevuste vastu. Vastupidiselt — on palju tegureid, mis kõnelevad selle kasuks.

II. Mehosade pealetungilahing öistes tingimustes.

Öise pealetungilahingu eesmärgid.

Eesmärgiks võivad olla:

- vastase kindlustatud vööst läbimurre kaugema eesmärgiga — haarata või piirata vastase lahingu osi või vastase seljataguses tähtsamate punktide purustamine;
- vastase üksikute osade purustamine, üksikute punktide vallutamine eesmärgiga — soodsama seisukorra saavutamine edasiseks tegevuseks koikudikul.

Tegevuse kava.

Tegevuse kava oleneb ülesseatud tegevuse eesmärgist või konkreetsest ülesandest ja lahingu olukorra konkreetseist andmeist: a) vastase jõust, koosseisust ja asetusest; b) oma jõust ja koosseisust, naabri ja koostetsevate osadest; d) masinate kõlvulisusest ja nende valmisolekust öiseks tegevuseks; e) maastiku, öö ja ilmastiku iseloomust; f) öise lahingu ettevalmistamise ja teostamise ajast.

Eriti tuleb uurida maastiku kõlvulisust öiseks tegevuseks ja igasuguste tõkete eemaldamist.

Öise tegevuse kava peab olema äärmiselt lihtne ja hästi läbimõeldud iga kui samm ettetulevate tõkete kõrvaldamiseks.

Kavas peaksid esinema järgmised küsimused:

- põhjalik ja igakülgne vastase asetuse luuramine tema tankitõrje vahendite, tõkete, tankide olemasolu ja maastiku iseäralduste selgitamisega (õhufoto, tankiline, inseneriline, keemiline, lahinguline luure);
- mehosade isikliku koosseisu uurimine vastase asetuse üle, tema tõkete iseäralduste ja nende kõrvaldamise viiside tundmaõppimine, maastiku ja tähtsamate lähiste uurimine;
- moondamine: vastase eksiteele viimine ja sõjasaladuse hoidmine (suits, kate, hääl, valguse moondamine) tagala korraldamine jne.;
- mehosade lähenemine ja asumine lähete kohta koos koostetsevate osadega, osade rajoonid, lähenemised ja väljastumised, reguleerimise teenistus, valgustamine, ettevalmistus liikumiseks lahingukorras, aeg;
- eelserva rünnak, suurtükiväe tule avamine, koondamine ja üleviimine, helgiheitjate grupi tegevus, tõkete kõrvaldamine, liikumissuuna hoidmine, liikumise algamine, lahingukord, side ja vaatlus, aeg;
- tegevused vastase sügavuses ja edu arendamine; suurtükiväe tegevus, helgiheitjate gruppide tegevus, orientiirid, väljaminek kogumispunktidesse, lahinguline ja materjalne tagamine.

Valgustamisvahendite kasutamine.

Lähtekohtadele väljajõudmine ja lahingukorda asumine peavad sündima täielikus pimeduses. Segaduste vältimiseks tähistatakse tähtsamad suunad valgete või paistvate esemetega, tankidele asetatakse eraldatavad tunnused jne.

Välja astudes lähtekohtadest, sünnib liikumine pimeduses kuni pealetungi esimese avastamiseni vastaselt. Seega lõpeb ootamatusega arvestamine ning algab tegevuse periood valgustusvahenditega. Selles perioodis peavad töötama järgmised helgiheitjate grupid:

1. Orienteerimisgrupp — lahingukorra osade orienteerimiseks ja suuna hoidmiseks. Selleks valgustatakse helgiheitjatega 2—3 iseloomustavat eset vastase seisukorra sügavuses või horisondil. Iga pataljonile valgustatakse oma orientiir.

Sama grupp võib anda edasi osadele tähtsamad signaalid: a) lühiajalised valgustamise katkestamised võivad tähendada, et

pealetung hoidub õiges suunas; b) risti näitamine taevast ja valgusjoa viimine paremale sellest näitab, et on tarvis pöörata lahingukord paremale, jne.

2. Rinde valgustamisgrupp. Rinde valgustamiseks lahingukorra ees. On vaja, et see vöö oleks valgustatud pidevalt, kuna masinad ise läheneksid väljaspool valgusjuga. Eriti valgustada ning otsida vastase tankitõrje ja suurtükiväe gruppe, samuti tankitõrje tõkkeid.

3. Vastase helgiheitjate pimestamisgrupp. Võitluseks vastase helgiheitjatega, nende pimestamiseks ja neutraliseerimiseks. — Sellesse gruppi kuuluvad eriti tugevajõulised helgiheitjad, 1—2 helgiheitjat iga vastase helgiheitja vastu.

Helgiheitjate gruppide juhtimine on väga vastutav ülesanne. Helgiheitjad üksi ei teeni väeosi, vaid kergendavad ka nende juhtimist.

Rakette kasutatakse vaid signaalide andmise eesmärgiga. Õises tegevuses ei lubata igal juhul määrata oma signaalraketit. Rakett on passiivne valgustamisvahend — valgustab nii vastase kui oma osi, seepärast tarvitatakse neid vaid kõrvalise tähtsusega lõikudes.

Esijärgu tankide faarid süüdatakse põlema, kuna neile järgnevad tankid liiguvad valgustamata.

Koostöö mitme väeliigi vahel.

Suurtükivägi. Tema tegevus on õisi raskendatud, kuid mitte täiesti võimatu. Pealetungija suurtükivägi võib teosteda siis, kui on temalt teostatud põhjalik ettevalmistus, luure, kauguste mõõtmine, küllaldane valgustamine lahingus. Tema peab püüdma suruda maha vastase tankitõrje tähtsamaid punkte, teostedes peamiselt koondustuledega.

Jalavägi. Temal on kaks ülesannet: kindlustada tankidelt vallutatud esemeid ja abistada tanke takistuste kõrvaldamises. Mõnel juhul tuleb neil enne võtta oma alla tankitõrje tõkked kas iseseisvalt või koos pioneeride või keemikutega. Tavaliselt liiguvad mehosade lahingukorra järgi.

Pioneerid. Nende tähtsam ülesanne: lasta tankid läbi tõkkeist. Põhjaliku luure tulemusena võtavad ette rea inseneritehnilisi abinõusid: purustavad lõhkeainetega osa tõkkeid, valmistavad ja varustavad tanke takistuste ületamiseks vahendeiga, fašiinidega, sildadega jne.

Keemilised osad. Nende ülesanne — suitsu tekitamisega moondata mehosade

lähenemist lähtekohta, vastase tähelepanu tõmbamine kõrvale pealöögi suunast; ilmas tiku soodsail tingimusil sundida vastast gaasmaskide tarvitamisele ning vähendada tema lahinguvõimet, neutraliseerida tähtsamad keemilised takistused.

Lennuvägi. Õhufotoga lennuvägi peab täielikult dešifreerima vastase seisukorra: takistuste, tankitõrje vahendite, suurtükiväe, varude, eriti tankide asukohad.

Pommilennuvägi. Enne või rünnaku ajal pommitab vastase kaugemas sügavuses asuvaid tähtsamaid punkte, eriti tema tankitõrje vahendeid, tankide gruppide ja varude rajooni.

Hävituslennuvägi tagab ründavate tanke pommituslennukite eest, samuti luure- ja hävituslennukite eest.

Lennuvägi ei tööta ainult öösi. Luurelennukid teotsevad reeglina vaid päeval, pommi- ja hävituslennukid — öösi ja päeval.

Lahinguväljale lähenemine.

Mehosade õised rännakud teostatakse reeglina tuledeta. Kiiruse saavutamiseks kaugel kasutatakse sinise tulega valgustatud faare, peale selle põlevad tanki tagumised signaalilaternad. Reguleerimise teenistus peab valgustama takistusi, kuid nii, et seda ei märkaks vastane.

Tulek lähtepositsioonile peab teostatama täiesti pimeduses. Liikumine sünnib laial rindel gruppidega. Lähtekohad valitakse niisugusel kaugusel vastasest, et vastaseni ei ulatuks mootori müra, et oleks looduslik vari, edasiliikumine neist sünniks otsesuunas. Kaugus vastasest 1,5—3 km.

Liikumine eelservale sünnib lahingukorras aeglaselt, mootorid töötavad väiksema jõuga, valgustamata.

Tegevused õises lahingus.

Segaduste vältimiseks osad võtavad kindlad lahingukorrad juba lähtepositsioonides ning selles korras edasi. Liikumist kergendab distantide ja vahede määramine. Rännakul on liikumine otsejooneline. Maanõõrdamine leiab kasutamist vaid õige soodsail tingimusil. Üksiku punkti ründamine sünnib vaid sellelt osalt, milline liikus tema peale. Peamiselt kasutatakse vaid kuulipilduja tuld. Rännak soodsal maastikul teostatakse maksimaalse kiiruse ja efektiiviga, kuid millalgi mitte hajutatult ja üksikute masinatega. Joondumine peetakse juhi ja esijoone masinate järgi. Valgustatud tähed peavad hoiduma oma masinate kokkupõrkeist. Avarii läbi väljakukunud masi-

nad kustutavad tuled ja jätkavad tegevust toetuse suurtükiväena kohalt, kui on see võimalik, selle järele asuvad vigade kõrvaldamisele või signaliseerivad avariist lahingu parki.

Kokkuvõte.

Õise lahingu igasuguste küsimuste uurimine ei avasta ülepääsematuid raskusi tema edukaks teostamiseks. Vastupidiselt selgub terve teada andmeid, mis kõnelavad õise lahingu kasuks päevase lahingu kõrval.

Mis puutub kaasaegse päevase lahingu nähtavusse, siis peab tähendama, et ka siin tuleb teostada piiratud nähtavusega, tänu suitsuvahendite kasutamisele mõlemalt poolt.

Tegevuste ootamatus, suur moraalne efekt, vastase tule ja valguse vähendamine — kõik nad kõnelevad õise lahingu kasuks.

Õise lahingu olukord ei luba vastasele karistamatult tulistada seismajäänud tanki. Ettevalmistus temale kasvatab suuri tahtejõude mehosade isiklikus koosseisus: leidlikkust, otsustavust ja oskust teostada lahingu olukorra keerukais tingimuses.

A. La—

POOLA.

„BELLONA“,
juuni-august 1934. a.

1. Kindr. P. Simansky. Veel Gorlice lahingust. Sama ajakirja 1930. a. XXXV köites toodud Gorlice lahingu uurimuse täiendus. Iseloomustanud selle lahinguga (mai 1915. a. Galiitsias) ühenduses olevaid vanemaid tolleaegse vene väejuhte ja valgustanud mõningaid nimetatud operatsiooni üksikasju, autor toob esile kokkuvõtlikult järgmisi mõtteid. Venelastelt Karpaatide vallutamiseks loodud lahingute lõpuperioodil austerlaste vastupanu hakkas märgatavalt nõrgenema. Kuid samal ajal ka venelaste pealetungi hoog oli vaibumas. See tõukas Conradi ja Falkenhayni mõttele pealetungiga Gorlice-Tarnovi suunas välja jõuda Karpaatides teotsevatele vene armeedele selja taha ning nende taandumisteed sulgeda. Ivanov, kes sel ajal päris tõsiselt olevat haudunud Budapesti vallutamise mõtteid, ei märganud õigeaegselt teda varitsevat hädaohtu ja jätkas liikumist Ungari lagendikule kõikide tema käsutuses olevate jõududega, olgugi et Aleksejev ja Borisov olevat soovitanud temale seda teha ainult ühe armeega. Seega siis Conrad ja Falkenhayn taotlesid strateegilist eesmärki, mis oli täiesti reaalne ning antud olukorras kahtlematult kättesaadav; selle vastu Ivanov jälgis taktikalise iseloomuga eesmärke, milliste täitumine sealjuures oli veel kaunis küsitav käesolevas konkreetse olukorras. Tagajärg — venelaste katastroof Karpaatide rindel, mis algas ööl 1./2. mail ja lõppes mitte ainult vene 3-da armee hävitamisega, vaid ka terve rinde kokkuvarisemisega. — 2. K.-lt. S. Rola-Arciszewski. Taktika suurtükiväes. Mõningaid mõtisklusi sellele teemale. „Vaja koondada oma

tuli ühe punkti pihta, ja kui siin on läbimurre saavutatud, siis ühtlasi on ka kindlus võetud“; selles mõttes olevat kunagi väljendanud Napoleon noore suurtükiväe ohvitserina. Autor leiab, et see põhimõte olevat jäänud maksma tänapäevani, kuigi suurtüki materjalosa ja tegevusviisid on vahepeal tublisti muutunud. — 3. Kapt. A. Slószarczyk. Sõjakunsti alused vanas Jaapanis. Vaadelnud sõjakunsti arenemist vanaaegses Jaapanis, autor leiab, et sellest pole mitte väga palju kandunud uuematesse aegadesse. Möödunud sajandi keskpaigas, kui Jaapan tegi otsustava pöörde läänemaade kultuuri suunas, ka sõjanduses võeti ette põhjalikke muudatusi ja tänapäeval jaapani sõjaväe organisatsioon ning taktika baseeruvad täiel määral vastavatele töökspidamistele Euroopa riikides. Vanadest feodaal-aegadest on säilinud vaid üksikuid maksiime, milliseid ka nüüd veel võrdlemisi tihti tarvitatakse sõjakirjanduses, samuti ka igapäevases elus. Allpool mõned huvitavamad neist jaapani keeles ja tõlkes. „Bumbyryorin no gotosi“ — sõjakirjandus ja sõjakunst on nagu kaks ratasat vankri all. „Ci ni ite ran vo vasureru na“ — rahu ajal ära unusta sõda või nagu öeldakse ladina keeles: „Si vis pacem, para bellum“, „Gi va taisan no omoki ni hi si, mei vo komo no karoki ni hi su“ — olgu kohus raske nagu suur mägi ja elu kerge nagu sulg. „Hyakusen hyaku-siõva zen no dzen naru mono ni aradzu“ — isegi sada võitu saja lahingu peale ei ole väärt paremat asja heade hulgest. „Ippai issiõ, heika no cune“ — võita või kaotada, see on sõduri saatuse. „Kare vo siri onore vo sireba, hyaku-sen ayau-karadzu“ — kui sa tunned vastast ja samuti tunned iseennast, siis ka sada lahingut ei ole kardetavad. „Tendzi, ciri, dzinava“ — õnnelik tund, hea positsioon, sõjaväe vaim (on kolm tähtsamat tingimust võidu saavutamiseks). „Katte kabuto no o vo simeru“ — saavutanud võidu, tõmba kiiver sügavamalt pähe, s. o. pärast võitu jääda puhkama loorberitel võib viia katastroofile. Viimasel ajal olevat siiski märgata püüdu elustada vanu traditsioone, kuna ohvitserid olevat varustatud vanaaegset tüüpi mõõkadega, ambulaskmine olevat jälle tõusmas ausse jne. — 4. Ltn. L. Radynski. Ratturiosade organisatsioon ja nende taktikalise ning operatiivse kasutamise küsimus. Motomehhaniseerimise hoos jalgratas on jäänud tagaplaanile. Tähendatud liikumisvahend väärriks siiski senisest rohkem tähelepanu, sest olles teistest tublisti odavam ja sealjuures lihtne käsitsemiseks, ta annab ratsa- ning jalaväega võrreldes kaunis suure liikumise kiiruse, eriti kui on olemas vastav teedevõrk. Ratturiüksused, millised oleksid võimalised teotsema iseseisvalt, peavad omama: küllaldase kiiruse ümberpaigutamisel, liikuvuse, tule- ja löögijõu. Ratturite liikumiskiirus on suurem: kolm korda jalaväe ja kaks korda ratsaväe omast. See on tähtsaimaks ratturite lahingomaduseks ja kuulub eeskätt arvestamisele vastavate üksuste organisatsioonilisel kujundamisel, hoidudes liitmast nendega elemente, milliste liikumiskiirus on väiksem ratturite omast. Taktikaliselt lahinguvälja piirides, kus tuleb teostada peamiselt väljaspool teid, on ratturite liikuvus küll väiksem kui ratsaväe oma, kuid selle vastu operatiivselt ta on küllalt tähelepanu vääriv, eriti just kui on võimalus kasutada sobivaid teid; sellistes tingimustes ratturite normaalne tegevusraadius päevas on 50 km ja rohkem. Rat-

turite tulejõud peab võimaldama kokkupõrgetel vastasega saavutada ülekaalu, mis on tegelikult ka võimalik, kui arvesse võtta, et: a) ratturid peamiselt teotsevad vastase tiibadel ja tema tagala vastu, kus vastupanu tavaliselt ei ole nii tugev kui rindelt kallale tungides; b) rattureid tegelikult on võimalik varustada kõigi moodsate võitlusvahenditega, nagu: kergete ja raskete automaatrelvadega, motoriseeritud või mehhaniseeritud suurtükiväega, soomusmasinatega, ilma et see vähendaks nende kiirust liikumisel ja paenduvust teotsemisel; sealjuures kerged ning rasked automaatrelvad, granaadipildujad ja laskemoona tagavarad veetakse mootorratastel ja neile külgehaagitavatel vankritel. Ratturite löögijõud normaalselt on 50—90% alalolevast lahingukooseisust, olenevalt sellest, kuidas teostub jalustamist lahinguks. Sobivamaks organisatsiooniliseks üksuseks oleks jõupoolst midagi vastavat jalaväepataljonile või jälle ratsarügemendile, kusjuures suurtükiväeosad, soomusmasinad jne. antakse selle üksuse käsutusse tarvidust mööda. Ratturirügemendi koosseis võiks olla: rüg. ülem ühes staabiga, tehnikaeskadron, luureeskadron, 4 liinieskadroni, rk ja saaterelvade eskadron ja voor (lahingu, sanitaar ja elutarvete), kokku 26 ohvitseri, 1025 sõdurit, 12 rk, 8 mitmesugust saaterelva, 19 kk, 12 granaadipildujat, 66 mootorratast küljekorvidega, 10 haril. m.-ratas, 40 veo- ja sõiduautoot ja 690 jalgratas; peale selle veel 8 külgehaagitavat väljakööki. Tehn. esk. koosneks pioneri, keemia ja side rühmadest; luureeskadr. — 3 rühmast à 30 ratturit; liinieskad. — 4 rühmast à 24 ratturit ja granaadimeeste jagu, mis jalustamisel 1:2 annaks kokku 4 laskurijagu à 12 meest ühe kk-ga ja granaadimeeskonnaga (peale selle). Rk ja s.-relv. eskadr. koosneks 3 rk, 1 jalav. saaterelvade ja 1 mortiiiri rühmast; rk on monteeritud m.-rataste küljekorvidesse niiviisi, et nad saaksid siit tulistada maapealsete ja õhumärkide pihta ja neid võiks ka kiiresti maha võtta, kui on vaja astuda tegevusse maastikul; iga relva juures ka tarviline laskemoona tagavara, jaotatud kahele m.-rattale, kokku 4000 padrunit; jalav. saaterelvadelt nõutakse, et raskuselt neid võiks transporteerida nagu kk, s. o. kahel küljekorviga m.-rattal ühes vajaliku l.-moona tagavaraga; milline relva tüüp oleks selleks kõige sobivam, seda autor ei tea öelda, kuid arvab siiski, et kõige rohkem kõlbaks 37 mm kaliiber; samad nõuded esitatakse ka mortiiiridele, milliste kaal ei tohiks tõusta üle 30 kg; meeskond — väljaarvatud need, kes on paigutatud ühes relvade ja laskemoonaga, liiguks jalgratastel. Kõik ohvitserid küljekorvidega m.-ratastel. Vooris harilikkude v.-autode hulgas ka mõned, mis võivad liikuda väljaspool teid; kõõgid haagitud veoautode taha erilistel alustel. Vooris liikuvas töökod ratas ja teiste liikumisvahendite parandamiseks (lihtsamad tööd). Eespool toodud organisatsioonis ratturirügement võiks arendada kiirust normaalselt 12—15 km tunnis, erakordsetel juhtudel kuni 20 km tunnis; üksikult teotseva eskadroni liikumiskiirus on harilikult 18 km ja erakordselt kuni 25 km tunnis. Päevarännak 80—100 km. Rügemendi liikuvus on tagatud motoriseeritud ja kergematest veoautodest koosneva vooriga, mis võimaldab katkestamatut varustamist elu- ja lahingutarvetega. Rügemendi tulejõu moodustavad 12 rk, 19 kk, 4 j. saatesuurt., 4 mort., 12 granaadipildujat ja ümmarguselt 500 püssi, mis teeb teda tugevamaks ratsarügemendist ja võrdvaks ja-

lav.-pataljonile. Löögijõud ühes luureosadega 19 jalastatud rühma, milliste koosseis, olenevalt olukorrast 12 ja rohkem laskurit igaühes. Jalastamine lahingus võib sündida proportsioonis 1:2, 2:3, 3:4, 4:5 ja isegi 5:6, olenevalt ülesandest ja olukorrast; viimastel juhtudel, kus saadakse maksimum löögijõudu, peab olema veovahendeid ratasde järeleviimiseks või selline ülesanne, et ratasde juurde jõutakse tagasi normaalsel teel või jälle ratasde mahajätmise ei mõjuta ülesande täitmist. Ratturirügement taktikaliselt võitleb jalastatult, kusjuures aga üksikud väiksemad allüksused võivad liikuda ratastel ka lahinguvälja piirides ja läheneda isegi kuni vastase positsioonini; seega siis ratturite lahing üldiselt, kogupildis omab mingi kombinereeritud ilme, teotsemisega jalastatult ja ratastel. Ratturirügement võib edukalt töötada segakoondiste koosseisus, kuhu kuuluvad motoriseeritud jalavägi, motomehhaniseeritud suurtükivägi, soomusosad ja ratsavägi, või jälle juhtumantult suurematele jala- ja ratsaväekoondistele. Kõikidel nendel juhtudel tuleb ratturite tegevust suunata selliselt, et oleks võimalik maksimaalselt ära kasutada nende tähtsamaid lahingomadusi: kiirust, liikuvust, tule- ja löögijõudu. Neid põhimõtteid aluseks võttes autor vaatleb lähemalt ratturite tegevusvõimalusi luureülesannete täitmisel, kohtamislahingus, pealetungil liikuvsojas, jälitamisel ning edu arendamisel ja positsioonisõjas, kus igalpool ratturid võivad olla väga kasulikuks lahingujõuks. Talvel kui lumi takistab liikumist jalgratastel, võib rattureid varustada suuskadega, millega hoitakse alal nende tähtsamat lahinguvõimede ka talvistes oludes. Rahuajal peaks eksisteerima küllal d a s e l m ä ä r a l kaadred sõjaajal formeeritavate ratturüksuste tarvis. Nende ülesanne: mobilisatsioonivõime, varustuse hooldamine, ratturasjanduse uurimine, eeskätt aga tagavarade väljaõpetamine. Peale selle kaadri võiks veel rakendada tööle instruktoritena rattur- ja suuskurasjanduse õpetamisele mitmesugustel tsiviil- ja sportliikudes organisatsioonides, niiviisi valmistades täiendusi sõjakorrraks. Tagavaravälaste kordamisõppustel see kaader moodustaks raamistikku, millesse mahutatakse ratturidreservistid nendele korraldatavate täiendusõppuste ajaks. — 5. S. Srokovski. Ida-Preisimaa metsad ja nende osa maa kaitsel. Küsimust käsitletakse poolakaid huvitava vaatevinklist. Kk.

PRANTSUSMAA.

„LA REVUE D'INFANTERIE“.

Nr. 506 — 1. novembrist 1934.

Kangelase surm — aupakkuvates ja südamlikes sõnades järelhüüe Jugoslaavia kuningale Aleksander I (1888—1934), kui sõbraliku rahva kuningale ja heale jalaväelasele Maailmasõjas, prantsuse jalaväe poolt.

Tagavaraväe-ohvitseri ülesannetest. Kokkuvõtte sõjaminister marsal Pétaini kõnest tagavaraväe ohvitseride kongressil. Marssal oma kõnes näitab, et tuleviku sõjas, mis puhkeb ootamatult, on kõik kõlblikud meeskodanikud kohustatud kaitsma riiki. Maailmasõda näitas

milline otsustav tähtsus on juhil lahingus. Hea juht tunneb oma ala, heal juhil on kõrge moraal — arenenud kohusetunne ja valvas südametunnistus. Juhtida inimesi lahingus, olla vastutav inimeste elu ja kannatuste eest, see nõuab, et juht tunneks juhtimise kunsti. Alalisväe ohvitserkond on selles mõttes paremas olukorras, pikas rahuaja töös ta õpib ära oma ala põhjalikult. Tagavaraväe-ohvitser on selles mõttes raskemas olukorras, juhtimise praktika saamine on temal raskem. Kuid võimalik see on. Need, kel on südametunnistus, kes tõsiselt suudavad kujutella oma ülesannet tuleviku sõjas, need tagavaraväe-ohvitserid ei jäta kasutamata juhust osa võtta õppustest, mis neile on võimaldatud garnisonides.

Marssal Pétain juhib kuulajate tähelepanu Saksamaa sõjalisele ettevalmistusele XIX sajandi algusest kuni tänapäevani. Saksa meeskodaniku sõjaline ettevalmistus algab algkoolist ja kestab raugaeani. Saksa kodanik, astudes kasarmusse, on juba sõdur, kellele antakse vaid täiendavaid teadmisi sõjatehnikas. Prantsusmaal enneteenistus-aegne sõjaline ettevalmistus ei leia laiema ringides poolehoidu, kuigi teenistusaeg alalisväes redutseeritakse miinimumini. Prantsuse rahvas oma äärmises individualismis ei taha taibata ohtu, mis teda varitseb sõjaka naabri poolt. Marssal kutsub tagavaraväe-ohvitseri üles olla abiks valitsuse selgitustöös riigikaitse huvides „kas sõnaga või sullega, aga kõige parem oma teotsemise eeskujuga“. Kuigi sotsiaalsed vahekorrad on palju muutunud tollest ajast, mil ohvitserile vaadati täie veendumusega kui ühiskonna eliidile, ei tohi ka meieaja ohvitser ainelistele raskustele vaatamata kaotada usku, et ta kuulub rahva eliiti selle sõna kõrges idealistlikus mõttes, sest „kuuluda rahva eliiti, tähendab evida arenenud kohusetunnet, palavalt tuksuvat südant, distsiplineeritud mõistust ja tervet moraali“.

Kuigi Prantsusmaa on vaba mõtte maa, ei salli marssal ise ja kutsub ka tagavaraväe-ohvitseri mehiselt vastu töötama niisuguste mõtteavaldustele, mis on ohtlikud isamaa julgeolekule.

Tsiteerides Heraclite'i ja Anatole France'i, marssal Pétain ühineb nende suurte mõtlejatega, et rahuaeg ei valitse siin maailmas enesest, vaid selle loob inimisugu ja kui inimestes kaovad sõjamehe voorused, ühiskond hukkub.

53. jalaväedivisjon ja tšehhoslovaklased Terrons-sur-Aisne'i

lahingutes, okt. 1918. a. (Tšehhoslovakia armee major K. S. diplom. L. Preininger). 53. diviisi kuuluva 21. j.-r. ühe pataljoni moodustasid tšehhoslovaklased. Autor, kirjeldades 53. diviisi tegevust, peab üksikasjus tšehhoslovaklaste pataljonil. Viimasel on tulnud sooritada raskeid, kuni käsitsi, võitlusi. Saksa sõduri, eriti allohvitseri, moraal on olnud neis lahingutes veel kõrge, automaatrelvade tuld on sakslased kasutanud meisterlikult, kuulipildujate pesad on avaldanud äärmiselt visa vastupanu. Tšehhide võitlusenthusiasm ja kõrge moraal on põhjuseks, et rasked võitlused olid edukad. Prantsuse juhtimisele ja koostööle avaldab autor kiitust. Raskete kuulipildujate tähtsust, kui tule luustiku tähtsust, võitlevate poolte juures hindab autor kõrgelt. 53. diviisi okt. 1918. a. lahingud annavad tähtsaima õpisenähtise maastiku kui lahingutegevuse põhipaneva elemendi õige hinde ja kasutamise vajaduse kõigis juhtimisinstantsides ja lahingufaasides.

Mõtteid jalaväe laske õppest võitluseks lennukite vastu (Commandant Tritschler). Jalaväe laske väljaõpe võitluseks lennukite vastu olevat prantsuse jalaväes söödis. Arvatavat, et lennukid tuleviku sõjas ei laskuvat jalaväe mõjuvõimele (1000 m ja madalam) piirkonda ja seepärast lühikest alalisväe õppeaega (1 aasta) ei tohtivat kulutada kõrvalistele ainetele. Autori arvates olevat tuleviku sõjas madallennud, niitvad lennud, reeglits, sest ainult madallennul pääseb mõjule lennukite automaatrelvade tuli, samuti madallend võib mõjutada vastast moraalselt lendamise fakti enesega. Autor nõuab jalaväelt põhjalikku ettevalmistust võitluseks lennukite vastu jalaväe relvade — püssi, automaatpüssi ja kuulipilduja abil. Võitlus lennukiga nõuab tulistajalt kiiret, näpsavat tuld, seepärast ettevalmistuse eesmärgiks peab olema harjutusi sellises ulatuses ja selliste meetoditega korraldada, et õpilastes kujuneksid refleksid lennukite vastu võitlemiseks.

Autor annab pildi ja kirjelduse peegelaparaadist sihtimisharjutusteks lennuki pihta. See aparaat vääriks ka meil tähelepanu.

Jalaväe kaadri taktikaliseks väljaõppeks. Kaitse laial rindel. Pataljon rügemendi raamistus kaitsele. (Artiklil on järg.)

Sõjakirjanduse ülevaade. Itaalia suurtüki- ja inseneriväe ajakirjas märts-aprill 1934 ilmunud artiklile „Linnadevahelise sidevõrgu kasutamisest sõja puhul“ pöördakse tähelepanu.

Kokkuvõtte järgi otsustades on meil seda küsimust juba käsitletud meie sõjakirjanduses (kol.-lt. A. Vernikult, major R. Tombakilt ja teistelt) ja era-sidevõrgu kasuta-

mises tulnud otsustele, mis väga lähedalt itaallasele autori kolonelleitnant Federico Katta seisukohtadele ja otsustele.

Ke.

Sõjatehnika alalt.

Uus panoraam-ülesvõtte kaamera.*)

Zeissi firma on konstrueerinud ja lasknud välja fotokaamera, millega on võimalik teha eesolevast maastikust panoraam-ülesvõtte 135° suurusest vaatlusväljast. See kaamera asendab täielikult vaatluspunktidest märkide kättejuhatamiseks ning tulede juhatamiseks käsitsi tehtavad perspektiivjoonised.

Kaamera on kaalult õige kerge, portatiivne ning hõlpsasti käsitsetav. Teda ise loomustavad järgmised andmed:

- saadava ülesvõtte mõõdud on 58×10 sm;
- fotografeeritav sektor — 135°;
- ülesvõtmise kestus — umbes 1 sek.;

*) Tehnika i Vooruženie. November 1934. a.

- võimalikud ekspositsiooni ajad — $\frac{1}{30}$, $\frac{1}{60}$ ja $\frac{1}{120}$ sek.;
- filmi pikkus — 127 sm;
- filmi laius — 12,9 sm;
- ülesvõttele tehakse automaatselt horisontaalsed nurkjaotised 5° tagant;
- ülesvõtte tegemisel kaamera asub kolmjalal ja ülesvõtte tehakse ühel kohal olles. Film on tehtud nii, et teda saab päevaajal asetada kaamerasse ja võtta välja. Ülesvõtte piirjoonte määramiseks on vastavad sihikud. Filmile võib teha 2 ülesvõtet ning saada stereoskoobiline ülesvõtte, mis omab suure tähtsuse eeloleva maastiku uurimisel ja luurel. —m.

Kaitseväe elu.

Üleskutse

Vabadussõjaaegse 4. jalaväepolgu kaitsevällastele!

Meie vabadusvõitlus algas Narva lahinguga 28. novembril 1918. a. 4. jalaväepolk oli esimene väeosa meie kaitseväes, kes Narva all algas kangelaslikku võitlust meie kodumaale sissetungivate suurte vaenlase hulkadega, olles ise alles loomisajajärgul.

4. jalaväepolgu veteraanid! Teil on säilinud palju mälestusi sellest heroilisest ajajärgust aastatel 1918—1920. Teil on meeles visadus ja vahvus, millega väikesearvuline 4. polk võitles kümnekordses ülekaalus oleva vaenlasega taandumisajajärgul Narvast kuni Jägala jõeni. Teil on meeles sellele järgnenud hoogne vastupealetung ja vaenlase tagasilöömine üle Narva jõe 12 päeva jooksul. Teie olete oma polguga mehiselt kodumaa piire kaitsnud lugematuis lahinguis Narva jõe joonel, mille tummadeks tunnustajaiks veel tänapäev Juhkentali varem. Olete oma õlgadel ohvriterikkais augustikuu lahinguis Jamburgi all vastu

võtnud löögi, mille andis taanduva Loodearmee kannul veerev punaväe laviin. Olete vaenlase hirmuks polgu sõjavankri veeretanud Petrogradi värvateni ja raudahelana kaitsnud kodumaa Vabadussõja lõpuvõitlustes Luuga ja Rossoni jõgede rajoonis. Neist sündmusist on möödunud rida aastaid. Mälestused polgu tegevusest ja tema sangarite tegudest väärivad jäädvustamist, seepärast on vajalik, et teie kaasa aitaksite 4. polgu ajaloo koostamisel.

4. üksik jalaväepataljon palub Teid saata kõige lähemal ajal vabadussõjaaegse päritoluga ülesvõtteid üksikutest meestest ja gruppidest. Tähtsamate lahingute kirjeldusi isiklikkude mälestuste järele. Üksikute kangelastegude kirjeldusi. Mälestusi väeosa majanduslikust olukorrast, eriti taandumisajajärgust. Teil säilinud dokumente ja päevaraamatuid. Kõikide Teil teada olevate endise 4. polgu meeste aadressid.

Ülesvõtete ja kirjalikkude materjalide alalhoidmise ja soovikorral tagasisaatmise garanteerib 4. üksik jalaväepataljon.

Materjalid palutakse saata aadressil: Jõhvi, 4. üksiku jalaväepataljoni staap.

Ametlik osa.

KAITSEVÄGEDE ÜLEMJUHATAJA KÄSUKIRI

Nr. 299.

Tallinnas, 8. detsembril 1934. a.

(Kaitsevägede staap).

§ 1.

Määrän teenistuse huvides major Hans Virit'i kaitseliidu peastaabist sama peastaabi laskejaoskonna pealikuks, arvates 1. novembrist s. a.

Alus: OTS § 121 p. 2, § 133 p. 1 ja § 234.
Õiendus: Lj. nr. 1758.

§ 2.

Viin üle ja määrän teenistuse huvides major Eduard Metstak'i kaitseväge ühendatud õppeasutistest — kaitseliidu peastaabi õppejaoskonna pealikuks, arvates 16. detsembrist s. a.

Alus: OTS § 121 p. 2, § 133 p. 1 ja § 234.
Õiendus: Lj. nr. 1858.

§ 3.

Viin üle teenistuse huvides kapten Anton Pori piirivalvevalitsusest — kaitseliidu Saaremaa malevasse, määramiseks vanema instruktori ametikohale, arvates 1. jaanuarist 1935. a.

Alus: OTS § 121 p. 2, § 133 p. 1 ja § 261 p. 2.

Õiendus: Lj. nr. 1868.

§ 4.

Viin üle teenistuse huvides, arvates 16. detsembrist s. a.:

— leitnant Valter Paide ratsarügemendist — kaitseliidu Järva malevasse ja

— leitnant Aleksander Veelman'n'i 5. üksikust jalaväepataljonist — kaitseliidu Tallinna malevasse.

Alus: OTS § 121 p. 2, § 133 p. 1 ja § 234.

Õiendus: Lj. nr. 1868.

J. Laidoner,

kindralleitnant,

Kaitsevägede Ülemjuhataja.

Sõdur rindelt jutustab.

Kilde soomusrongide tegevusest Vabadussõjas.

J. Pert.

L. r. soomusrongid nr. 1 ja nr. 2 on kaksikõed, sest nr. 2 esialgsel kujul eraldati soomusrong nr. 1, kuna liinil osutus, et selle esimest ja tagumist kahurit samal ajal lahinguis kasutada ei saa. Selle teisest poolt moodustatigi Tallinnas uute vagunite juurdelisamise ja uute kuulipildujavagunite juurdehitamisega uus soomusrong nr. 2, mis valmissaamisel sõitis liinile. Soomusrong nr. 1-elt määrati nr. 2-le ka mõnikümend meest dessantkomandoks.

Täies koosseisus viimane võtab osa lahinguist 15. detsembril Kunda all, abistades esiti kpt. Steinmani, kes paremal raudtee läheduses pidas tulevahetust punastega. Aidanud siin vaenlase lüüa põgenema, kusjuures võeti ka üks vang, kes toodi soomusrongile, viimane sõidab edasi Kunda peale, teel pommitades vaenlase ahelikke ja jõuke. Õhtuks jõutakse Kunda. Siin rong on sunnitud võtma vett, mis ajal ta peale avatakse äge püssituli alevi majade tagant, aga ka vabriku udest ja akendest.

Siit rong sõidab vaikselt tagasi, alles teel avades kõrvale kahtlastele märkidele kuulipildujatule. Tagasisõidul ta võtab peale Rakvere poole videvikus tõttava kpt. Steinmani roodu. Kuid ühtlasi siia sõidab talle

vastu soomusrong nr. 1, et vahest nr. 2 on juhtunud õnnetus. Koos seepeale jõutakse Rakveresse pilkase pimedusega. Siin aga selgub — Rakvere on meie vägede poolt maha jäetud! Kõik valitsusasutused on evakueeritud. Väheke peatunud — lahkuvad linnast siis ka soomusrongid. Õnnelikult alatud võitluspäeva soomusrong nr. 2-1 tuli lõpuks ikkagi lõpetada taandumisega, kuigi seda tehti vastumeeli. Rongid sõitsid ööbima Kadrina jaama.

22. detsember on soomusrong nr. 2 alguspäevadest üks ilusamaid: esikord rongilt läks maha 32-meheline dessant Mäoküla peale ja tormijooksuga lõi välja külast venelaste 117-mehelise roodu, kusjuures see jättis maha raskekuulipilduja, püsse, hobuse, sõjavarustust, surnuid ja vange. Saagiks saadi ka kaks koormat liha, mis eriti rõõmustas viletsal toidustusel soomusronglasid. Võime kujutada kõikide rõõmu — meil oli vaid kaks kergesti haavatut. Ka frondiülem kindral Tõnisson soovis õnne võidu puhul.

26. dets. õhtul saabus liinile suurem vabatahtlike kogu Tallinna koolipoisse, nimelt 68 meest ühes ohvitseridega. Need paigutati soomusrong nr. 2-le, kuhu jäid teenima surma- ehk löögipataljonina. Ka varem

rongi meeskond koosnes peamiselt haritlastest. Siitpeale rongi koosseis oma kaaluvas enamuses koosneb haritlastest, ja need loovad ning annavad sellele rongile kogu sõja kesteks vastava ilme.

Juba 29. dets. viiakse rongi kogu meeskond, siis ka äsja liinile saabunud koolipoisid rünnakule Anne mõisa peale — kuna Tapa ootamata äravõtmine sama päeva varahommikul ebaõnnestus. Dessant läheneb Anne mõisale küll peaaegu seljatagant, kuid mõisas on sees terve Viljandi kommunistlik polk ja teisi väeosi. Need avavad lagedale jõudnud meie ahelikule marulise tule. Dessant ei pääse edasi ja on sunnitud tulema tagasi, kaotades ltn. Truutsi surruna ja üliõpilase Naarise surmavalt haavatuna.

Erilisena tuleks aga märkida soomusrong nr. 2 dessandi operatsiooni 3. jaanuari ööl vastu 4-dat 1919. a. Priske veski all, millisest lahingust ning võidust alates hakkab murduma meie vägede taandumine võidukaks pealetungiks.

3. jaanuaril soomusrong nr. 2 üks desantrühmitus ohv. Ermani juhatusel saab kpt. Partsilt käsu sõita kaugemale luurele. Asutakse kahele reele ja sõit algab Soodla vallamaja peale, umbes 5 kilomeetrit raudteest maa sisse.

Teel kord või isegi paar korda peatatakse, et kontrollida, kas ei olda mitte satutud vaenlase poolt sisse võetud külladesse. Kahtlused osutusid ekslikeks ja sõit võis jätkuda. Soodla vallamajas asus parajasti kpt. Krull oma kompaniga.

On soomusronglased kohale jõudnud, otsekohe asutakse ringisõidul hankima teateid vaenlase üle. Ja ühest talust saadaksegi teateid, et üks venelane, kes käinud päeval otsimas piima, oli hoobelnud, et järgmise päeva hommikul tulevad nad peale.

Soomusrongi ohvitserid teevad ettepaneku jõuda ette venelastest ja veel samal ööl neid rünnata Priske veskis. Parajasti on liinile jõudnud siia kaks esimest soomlast ja on valmis rünnakut kaasa tegema. Ka Krull on ilma pikemata nõus. Kuid kompani sõduritele soomusronglastega koos pealeminek ei näi meeldivat. Teatavasti venelased siis erilisena hindasid soomusronglasi, nende iga pea eest lubades autasuks 2000 rubla ja neist ühelgi vangilangenul ei tarvitsenud teha illusioone ellujäämiseks. Kompani sõdurid kartsid, et soomusronglastega peale minnes ka neid võidakse ebaõnnestumisel või vangilangemisel pidada löögipataljoni meesteks...

Ent rünnak otsustati ette võtta ja öösel kell 12 ahelik liikus metsi mööda edasi.

Seal jõuti Priske alla. Ühe tee veerul satuti kokku suurema jõugu venelastega ja otsekohe kajasid vastamisi püssipaugud. Siis tekkis väike vaheaeg ja venelased üllatudes, et senikuulmatult öösel neid tülitatakse, kaheldes, vahest siin mõni eksitus, küsivad: „Kes on?“

Meie poolt küsitakse vastu: „Kes seal on?“

Nüüd venelastele oli selge, et tegu eestlastega ja kuuldus komando: „Seltsimehed, tuld!“. Kogu aeg lastes ja hurraa metsikult karjudes tormavad soomusronglased juurde jäänud kompanisõdurite ning soomlastega edasi ja vallutatakse Priske veski, kus oli asunud punaste staap. Kaasa tuuakse siit punaste üle tähtsaid teateid, stampe ja muud. Soomlased aga said haavata, üks kõhust ja teine käest, esimene juba lahingu algul.

Sellele ootamatule löögile Priske all järgnesid teised ootamatused punastele — ja nende jõud murdus.

Oli Tapa ühiselt kolme soomusrongiga tagasi võetud, algas hoogne maa puhastamine vaenlasist — rongid ajasid neile seljataha ja hävitasid paanikasse sattunud vaenlase jõuke ja polkusi. Soomusrong jätab Tamsalu jaama kaitsele vähema salga, ise sõidab edasi. Seal öösel tulebki Tamsalu tagant Venemaa poole ruttav polk mööda teed. Meie dessant võtab selle tule alla. Siit areneb pinev tulevahetus, kusjuures venelased n. ö. murravad lõpuks oma hulgaga läbi meie väikesest kaitsest, kandes ränku kaotusi. Siin saab kõneldav soomusrong saagiks 4 kahurit ühes hobustega. Mõni päev hiljem need tulistavad juba venelasi endid meie patareina. Kiltsi—Tamsalu joonel soomusrongi peale talvepäeva härmatises enese teadmata ajas venelaste eskadron. Võeti aga vastu nii kuulipildujakui kahuritulega ja löödi laiali.

Palavaid lahinguid tuli soomusrongidel pidada Elva all, mil meile vastu saadeti punased läti kütipolgud.

Kuid Pukast tormasid meie soomusrongid täie kiirusega vaenlasele seljataha, ajades järele venelaste soomusrongile — Kiinist läbi, veel kuus versta Valga poole, osutudes seega üle 25 kilomeetri vaenlase seljataga.

Veebruari keskel algas esimene Irboska operatsioon. Soomusrongid nr. 1 ja nr. 2 sõitsid välja Petserist varahommikul, murdsid läbi ees raudteele koondunud venelaste patareide tulest ja juba lõunaks olid Irboska mäe all, esimese soomusrongi esimene pool oli sõitnud üle purukslastud roobaste isegi Irboska jaama sisse.

Vabadussõjas langenud kangelasi

ja rahuajal surma läbi lahkunuid kaasvõitlejaid scoute mälestab 16. aastapäeval

SCOUTS ÜKSIK JALAVÄE PATALJON.

Ainuüksi kahe soomusrongiga, ringi külades vaenlane, kõrval, ees ja taga nende patareid — hoiti käes Irboska jaama ja seljatagust teed vaba, kuigi venelased kord isegi üht silda tagaselja käisid purustamas.

Siin soomusrong nr. 2 lõpuks ähvardas vaenlase kätte jäämine. Soomusrong nr. 1 jäi Irboska mäe taha, rong nr. 2 oli ees. Viimase dessant pidas sama mäe otsas lahingut, mille kõrval all seisid rongid. Kuna mäekülg järskne, siis rongidelt kuulipildujatega kuidagi pole võimalik mäe otsa tuld juhtida. Mäe otsas on aga maailmasõja-aegsed kaevikud. Soomusrong nr. 1 tagant andis kaevikute peale tabava tule ja s.-rong nr. 2 dessant läks löi kaitsekraavest venelased välja, saagiks saades pommipilduja ja kuulipilduja. Kuid venelastele vooris tagant abi. Pealegi mäe otsas meie meestel lõppes otsa padrunite tagavara. Pauku suutmata lasta need olid sunnitud taanduma, jättes uuesti maha sõjasaagi.

Sel hetkel s.-rong nr. 2 sõidab umbes kilomeetri edasi, et Irboska jaama veevärgist vett võtta. Seega mäe tipus on pommipildujatega venelased, all nagu pihu peal meie soomusrong, kes midagi halba ei tea aimata.

Siin külmavereline kpt. Luiki, kes soomusrong nr. 1 mäe varjus, lausub kartlikult: „Nüüd teine soomusrong jääb...“

Kuid see võtab vaid vett ja seisatab, nagu aega oleks kõigeks.

Kpt. Irv käsutab kolm ratsanikku rongi tagasi kutsuma. On need mäe veerult jõudnud välja, avatakse ülevalt tuli — kel lastakse alt hobune, kes langeb ise.

Nüüd käsutab kpt. Irv rühma soomusrong nr. 2 sõdureid oma rongi ära kutsuma. On väljaspool kahtlust, et minejad on surmale mõistetud. Kuid s-rongi päästmiseks tuleb teha kõik, mis vaid mõeldav.

Mõistes olukorda, rühm alustab teed püsti käies s-rongile järele — nii kui nii

kuulidest ei pääse... Ent seal sõidab soomusrong ise tagasi! On ta jõudnud mäe kohale, kõmavad ülalt paugud ja ta kõrval raksatavad lõhkedes pommid...

Seal tõmbavad s-rongid auru peale ja ajavad tagasi!

Teise Petseri operatsiooni järele soomusrong nr. 2 ainuüksi kuu aega peab Kašeljäha (Liivamäe) jaama ees fronti, pommitades iga päev vaenlase seisukohti. Pihkva esimese operatsiooni algul — soomusrong nr. 2 ees on mereväe kaugelaste kahur, millest ta Irboska ees tulistab otsekohe Pihkvat. Dessant loomulikult võtab meie jalavägede rünnakuist osa.

Algab landesvääri-sõda: soomusrong avab selle Amati silla ees, kus sakslased teda käsigranaatidega tulevad ära võtma, ise aga maha niidetakse. Järgmisel päeval siinpool Võnnut sakslased teevad uue katse ära võtta rongi, nad lasevad eest ja tagant raudtee puruks ning avavad sellele siis kuulipilduja- ja kahuritule. Kuid samuti kui rong oli välja tulnud korduvaist venelaste haaranguist, päästab ta enese ka nüüd.

Landesvääriga vaherahu ajal soomusrong nr. 2 on parajasti remondis Valgas. „Säde“ saalis on pidu. Soomusronglased tantsivad. Seal tantsu ajal saabub komandandi abi ja teatab, et sõda landesvääriga on uuesti alanud. Tants jääb pooleli. Soomusronglased muusika saatel tulevad jaama ja s-rong täiskäigul ajab Võnnu alla, lüües siin lahinguis sekka just kõige otsustavamal momendil. Selle kolmekümnehelise dessant lõikab ära sakslaste taganemise peatee Loode jaama all. Üks osa sakslasi murrab esialgu neist läbi. Kuid siis saabub s-rongilt abi ja sakslased hävitatakse. Siin saadakse saagiks 6 kahurit ja palju muud varustust.

Bermond-Avalovi avantüüri likvideerimise ja Riiga päästma saadetakse soomus-

rongid nr. 1 ja nr. 2. Peale seda on viimane jälle Pihkva taga. Ja kui 25./26. aug. 1919. a. langeb Pihkva, on s-rong nr. 2 dessant Tšerjoha jaama taga viimaseid, kes taandub tuleliinilt, viimasena lahkudes ka Pihkvast.

Eriti ägedais lahinguis möödusid päevad enne rahu sõlmimist Narva all, kus s-rong nr. 2 täie rinnaga asus kaitsel.

Esimese sõja-aasta kestes ta sai saagiks 18 kahurit, 3 vedurit, milledest üks oli soomustatud, hulganäo vange ja muud. Kuid kõike seda tuli osta vapruste ja verega. Tõsi, s-rong nr. 2 langenute nimestik pole nii pikk kui kahel teisel s-rongil. Langenute arvust ainuüksi aga ei saa järeldada väeüksuse lahingutegevuse väärtust. On aga varem juba märkimist leidnud, et soomusrong nr. 2-1 hoiti mehi, ja rünnati enamjaolt eelkaalutluste järele. Selle üle näitena võime tuua kas või seda: kpt. Irve enda juhatusel s-rong nr. 1 dessant ründas Leski

küla, kuid suurte kaotuste tõttu tuli tagasi. Siis läks rünnakule sama küla peale s-rong nr. 2 dessant — ja ümber haarates võttis selle, kaotamata ühtki meest. Siin ei ole tahetud millegagi riivata teiste rongide teeneid ega nende uljate juhtide tegevust, kelle teod ja mälestus kõikide soomusrongide auks ja iluks. Kuid kuna soomusrong nr. 2 võrdlemisi vähesest langenute protsendist on tahetud tõmmata järeldusi, siis säärasele metoodikale tohiks lubatud olla vastu tuua ka kõiki väiteid.

Kõige lõpuks — pole vist huvitusetä märkida, et soomusrong nr. 2-sel teenis ka lihtsõdureina püss käes naise, sõja kestes arvult isegi viis. Üks neist langes telefoni-kaablit vedades Pihkva taga, teine sai Moglino mõisa all Irboska ees haavata, kolmas lasi enese maha — armudraama segisattumisel, kaks neist, nagu teisedki soomusronglased, on kadunud päevamurede ja elukeerise vaiba alla.

Sport kaitseväes.

2. diviisi käsipalli võistlused.

8. detsembril s. a. korraldati 2. diviisi käsipallivõistlused võrk- ja korvpallimängus. Võistlustest võttis osa kummagil alal 3 meeskonda: Tartu ja Võru-Petseri kaitseringkonna ja Ratsarügemendi meeskonnad, kokku 30 kaitseväljalast, nendest — 15 ohvitseri, 6 üleajateenijat allohvitseri ja 9 reameest-noort.

Võrkpallimängus võitis Tartu kaitseringkonna meeskond Ratsarügemendi meeskonda 2 : 0 ja lõppvõistlustel Võru-Petseri kaitseringkonna meeskonda 2 : 1. Võitja meeskonna koosseis: 1. n.-ltn. Ferdinand V õ s u, 2. v. a. o. Albert P e h k a, 3. v. a. o. Aleksander K i v i, 4. rms. Doland V e s t e l, 5. noor Evald M a h l, 6. noor Franz L a u r m a n.

Korvpallimängus võitis Ratsarügemendi meeskond Võru-Petseri kaitseringkonna meeskonda 34 : 13 ja lõppvõistlustel Tartu kaitseringkonna meeskonda 38 : 29. Võitja meeskonna koosseis: 1. leitnant Felix K u l l, 2. leitn. Julius E d o r, 3. leitn. Vladimir T e n t s o n, 4. leitn. Artur R e d l i c h, 5. n.-leitn. Boris T h a r.

K. R.

Sport merejõududes.

Möödunud suvine sportlik tegevus Merejõududes oli üldiselt rahuldav, mõnel alal isegi väga edukas ja mitmekesine.

Silma ei paistnud mitte niivõrd üksikud tippsaavutused, kui just saavutuste keskmine läbilõige ja pinev konkurents võistlejate vahel igal alal. Mereväe rekordidest ületati selletõttu ainult

üks ja nimelt ujumises nukupäästmisel, kus senine tuntud ujuja Erich Mõtliku nimel seisev rekord ületati kahe mehe poolt. Seega rõõmus-taval viisil on edenenud just mereväes ka tege-likus elus väga tarvilik ala.

Hooaeg algas traditsioonilise murdmaajooksuga 22. aprillil s. a. Mereväe Ekipaažist Stroomi metsa ja tagasi. Maa pikkus üle 5 km. Jooksu võitis I j. m. J. Tšutšelov (mereside), ajaga 21 min. 46 sek. Järgnevalt tuli merevägi garnisoni murdmaa jooksul Nõmmelt Tallinna, üldiselt kolmandaks, kusjuures individuaalselt jooksu võitis jällegi I. j. m. J. Tšutšelov, ajaga 22 min. 35 sek.

Erilist edu võib märkida jalgpalli alal. Nii saavutas mereväe jalgpallimeeskond garnisoni jalgalli-meistervõistlusil esikoha, võites k./ü. „Päevalehe” poolt väljapandud rändauhinna esmakordselt. Mainitud võit oli seda rohkem hinnatavam, et merevägi peale 1928. a., mil oli viimati garnisoni meister, on korduvalt olnud finaalis, kuid alati napilt kaotanud.

Suve jooksul pidas mereväe jalgpalli meeskond veel võistlusi Inglise ristleja „Neptune-i” ja Saksa ristleja „Königsberg-i” meeskondadega, neid võites, esimest 1:0 ja teist 4:1. Võistluses s./k. „Puhkekodu’ga”, kes tuli Eesti esivõistlusil liiduklassis kolmandaks, kaotas merevägi 3:0, milline resultaat liiduklassis esigrupis oleva meeskonna vastu on täiesti rahuldav.

Merejõudude esivõistlusil saavutati järgmisi tagajärgi:

a) Ujumises:

100 m vabalt ujumine: 1) II j. m. Braun, Peipsi laev. div. — 1:30,8; 2) I j. m. Viiburg, Sõjasadam — 1:36,2; 3) II j. m. Kolga, m./p. „Ristna” — 1:36,9.

1000 m vabalt ujumine: 1) n.a.o. Madi, Peipsi laev. div. — 19:31,0; 2) I j. m. Viiburg, Sõjasadam — 20:09,3; 3) II j. m. Braun, Peipsi laev. div. — 21:30,6.

50 m kauguselt uppuja äratoomine: 1) I j. m. Viiburg, sõjasadam — 2:17,1. (Uus mereväe rekord. Endine I j. m. Mõtliku nimel — 2:25,4) 2) v.a.o. Schüts, merev. õppek. — 2:23,6; 3) II j. m. Aksel, mereside — 2:29,2.

50 m vabalt ujumine: 1) II j. m. Linder, m/p. „Ristna” — 38,6; 2) II j. m. Braun, Peipsi laev. div. — 38,9; 3) v.a.o. Raudsepp, merev. õppekomp. — 39,0.

200 m vabalt ujumine: 1) I j. m. Viiburg, sõjasadam — 3:31,6; 2) n.a.o. Madi, Peipsi laev. div. — 3:47,5; 3) II j. m. Kaljo, Peipsi laev. div. — 4:13,2.

400 m vabalt ujumine: 1) n.a.o. Madi, Peipsi laev. div. — 7:43,3; 2) II j. m. Hanson, sõjasadam — 8:44,4; 3) I j. m. Itsoch, sõjasadam — 9:07,3.

Väeosadest tuli esikohale ja võitis mereväe ohvitseride kogu rändauhinna Peipsi laevastiku divisjon, teiseks jäi mereväe õppekompani ja kolmandaks sõjasadam. Osavõtjaid oli allohvitsere — 6, ajateenijaid — 35.

b) Kergetõustikus:

100 m jooks: 1) I j. m. Michelson, Peipsi laev. div. — 11,8 sek.; 2) n.a.o. Hanschmidt, Aegna k-tuur — 12,2 sek.; 3) v.a.o. Tramborg, sõjasadam — 12,3 sek.

400 m jooks: 1) v.a.o. Tramborg, sõjasadam — 57,0 sek.; 2) n.a.o. Hanschmidt, Aegna k-tuur — 58,6 sek.; 3) ltn. Israel, Naissaare k-tuur — 58,7 sek.

1500 m jooks: 1) rms. Jaksen, Aegna k-tuur — 4 min. 27,0 sek.; 2) II j. m. Tõsine, mereside — 4 min. 27,8 sek.; 3) I j. m. Tšutšelov, mereside — 4 min. 29,2 sek.

Kolmikhüpe: 1) I j. m. Tomberg, mereside — 12,86 m; 2) II j. m. Hendrikson, mereside — 12,25 mtr.; 3) v.a.o. Raudsepp, mereväe õppekomp. — 12,18 m.

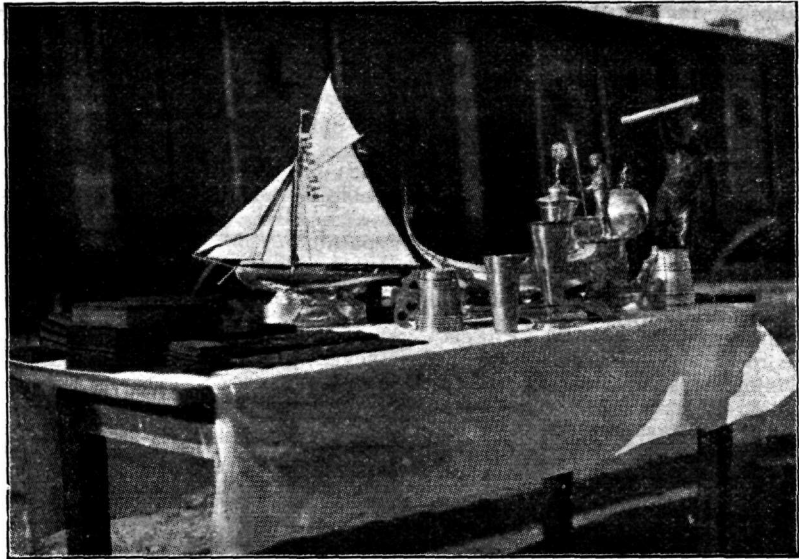
Kõrgushüpe: 1) I j. m. Mäng, merej. baas — 1,65 m; 2) II j. m. Hendrikson, mereside — 1,60 m; 3) v.a.o. Raudsepp, merev. õppekomp. — 1,55 m.

Kaugushüpe: 1) v.a.o. Raudsepp, merev. õppekomp. — 5,82 m; 2) v.a.o. Hendrikson, merej. baas — 5,70 m; 3) I j. m. Tomberg, mereside — 5,65 m.

Kuulitõuge: 1) I j. m. Michelson, Peipsi laev. div. — 13,40 m; 2) II j. m. Mäng, merej. baas — 12,25 m; 3) n.a.o. Oole, m/p. „Suurop” — 12,16 m.

Kettaheide: 1) I j. m. Michelson, Peipsi laev. div. — 36,60 m; 2) n.a.o. Oole, m/p. „Suurop” — 37,40 m; 3) I j. m. Tomberg, mereside — 36,09 m.

Odaheide: 1) II j. m. Michelson, mereside — 49,20 m; 2) I j. m. Tomberg, mereside —

Spordi ala auhinnad mereväes enne väljajagamist.

47,23 m; 3) II j. m. Pöld, merev. õppekomp. — 45,26 m.

Granaadivise: 1) I j. m. Tomberg, mereside — 73,19 m; 2) I j. m. Michelson — Peipsi laev. div. — 70,54 m; 3) rms. Tasa, Naissaare k-tuur — 65,68 m.

Väeosadest tuli esikohale mereside, kes saavutas 68 punkti ja võitis mereväe üleajateenijate kogu rändauhinna, teiseks jäi mereväe õppekompani 29 punktiga ja kolmandaks Peipsi laevastiku divisjon 28 punktiga.

Osavõtjaid oli: ohvitser — 1, üleajateenijaid — 5, ajateenijaid — 52.

c) Võrk- ja korvpallis tuli merejõudude meistriks mereside meeskond, võites finaalis Aegna komandantuuri võrkpallis 2:0 ja korvpallis 61:8.

d) Jalgpallis tuli võitjaks samuti mereside, lüües lõpuvõistluses Aegna komandantuuri 6:0.

e) Purjevõistlustel neljaaerulistele paatidele tuli võitjaks s./l. „Laine” meeskond keskmise ajaga 1 tund 15 min. 41,6 sek., võistluse kuueaerulistele paatidele võitis a./l. „Jaana Poska” meeskond keskmise ajaga 1 t. 8 min. 58,2 sek. Osa võttis neljaaerul. — 3 ja kuueaerul. — 3 meeskonda.

f) Lühimaalise sõudevõistluse, 1 meremiil, neljaaerulistele paatidele, võitis s./l. „Laine” meeskond ajaga 13 min. 10,9 sek., kuueaerulistele — a./l. „Kompasi” meeskond ajaga 11 min. 37,5 sek. Osa võttis 4-aerul. — 5 ja 6-aerul. — 11 meeskonda.

Pikamaa sõudevõistluses Kalarand—Piritä tuli esimeseks m/p. „Ristna” meeskond, aeg 29 min. 41 sek. Osa võttis kolm meeskonda.

Sõudevõistluse Peipsi laevastiku divisjonis neljaaerulistele paatidele võitis s./l. „Ahti” meeskond keskmise ajaga 3 min. 21,4 sek. Osa võttis 2 meeskonda.

Esmakordselt tänava aastal peeti tolliametkonna spordiühingu ja mereväe meeskonna vahel sõudevõistlus Kalarannast—Piritale, milleks G. Sergo ja Ko. poolt oli välja pandud ränd-

auhind, mida tuleb kaitsta kaks aastat järgimööda või kolm vaheldamisi.

Võistlusel võitis mereväe meeskond ajaga 35 min. 25 sek., tolliametkonna meeskonna aeg — 38 min. 50 sek.

Edaspidi tuleb nimetatud võistlus pidamiseks traditsiooniliselt igal suvel, et äratada rohkem huvi selle spordiala vastu. Tolliametkond ongi juba lasknud sõudeharjutusteks valmistada kaks uut paati.

Talvekavas on võrk- ja korvpallimängude harjutused ja kui lund tuleb, siis ka suusatamine.

Merejõudude sporditoimkonna koosseis on: esimees — v.-ltn. M. Piigert, meresidest; abiesimees — v.-ltn. K. Prees, merelaevastiku divisjonist; sekretär — v.-ltn. F. Neumann, mereväe õppekompanist; laekahoidja — ltn. B. Bloom, sõjasadamast ja merekindluste esindaja ltn. R. Israel.

Sport 7. jalaväerügemendis.

28. ja 30. 11. 34. peeti Võrus, 7. jalaväerügemendi võimlas sama rügemendi pataljonidevahelised võrk- ja korvpallivõistlused rändauhinnale. Võrkpallis tuli võitjaks III pataljoni meeskond, koosseisus: n.-leitn. Arnold Ots, n.-leitn. Harald Teder, n.-leitn. Leopold Salmann, rms. Endel Zion ja rms. Osvald Raja, võites II pataljoni meeskonda 2:0 (15:8 ja 15:11) ja I pataljoni meeskonda 2:0 (15:4 ja 15:4). Korvpallis võitis III pataljoni meeskond, koosseisus: n.-leitn. Arnold Ots, n.-leitn. Leopold Salmann, rms. Endel Zion, v. a. o. Eduard Zilmer ja rms. Helmuth Leelov, võites II pataljoni meeskonda korvide vahetusega 47:6 ja I pataljoni meeskonda 36:14. Seega võrkpalli kui ka korvpalli nägusad rändauhinnad võitis III pataljoni meeskond, milliseid kaitsta kolm korda järjest või viis korda vaheldamisi. Auhindade kätteandmisel võitjatele meeskondadele toonitas rügemendiülem meeskonna võistluste häid arendavaid omadusi, nagu osavust, ühistegevust, kohusetunnet, külmaverd ja distsipliini; ühtlasi soovis rügemendiülem kõigile võistlustest osavõtjatele palju jõudu ja veel paremat võistlustahet edaspidisteks võistlusteks.

Vahekohtunikena toimisid Võru tuntud pallimehed Gutmann ja Noorkõiv. R.

PEREKONDLIKKE TEATEID.

Sünde:

Pioneripataljoni n.-leitnant Eduard Ehrlich'i abikaasal Marthal — tütar Tiia. V. a. o. Jüri Kroonmann'i abikaasal Ida — poeg Heldur. V. a. o. Tamm'e abikaasal Ilse-Elisel — poeg Ado.

Km. Distsiplinaarkompani n. a. o. Johannes Virves'e abikaasal Aleksandral — poeg Aare. N. a. o. Richard Linhein'i abikaasal Anital — tütar Aino.

Kv. Üh. Õppeas. v. a. o. August-Eduard Milder'i abikaasal Helene-Johannal — tütar Helle-Maret.

Piirivalve Narva-Jõesuu rajooni valvur kapral Karl Saarik'u abikaasal Anettel — tütar Esta-Astrid. Mõisaküla rajooni valvur n. a. o. Rudolf Jakobson'i abikaasal Jutal — tütar Helve. Vasknarva rajooni valvur kapral Paul Teetlok'i abikaasal Meeri-Katarinal — poeg Jüri. Jägala-Jõesuu rajooni valvur n. a. o. Voldemar Sirol'i abikaasal Metal — poeg Kaljo.

Abiellumisi:

Kv. Üh. Õppeasutiste n. a. o. August Kingi abiellus Silvia-Lisette Kliit'iga.

Üks. lennuväedivisjoni nr. 3 n. a. o. Johannes Roosimann abiellus Ida-Miralda Linde'ga.

Piirivalve Tallinna 2-se rajooni valvur n. a. o. Viktor Kala abiellus Aino Iital'iga, pärit Harjumaalt Kolga vallast. Mustvee rajooni valvur kapral August Kompus abiellus Helmi Kirp'uga, pärit Tartumaalt Kallaste alevist.

Male.

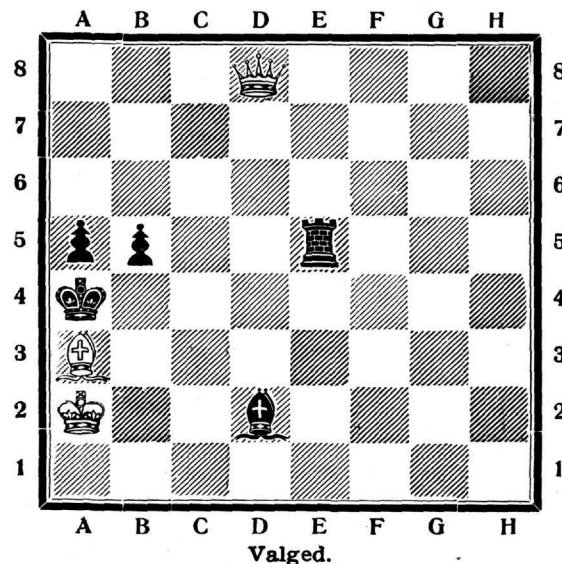
Toimetaja A. Burmeister.

Kirjade aadress: Nõmme, Nurme t. 29.

ÜLESANNE.

Kokku seadnud B. Valcher.

Mustad.

Valged: Ka2, Ld8, Oa3.

Mustad: Ka4, Ve5, Od2, Ea5 ja b5.

Valged algavad ja annavad matt kahe käiguga.

J. Halumbireki ülesande (vt. „Sõdur“ nr. 33/34) lahendus.

1. Of1—e2 (ähvardab Og4—c8), Og3—b8, 2. Oe2—d3, Ob8 ükskõik, 3. Od3—f5 jne.

Vastutav toimetaja kolonelleitnant J. Remmel. Tegev toimetaja major J. Kõrge.

Narva Kalevi Manufaktuur

käib põhimõtte
järele:

suurim vastupidavus, kõrge elegants, kõige odavamad hinnad!

Valmistatakse

kvaliteedilt võrdselt parimale välismaa kaubale:

meesterahva ülikonnariiet, püksi- ja mantliriiet, kõiki vormiriiete sorte, õppurite riiet, piljardikalevit j. p. m.

Üstame

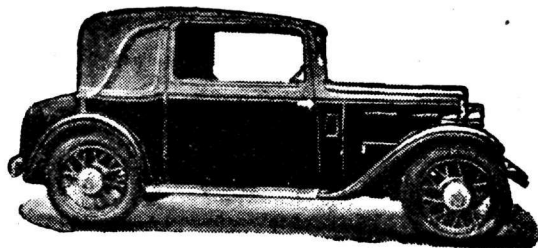
peekon- ja pekisigu,
pulle ja lehmi,
vasikaid ja eksportlambaid,
värsket ja kergestisoolat. pekki.

Müüme

värsket, soolatud ja suitsetatud
liha,
vorste, sinke ja lihakonserve,
saunaseepi, kirjut pesu- ja
kollast tuumseepi,
liha- ja kondijahu segu ning
verejahu.

Ühisus „Estonia Eksporttapamajad“

TALLINN.

Inglise Austin

autod

on moodsad, ökonoomsed.
Austin autot omandates
saate püsiva väärtuse.

A/s. Kapsi & Ko.

Tallinn, Harju 46.

Foto-ateljee

Kuninga 1.

Moodsad
maitsekad
pildistused

A. SCHEER

Paela- ja posamenditööstus. Asut. 1892.

Valmistab sõjaväe tressi ja paelu narmast, kõiksugu nõõre siidist ja puuvillast, kumme, õõpesu-nõõpe ja topse, pidžama-garnituure ja igasugu muid paela- ja posamenditööstuse artikleid — ka tellimiste peale. Tellimiste täitmine kiire ja korralik, mõõdukate hindadega.

Tallinn, Viru 4, kino „Heliose” peal III k.
Kõnetraat 444-82.

Heliplaatide tööstus Bellaccord-Electro

Tallinn

Lai tänav 38
Telef. 467-68

Hans Diedr. Schmidt

Pärnus (asut. 1741).

Müüb:

kunstväetisained, soola, sütt jne.

Ostab:

linu, linaseemneid ja vilja.

Veo-, tule- ja muud kinnitused.

Speditsoon.

Agentuur.

Laevatalitus.

Õlivabrik.

Saeveski.

Värnitsat, linaõli, lakivärvi ja õlikooke.

Tsingitud katuseplekki,
kõrgem sort „Bingley”.

Valget plekki J. C. $1 \times 2 \times 3 \times 4 \times$

Siberi plekki 10 kuni 20 $\frac{1}{2}$ tahvlites.

Musta raudplekki 10 kuni 20 $\frac{1}{2}$ tahvlites.

Inglis tina soovitab

V. VUNDER

Suur Patarei 6, telef. 441-22.

Vase- ja plekitööstus

J. Eek & J. Sirk

DUNKRI 2. TALLINN

Igasugused äriakende ja
letilustused valmistatakse
kiirelt ja maitsekalt.

Rõõmsaid jõulupüühi!

<p>O-ü. Tilga & Ko Elektri osakond. Tallinn. Harju 28.</p>	<p>Valmisriiete kauplus Tugev Tallinn. Harju 39.</p>
<p>H. Bem Optika äri. Tallinn. Kuninga 6.</p>	<p>B. Rubanowitsch Tallinn, Harju 22/24. Telef. 436-95.</p>
<p>Matusetalitus † A. Meldorf † V. Tartu maantee 1.</p>	<p>Kirjutusmaterjali kauplus F. Gutkowitsch Tallinn, Viru t. 24. Telef. 447-84.</p>
<p>Lilleäri „Mimosa“ Raekoja hoones. Telef. 432-60.</p>	<p>F-a Õed Böckler Kinga tän. 6/8, Tallinn. Soovitab võistlemata odavate hindadega daamide pesu rikkalikus valikus. Laste riietus esemeid j. n. e.</p>
<p>Esimene Eesti Sooltetoöstus Telef. 303-63.</p>	<p>Julius Aberg Kalevi- ja valmisriiete äri. Suur Karja 5.</p>
<p>Inglis Magasin H. GUTKIN Tallinn, Viru 4, tel. 436-46. Soovitab odavate hindadega kõige suuremas väljavalikus kodu- ja välismaa riidekaupu igasuguses headuses ja erimustreis.</p>	<p>Elegantseid jalanõusid soovitab jalanõude äri A. ADAMKA Harju tän. 26. Telefon 436-26.</p>

Eesti Arstide Kliinitsiste Ühingu
Erahaigla
Laboratoorium

Tallinnas, Narva m. 6-a.
Avatud äripäeviti kella 9–20.

Toimetatakse igasuguseid arstlisi,
bakterioloogilisi, tehnilisi, keemilisi

analüüse.

Auto vantsiinid.

A. Schapiro & Ko.

Tallinn, Estonia pst. 13. Tel. 301-85.
Asutatud 1890. a.

OSTETAKSE

kõikugu toores ja metsloomade nahku

EKSPORTIMISEKS

Maksetakse kõrgemaid päevahindu.

R. Ü. K.'is

on alati saadaval kõrge-
kvaliteedilisi kodumaa ja
inglise vabrikute üli-
konna, palitu, mantli ja
riideid suurimas valikus,
ning sinna juure kuulu-
vad manused, nagu
voodrid, niidid, nõöbid
j. n. e.

O.-ü.

Riieturite Ühiskaubamaja

S. Karja tän. 19, telefon 455-77.

Eestlased!
Ostavad kõik ainult

**OSKAR
VIIRMANN'i**

kella-kullasepa ärist

**Raekoja hoones,
TALLINN.**

VALMISRIIETEÄRI „TUGEVI”

Alati suures valikus daamidele
ja härradele igaks hooajaks
valmisriideid soodsate hindadega.
Tellimiste vastuvõtmine. Töö ja
teenimine korralik. Astuge sisse
ja veenduge. Ostmine mitte-
sunduslik.

Austusega

valmisriieteäri „TUGEVI”,
Tallinn, Harju 39. Tel. 469-84.

∞
Elemendi- ja
akkumulaatori-
tehas

**Konstantin
Mühlerwerk**

Tallinn,
Jaama tän. 8.
Telefon 306-67.

∞

Koloniaal-, veini- ja tubakakauplus

A. EEK

Tallinnas, S. Tartu mnt. 19. tel. 304-94

Müük suurel ja väikesel arvul.
Soodus ostukoht kõigile.

Tartu Eesti Majanduse Ühisus

Tartus, Holmi 12-18.

OSAKONNAD: Tartus, Võru 4
Räpinas ja Pukas

Suurem ja vanem põllumajandusline ostu-müügi ühisus

Asutatud 1908. aastal.

LAOS:

põllumajanduslikud-, raua-,
naha ja koloniaalkaubad.

A.-S. E. M. Usvanski & Pojad

Nahavabrik,
toores- ja karusnahkade ekspord.

Asutatud 1880. a.

VALMISTAB:

Talla-, pinsoli-, pastla-, platt, juht-, syromet
ja igavärvilist sumadani- portfelli-,
mööbli- ja moodsaid värves **käekoti-
nahku**. Kõiksugu vasikakroomnahku
ja rindboks igas värvis veluur ja
belonia, ka saapasääri ja pealishnahku.

Eriti soovitame lakk- ja seėmisnahku.

Vabrik Tartus, Kaluri 45.

Osakonnad: TALLINNAS — PETSERIS

Tallinna ladu:

Tallinn, Veneturg 3. Kõnetr. 304-49.

SPRENK-LÄTE

PIANIINOD, manool- ja pedal-
pais püst-klaverid on oma ehi-
tuse, kõla-ilu ja suuruse poolest
täiuslikumad sel alal.

Suur valik, mõõdukad hinnad.

LAOS Tartus, Rütli 25.

Tallinnas, Kuninga 5

K. JÜRGENSON'i juures.

JOH. GLÜCK'i

nahavabrik

Kvistenthalis, tel. 110.

Ladu ja hobuseriistade
tööstus,

Kaubahoov 14, telefon 15.

M ü ü k suurel ja väikesel arvul
Ostan ja võtan parkimiseks
vastu tooreid nahku.

KALOSSID

BOTIKUD

Tallinna kivitrükikoda

R. Tohver & Ko

Tallinn. Suur Tartu mnt. 49. Tel. 313-07.

Offsettrükk

Kivitrükk

Raamatutrükk

Reljeeftrükk.

Veenduge selles,

et kõige paremaid ja
moodsamaid hooaja
uudiseid valmistab

A-S. RAUANIIT, TALLINNAS.

Nõudke kõikjal

meie vabriku saadusi,
sest nad on odavad ja
kõrgeväärtuslikud.

METSA- & PUUTÖÖSTUS

A-S.

„VIKTORIA“

Gustav Pihlakas

Paberikaupade, kirjaümbrikkude,
köite- ja lineerimise-tööstus.

Asut. 1882. a.

Tallinnas, Vaksali puistee nr. 2. Tel. 434-79.

Täielikuma sisseseadega sel
alal töötav ettevõtte Eestis.

Võtab tellimisi vastu kõigilt riigi ja era-asutus-
telt, pankadelt, kontoritelt, äridelt ja eraisikutelt.
Lineerimise köitmise—paberikaupade alal:
kontoraamatud, kopeerraamatud, registraatorid,
kiirõmblejad, aktikaaned, kaustikud, dokumendi-
mapid, teadaannete lehed igas kaustas, kirja-
blokid, blocknotes, paberikorvid. **Kuldkirja**
trükk. Ümbrikud. Postpaberid. Postkaarti-
ja amatöör-albumid. Töö võistlemata
headuses. Hinnad mõõdukad Soodsam
ostukoht kaupmeestele.

AURUVÄRVIMISE VABRIK R. NATUS

Viljandis, Tartu t. 24. Tel. 59.
Asut. 1838. a.

ERIALA: kõiksugu kangaste
vanutamine, värvimine, käärimine,
pressimine ja dekateerimine.
Kõiksugu lõngade ja valmis-
riiete (tervelt või lahtiharutatult)
värvimine. Puuvillaste ja linaste
asjade värvimine. Värvimisel
tarvitatakse **Indathren - värve,**
millised täiesti pesukindlad **KEE-**
MILINE PESUKODA. Vastuvõt-
mine peaaegu kõigis linnades ja
alevites. Töö tehakse kõige uue-
mate nõuete järele, riie ei pleegi
ega mäari. Tellimiste täitmine kiire.

VILJANDI SAE- JA JAHUVESKI

VILJANDIS, Kõue tän. nr. 7.
Kõnetraat 310.

OSTAB metsa, palke; LÖIKAB
laudu; HOOVELDAB voodri-,
lae-, põranda- ja igat seltsi laudu.

OSTAB nisu, rukkeid, otri, kaeru,
põhku, heinu, vikke.

JAHVATAB igat seltsi vilja;
PÜUGELDAB uues valts-veskis
nisu, otri, rukkeid,

Kõige suurem Eesti valmisriiete kauplus Jaan Veismann

Harju t. 37 (Kuld Lõvi vastas) ja
Väike Karja tän. 8, tel. 445-32.

Alati suures valikus daamidele
ja härradele valmisriideid.
Tellimiste korralik täitmine.

Järelmaks soodustatud.

A-S. EESTI KUNSTSARVEVABRIK O. KERSON & Ko.

TALLINN, TULIKA 7

A-S. „TEKLA“

PEAKONTOR: Tallinn, Suur Karja 15. Telefon 448-18.

RIIDEÄRID:

TALLINN, Suur Karja 15	tel. 445-23
TALLINN, Valli 10	” 468-02
HAAPSALU, Ehte 2	” 1-57
KURESAARE, Kauba	” 72
MUSTVEE, Tartu 15	” 62
NARVA, Peetri plats 2	” 2-38
PETSERI, Riia 1	” 1-17
PÄRNU, Jäneselja 5-a	” 1-10
RAKVERE, Turuplats	” 2-85
VALGA, Kesk 11	” 26
VILJANDI, Tartu 6-a	” 2-40
VÕRU, Jüri 5-a	” 1-26

Müügil kindlate hindadega järgmiste kodumaa vabrikute kaubad:

- Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A-S-i
- Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O-Ü-se
- Sindi Tekstiilvabrikute Ühisuse
- Eesti Niidivabriku Ühisuse

Välismaa kauba tarvitamisel voolab meie raha üle piiri, suureneb järjest töötute arv, jääb vaeseks maa ja rahvas!

Cstes kodumaa kaupu, vähendame tööpuudust!

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

S Õ D U R

1934

Kuuteistkümmes aastakäik.

„Sõduri“ väljaanne
Tallinn.

A/S „CHISELU“ TRÜKK. TALLINN

SISU.

1. Üldsisulised artiklid.

		Nr Nr.	Lk.
	Head uut aastat	1/2	1
Ho.	Riigikaitse kohustus	1/2	2—4
U.	Eduard Vilde on lahkunud	1/2	4—6
P. Lill.	2. diviisi suurtükiväe juhatuse ja 2. suurtükiväegrupi 15. aastapäevaks	3	82
H. Brede.	Tervitus 2. diviisi suurtükiväele	3	84
J. Roska.	Tervitus 2. diviisi suurtükiväele	3	86
G. Feofanov.	Tervitus 2. diviisi suurtükiväele	3	89
K. Trakman.	Eesti uus põhiseadus	4	105—106
Ho.	Rahvajuht	5/6	149—153
V. A.	Militarismist ja rahvustundest	5/6	160—163
	Olympiakomitee esimeheks kindral J. Laidoner	5/6	170
A. Salf.	Teadusliku taktifa arvustajale	5/6	179—184
		14/15	438—440
		16/17	464—466
	24. veebruar 1934	7/8	189
	Riigivanema k. t. K. Päts 60-aastane	7/8	189—192
E. T.	16 aastat Leedu riigi taassünnist	7/8	193
E. T.	Läti kaitsevägede staabiülem kindral A. Kalejs †	7/8	195
M. T.	Eesti rahvas ja kaitseväge austasid oma Vabadussõja Ülemjuhatajat	7/8	207—208
J. Junkur.	Belgia suure leina puhul	9	239—241
A. Jaakson.	Tahte kasvatamine	9	244—248
E. T.	Uus Läti kaitsevägede staabiülem kindral M. Hartmanis	9	245
Shimanuki.	Jaapani vaim	9	248—250
A. La—.	Algasime 17. omariikluse eluaastat	9	250—252
A. La—.	Riigivanem K. Pätsi 60-aasta sünnipäeva pidustustest	9	252—254
	Soome kadetikooli 15. aastapäeva puhul 28. 01. 34.	9	256
Ho.	Vaim	10	265—268
V. L. Evert.	Poola-Saksa kokkulepe	10	270—272
	Meie 24. veebruar välismaal	10	281—284
A. Jaakson.	Isiku väärtus ühiskonnas ja ajaloos	11	296—301
	Jägala laagris	11	313
J. Pert.	Vabadussõja-aineliste maalide näitus	11	318—319
V. L. Evert.	Marssal J. Pilsudski	12/13	332—333
	3. diviisi juhatuse ja staabi 15. aastapäeva puhul	12/13	333—334
J. Tõrvand.	Mõtteid, mälestusi ja soove „Sõduri“ 15-aastaseks saa- mise puhul	12/13	340—344
A. Plensners.	„Sõduri“ juubeliks	12/13	345
R. Tiivola.	„Sõduri“ juubeliks	12/13	346—347
J. Turtola.	Koostööst vennasrahva sõjaajakirjanduses	12/13	347—348
K. Kozminski.	Minu Eesti kolleegidele	12/13	349—350
V. Steponaitis.	„Sõduri“ juubeliks	12/13	351
von Bät.	Ühenduses on jõud	12/13	352—353
E. Mednis.	„Sõdur“ Eesti-Läti sõjandusajakirjanduse koostöö süven- dajana	12/13	353—354
A. Treufeldt.	Isamaa seisku üle kõige	12/13	354
	Ajakirja „Merenduse“ toimetuse tervitus	12/13	355
K. Kornel.	Viisteist aastat viljakat tööd	12/13	355
M. Tuisk.	„Sõdur“ ja ohvitserid	12/13	355—356
V. Rass.	Tervitus „Sõdurile“	12/13	356
Res. kapt. R.	Tagavaraväe-ohvitserid tervitavad juubilari	12/13	356—357
A. Traksmann.	Ühe vastutava toimetaja mälestusi	12/13	357—358
J. Audova.	„Sõduri“ asutamisest säilinud mälestusi	12/13	359—360
V. Kruus.	Kümme aastat tagasi	12/13	360—361
Ed. Ahman.	Isiklikke mälestusi „Sõdurist“ 1925—1932	12/13	361—363
O. Kurvits.	„Sõduri“ eelkäijaist	12/13	364—365
	„Sõdur“ 1919—1934	12/13	365—370
	„Sõdur“ arvudes	12/13	371—373
—ms—	Minu esimene kaastöö „Sõdurile“	12/13	373—374
Centurio prior.	„Sõdur“ ühe endise juniori mälestuses	12/13	374—375
M. T.	Ammune unistus täitub	12/13	374—386
Ho.	Riigikaitse ja isiku huvid	14/15	389—392
J. Pert.	Vabadussõja mälestiste jäädvustamis-ülesandeid	14/15	393—395
H. J.	Eesti lennuväelaste külaskäik Soome lennuväele 5.—10. 03.34	14/15	416
E.	Riidevarustuse puhastamine plekkidest	14/15	423—425

		Nr. Nr.	Lk.
K. L.	Suuskade hoidmine	14/15	425—427
M. Tuisk.	Sõjaväe Majandusühisusele uus põhikiri	14/15	427—428
Arcturus.	SMÜ tegevus aasta jooksul	14/15	428—430
N. Reek.	Täiendussuundi	16/17	445—446
Centurio prior.	Õpikäigult Inglise õhujõudude katse- ja uurimiskeskus- tesse	16/17	454—456
V. G.	Korea merekangelane	16/17	457—461
N. Reek.	Vabadusristi 15. aastapäevaks	18/19	489—490
Joh. Pitka.	Pärandagem kaunis eeskuju	18/19	490
J. Roska.	Tähistagem lahinguväljad!	18/19	490—491
P. Villemi.	Vabadusristi annetamisest	18/19	491—494
M. Tuisk.	Vabadusristi päevad	18/19	494—496
J. Junkur.	Kuhu jäävad Vabadusristi kavaleride kadumisel meie va- badusvõitluse sümbolid	18/19	496—497
J. Kajak.	Soodustusi Vabadusristi kavaleridele	18/19	497—499
	Vabadusristi Vendade Ühendus organisatsioonina	18/19	499—500
R. Rubach.	Üks nendest	18/19	501—502
M. Tuisk.	Vabadusristi Vendade Ühenduse keskjuhatuse tegevus	18/19	502—506
	V. V. Ü. Lääne-Saare osakond	18/19	507
	V. V. Ü. Narva osakond	18/19	507—508
A. Lõhmus.	V. V. Ü. Pärnu osakond	18/19	508—509
	V. V. Ü. Rakvere osakond	18/19	509—510
	V. V. Ü. Tallinna osakond	18/19	510—511
	V. V. Ü. Viljandi osakond	18/19	511
J. Tomson.	Album „Eesti Vabadusristi Kavalerid“	18/19	511—512
—ss—	Enne esimest lahingut	18/19	512—513
—X—	Skaut Jaan Kutsari vägitegu Karksi vallutamisel 5. jaa- nuaril 1919	18/19	513—514
Kustas.	Tumm pedagoog	18/19	514—515
	Soome Kõrgem Sõjakool 10-aastane	18/19	525
	Poola kõrged külalised Eestis	20	555
A. La—.	Vabadusristi 15. aastapäevaks	20	563—566
	Leedu sõjaasjanduse ajakiri „Karys“ 15-aastane	20	566—567
A. T.	Kõrgema Sõjakooli lõpetanud ohvitseride ühing 1933. a. Andmeid allveelaevastiku sihtkapitali tegevusest	20	568 570
J. Luks.	Balti rahvaste koostöö	21/22	581—584
Ho.	Mihkel Martna †	21/22	583
	„Sõduri“ vastutavate toimetajate vahetuse puhul	21/22	587
E. Lipping.	Riigikaitse populariseerimisest	21/22	589—590
K.	Mereväe palgaastmetest ja riidevarustusest	21/22	600—602
A. L.	Vabadusristi Vendade Ühenduse Pärnu osakonna pidupäev	21/22	604—605
A. Jaakson.	Rahvuslus kui alus riiklusele ja kultuurile	23	633—636
—mp.	Pühitsegem Võidupüha!	24/25/26	661—662
A. Jaakson.	Võidupüha	24/25/26	662—664
A. Traksmann.	23. juuni nüüd ja Vabadussõjas	24/25/26	664—675
	Uusi perspektiive	24/25/26	683—686
	Eesti rahvuslipu 50 aastat	24/25/26	686—687
	Milline võiks olla tuleviku sõja iseloom	24/25/26	688—693
	Läti sammub vastu paremale tulevikule	24/25/26	695
E. T.	Leedu sõjaväeakadeemia esimene lend	24/25/26	697
A. S—a.	Admiral Togo †	24/25/26	699
Ho.	Euroopa poliitilised vastolud ja Eesti julgeolu	27/28	723—725
J. P.	Võidupüha järelkaja	27/28	727—728
E. Lillak.	Piksekaitse aluseid	27/28	740—743
—ms—	Keeleline seda-teist	27/28	743—744
D. B.	Eesti rohuteadlaste g-kaitse kursus	27/28	744—745
Ho.	Maailmasõja tähendus eesti rahvale	29/30	767—770
	„Sõduri“ tegevtoimetajate vahetusel	29/30	771
Kk.	Milles peitub Caesari võitude saladus	31/32	811—812
	Poola välisminister J. Beck külaskäigul Eestis	31/32	821
H. Haljaspöld.	Arthur Kickhöfer. Andkem langenule ta õige nimi	31/32	832
E. T.	Leedu sõjaväelendurite ümbereuroopa lend	31/32	846
	Soome vabariigi presidendi külaskäik Riigivanemale	33/34	858—860
	Läti kaitseväest Tallinnas	33/34	867
J. P.	Uuemaid Vabadussõja mälestussambaid	33/34	881—883
N. Reek.	Lennuväe tähtsusest riigikaitset	35/36	899
V. Post.	Lennukite ehitamisest kodumaal	35/36	917—919
—mp.	K. S. Ohvitseride Ühingu sõjaajalooline ekskursioon 1.—3. sept. 1934	35/36	920—922
Klv.	Lasnamäe	35/36	943—945
Ho.	Rahva jõud	39/40	997—1000
A.	Leitnant Julius Kuperjanovi (†) 40 a. sünnipäeva puhul	39/40	1002—1003
J. Laidoner.	Mõtteid meie riigikaitsest	41/42	1041—1044
E.	Kodumaa vill	41/42	1049—1054

		Nr. Nr.	Lk.
A. Rammul.	Sõdur ja alkohol	41/42	1058—1059
A. Jaakson.	Rahvas ja sõjavägi	43	1085—1089
A. P.	Meie ratsahobuste söödanormi ja tööhulga vahekorra- Läti kaitseväge ja Karutapja-ordeni juubelpidustused	44	1120—1123
	Kas nakk kõlbab g-torbiku näokatte materjaliks	45	1145
D. Buxhoeveden.	Mälestusmärk Vabadussõjas langenuile Tartu Pauluse kalmistul	45	1153—1154
		45	1155
A. Rääk.	Killud	45	1156—1158
E. T.	Muudatusi Läti kaitseväge kõrgemas juhtkonnas	46/47	1185—1186
	Poola iseseisvuse kuuteistkümnenda aastapäeva pühit- semine	46/47	1188—1189
	1. detsember	48	1213
—ms—	Mõtteid 1. detsembri puhul	48	1214—1218
	Leedu armee aastapäeva puhul 23. novembril s. a.	48	1227
	Soome Vabariigi aastapäeva puhul	49	1248—1250
Ho.	Elurõõm ja elujulgus	50/51/52	1269—1272
V. R.	Soome allohvitseride liit 5 aastane	50/51/52	1278—1280

2. Sõjaväe kasvatus ja väljaõpe. — Sanitaarteadus.

O. Plaks.	Ülematest, kohustetäitjatest, ajutistest kohustetäitjatest ja kandidaatide nimekirjadest	1/2	6—12
	Jalaväepataljoni transporteerimine veoautodel	1/2	40—43
J. L.	Soomusrongide arengust	1/2	43—46
—m.	Märkmeid möödunud aastal suurtükiväe polügoonil teos- tatud laskmistest	3	75—77
H. Vanaveski.	Taktika ja majandus. Mõtteid Kõrgema Sõjakooli ma- jandusharu avamise puhul	3	77—79
A. J.	Rohkem rõhku suusatamisele	3	79—81
Ekstern.	Eksternide komistuskivi	3	102
H. Freiberg.	Sõjategevuse iseloom tulevikusõjas	4	106—113
Joter.	Traditsioonest	4	125—126
G. Saar.	Lahingudistsipliin	5/6	164—166
J. Nymann.	Punane rist, selle tekkimine ja ülesanded	5/6	166—168
J. M.	Vahekohtu tegevus lahingupildi kujundamisel ja tule- mõju arvestamisel	7/8	211—214
		9	255—257
		10	285—287
A. J.	Kaitseväge kehaliste võimete katsed 1933. a.	7/8	214—216
	Kaitseväge kehalise kasvatus tundidest	7/8	216—221
K. Lellep.	Vaimuhaiguste piiralde simulatsioonist kaitseväes	7/8	221—225
A. Jaakson.	Tahte kasvatamine	9	244—248
H. Grabbi.	Sõda ja lahing tänapäeval ning tulevikus	10	268—270
		11	303—307
A. Jaakson.	Isiku väärtus ühiskonnas ja ajaloos	11	296—301
	Kaitseväge Ülemjuhataja arvamisi meie kaitsejõudude arendamissuunast ja majanduslikust olukorrast	12/13	331—332
Rs.	Uusi eeskirju	14/15	392—393
A. Kõrgesaar.	Hingamis- ja vereringlemiselundite koostööst, nende aren- damisest ja nende tegevuses ilmnevaist patoloogil. nähteist kehalise kasvatus vaatekohast	14/15	398—400
H. Kurg.	Sõit rakendatud suurtükiga ja uus ratsasõidukool	14/15	417—418
K. L.	Suuskade hoidmine	14/15	425—427
A. Grauen.	Betoon ehitusainena kaitseasjanduses	14/15	430
J. Siir.	Kaitseväge parimate laskurite taseme areng	16/17	447—450
		18/19	526—534
E. Lg.	Mõtteid riigikaitsest õppusest algkoolis	16/17	450—451
—m.	RKKA suurtükiväe mõtteüksuste materjalosa	16/17	451—454
K. L.	Suuskade parandamine	16/17	456—457
E. Oissaar.	Riigikaitseline ettevalmistus Eesti koolis	18/19	515—522
—m.	Mõnda suurtükiväe õppevahendeist	20	560—562
	Noorsoo ettevalmistamine riigikaitseks välismaal	21/22	584—589
		23	637—638
		24/25/26	702—703
		27/28	731—737
		29/30	775—777
E. Lipping.	Riigikaitse populariseerimisest	21/22	589—590
—dt.	Tankitõrje relvastus ja organisatsioon rügemendis	21/22	590—592
—VAU—	Mõtteid geograafilise ala korraldamisest kaitseväes	21/22	595—597
A. Kõrgesaar.	Joogi distsipliinist rännakuil	21/22	598—600
D. Buxhoeveden.	Mida nõutakse moodsalt g-torbikult	21/22	602—604
A. Jaakson.	Rahvuslus kui alus riiklusele ja kultuurile	23	633—636
	Milline võiks olla tuleviku sõja iseloom	24/25/26	688—693

		Nr. Nr.	Lk.
U—	Suurtükiväe triangulatsioonitööd	24/25/26	696—700
R. Ustal.	Arvutuslükati kasutamine suurtükiväes	29/30	781—782
R. Ustal.	Suurtükiväe mooteluure areng ja praegune seis	31/32	820—823
		33/34	861—864
E. Tiivel.	Prismalise binokli omadused, korrashoid ja ülevaatus	31/32	824—827
		33/34	864—868
D. B.	Õhu- ja Gaasikaitse Liidu g-kaitse instruktorite kursused Kaitseväe Üh. Õppeasutistes	31/32	830—832
	Raskekuulipilduri-rivieeskiri	31/32	833
Rs.	Ajutine juhend õhuvaatlusteenistuseks	31/32	833
Käo.	Kaugelaskmised Hawaiis	31/32	834—839
N. Reek.	Õppetsentrum	33/34	855—857
J. Lootsmann.	Traatside ehitamisest ratsa	33/34	868—870
	Lennuväe tegevusest suvisel õppeperioodil	35/36	946—947
R. Kolga.	Sihturite väljaõpe liikuvate märkide tulistamiseks	37/38	964—965
H. Lender.	Uusi põhimõtteid sanitaaralalt tulevikusõjas	37/38	965—967
F. T—ts.	Kõrgema Sõjakooli õppetöö avamine 1. oktoobril 1934. aastal	39/40	1000—1001
	„Lennuk ranna- ja merekaitse relvana“	39/40	1003—1006
E. R—s.	Mõnda õhukihtide uurimistest	39/40	1006—1010
E. Ruusauk.	Lõhkeainete nüüdisaja tase	41/42	1054—1057
		43	1099—1101
A. Jaakson.	Rahvas ja sõjavägi	43	1085—1089
Kk.	Kas tuleviku sõda on liikuv- või positsioonisõda	44	1113—1117
A. P.	Meie ratsahobuste söödanimi ja tööhulga vahekorra	44	1120—1123
A. Kask.	Moto-meh osade vastu võitlemine varitsemisega	44	1123—1127
A. Nõmm.	Pellaskmine ruutvõrgu abil granaadiga	45	1147—1150
D. Buxhoeveden.	Kas nahk kõlbab g-torbiku näokatte materjaliks	45	1153—1154
A. Jaakson.	Sõda ja lahing	46/47	1169—1175
—VU—	Saksa sõjamõtteasjandus Maailmasõjas	46/47	1177—1182
V. Brockner.	Õppelaskmisest paigalseisvasse õhumärki	46/47	1186—1188
A. Kõrgesaar.	Haigestumus, külmetushaigused ja profülaktika	46/47	1195—1196
V. Post.	Lennuki koormatused lennus	48	1218—1220
	Riigikaitseline õpetus välismaa ülikoolides	48	1220—1225
J. Kuusk.	Gaasitorbikud nahast näokatetega	48	1225—1229
V. A.	Suured prantsuse õhujõudude manöövr	48	1229—1231

3. Juhtimine ja organisatsioon.

H. Grabbi.	Brigaadi juhtimise põhiküsimusi pealetungilahingus	3	69—74
N. Reek.	Täiendussuundi	16/17	445—446
A. Steinberg.	Meie õhukaitse doktriin vajab revideerimist	20	553—560
V. J. Jämsä.	Mõnda õhukaitse doktriinist	41/42	1031—1044

4. Väeliikide teenistus. — Taktika. — Strateegia.

N. Rg.	Tankitorjest	1/2	36—39
	Jalaväepataljoni transporteerimine veoautodel	1/2	40—43
J. L.	Soomusrongide arengust	1/2	43—46
P. N.	Laskmisest kokkukõlastatud kahekülge vaatlusega	1/2	46—48
H. Grabbi.	Brigaadi juhtimise küsimusi pealetungilahingus	3	69—74
H. Freiberg.	Sõjategevuse iseloom tulevikusõjas	4	106—118
J. Tomson.	Uut RKKA jalaväe väikeste üksuste taktikas	4	122—125
A. J.	Vaateid õhuohule ja õhukallaletungide teostamise vahendid ning viisid	5/6	154—160
J. M.	Vahekohtu tegevus lahingupildi kujundamisel ja tule mõju arvestamisel	7/8	211—214
		9	255—257
		10	285—287
H. Grabbi.	Sõda ja lahing tänapäeval ning tulevikus	10	268—270
		11	303—307
H. J.	Veel märkmeid koostööst suurtükiväe ja lendurvaatlejate vahel	10	274—277
F. P.	Rannakaitsest ja territoriaalsüsteemist	14/15	395—398
—m.	Kaasaja moodsast suurtükiväest ja ta arenemissuunast	14/15	400—402
—m.	RKKA suurtükiväe mõtteüksuste materjalosa	16/17	451—454
J. L.	Soomusdresiinad	16/17	462—464
—m.	Mõnda maapealsete vägede ründamisest madalalt lendavatelt lennukitelt ja nende lennukite tulistamisest püssidest ja kuulipildujatest	21/22	592—595
A. Ots.	Rk kasutamisest õhurünnaku vastu rännakul	23	639—643
—ms—	RKKA ratsaväe väikeste üksuste uuest organisatsioonist ja taktikast	24/25/26	700—701

		Nr. Nr.	Lk.
—st.	Mõnda koersidest	27/28	737—740
A. Ilves.	Lennuväe rünnaktegevus, eriti N.-Vene vaadetal	29/30	770—774
		31/32	813—817
B. P.	Laevasuurtükk rannasuurtüki vastu	29/30	778—781
—dt.—	Tankitõrje lahingrännakul	31/32	817—820
V. Post.	Lennuk ranna- ja merekaitse relvana	35/36	900—910
A. Kalve.	Maastik lennುವäe tegevuse seisukohast	35/36	910—914
J.	Kaasaegne õhukaitse-suurtükivägi	35/36	914—916
		37/38	973—977
J. Tomson.	Kuidas venelased kasutavad tankette lahingus	43	1102—1104
		44	1127—1129
		45	1150—1153
		46/47	1182—1184
Kk.	Kas tuleviku sõda on liikuv- või positsioonisõda?	44	1114—1117
A. Kask.	Moto-meh osade vastu võitlemine varitsemisega	44	1123—1127
—m.	Mõnda autogirost ja ta kasutamisest	50/51/52	1280—1285

5. Taktikalised ülesanded.

	Alevi patarei saatesuurtükk tegevuses	1/2	34—35
	Täiendav olukord	3	81—82
	Taktikalise ülesande nr. 2 lahendus	4	118—120
	Väikeste üksuste taktika. Kk-jagu eelpostina puhkekaitse	14/15	408—415
K. U.	Poola taktikaline ülesanne mehsalgale kohtamislahingus	16/17	472—480
	Piltülesanded suurtükiväelastele:		
	Ülesanne nr. 1	46/47	1176
	Ülesanne nr. 2	46/47	1178

6. Ohu- ja gaasikaitse alalt.

A. J.	Vaateid õhuohule ja õhukallaletungide vahendid ja viisid	5/6	154—160
V. A.	Õhu- ja gaasikaitse alarm Varssavis	9	257—259
Joter.	Gaaside tarvitusele võtmisest võitlusvahendina Maailma-		
	sõjas. Ypresi tragöödia 22. aprillil 1915. aastal	18/19	522—525
A. Ots.	Rk kasutamisest õhurünnaku vastu rännakul	23	639—643
A. Ilves.	Lennuväe rünnaktegevus, eriti N.-Vene vaadetal	29/30	770—774
		31/32	813—817
		29/30	802—803
Ho.	Õhukaitse küsimus Rootsis		
D. B.	Õhu- ja Gaasikaitse Liidu g-kaitse instruktorite kursu-		
	sed Kaitseväe Üh. Õppeasutistes	31/32	830—832
D. B.	Õhu värskendamise küsimus g-kindlates varjendites	33/34	871—875
V. Post.	Lennuk ranna- ja merekaitse relvana	35/36	900—910
A. Kalve.	Maastik lennುವäe tegevuse seisukohast	35/36	910—914
J.	Kaasaegne õhukaitse-suurtükivägi	35/36	914—916
		37/38	973—977
V. Post.	Lennukite ehitamisest kodumaal	35/36	917—919
A. I.	Õhukaitse 1934. a. manööver	35/36	923
A. La—.	Lennuväe tegevus kohtamislahingus	35/36	924—925
		37/38	977—980
E.	Keemilise relva kasutamine õhukallaletungidel linnadele		
	ja tööstuskeskustele	35/36	926—929
V. A.	Lennuväe tegevusest suvisel õppeperioodil 1934	35/36	946—947
J. Sandbank.	„Lennuk ranna- ja merekaitse relvana“	39/40	1003—1006
E. Läte.	Rahvusvahelised turistlennukite võistlused	39/40	1014—1015
V. Post.	Märkusi van.-leitnant J. Sandbanki vastuse kohta kirju-		
	tisele „Lennuk ranna- ja merekaitse relvana“	43	1106—1109
H. K.	Tööstusliikkude keskuste õhukaitse vajadusest	44	1117—1119
D. Buxhoeveden.	Kas nahk kõlbab g-torbiku näokatte materjaliks	45	1153—1154
J. Sandbank.	Täiendav vastus V. Posti kirjutisele „Lennuk ranna- ja		
	ja merekaitse relvana“ ja minu vastuse peale		
	toodud märkustele	46/47	1189—1192
K. P.	Torpeedo-pommituslennukid, rannakindlused või allvee-		
	laevad?	46/47	1193—1195
V. Post.	Lennuki koormatused lennus	48	1218—1220
J. Kuusk.	Gaasitorbikud nahast näokatetega. Vastus D. Buxhoeve-		
	deni kirjutisele „Kas nahk kõlbab g-torbikute näo-		
	katte materjaliks?“	48	1225—1229
V. A.	Suured prantsuse õhujõudude manöövrid. Kas on või-		
	malik kaitsta Pariisi õhukallaletungide eest?	48	1229—1231
D. Buxhoeveden.	Gaasitorbikud nahast näokatetega	49	1254—1256
D. Buxhoeveden.	Kas nahk kõlbab g-torbiku näokatte materjaliks	50/51/52	1290

7. Sõjatehnika alalt.

		Nr. Nr.	Lk.
O. K.	Mitmesugused relvade märgid ja nende tähendused . . .	10	287—288
		11	320—321
LEX.	Päevapildistamine nägematute kiirte abil	11	321—322
J. Aksel.	Tehnilise ja insenerilise varustuse korrashoid	12/13	378—380
—dt.	Soomuse läbistamise küsimus	14/15	431—433
E. Tiivel.	Suurtükiraudade paisumine, kulumine, vasetumine ja nende rikete ärahoidmine ning kõrvaldamine	16/17	461—462
		18/19	535—539
		21/22	608—611
A. Sivard.	Suurtükiraudade valmistamise meetodi ajalooline arenemine	24/25/26	704—706
		27/28	745—748
E. Lillak.	Piksekaitse aluseid	27/28	740—743
E. Tiivel.	Prismalise binokli omadused, korrashoid ja ülevaatus	31/32	824—827
		33/34	864—868
J. Aksel.	Veega varustamine välioludes ja Nortonkaevude ehitus	37/38	967—973
		39/40	1010—1013
O. Käbala.	Relvade kaitsmine sõjagaaside vastu	39/40	1015—1016
Isotamm.	Ons surmakiired võimalikud?	50/51/52	1291—1293
	Uus panoraam — ülesvõttelekaamera	50/51/52	1310

8. Sõjaväe administratsioon. — Seljatagune teenistus. — Õigus.

O. Plaks.	Ülematest, kohusetäitjatest, ajutistest kohusetäitjatest ja kandidaatide nimekirjadest	1/2	6—7
A. R.	Üleajateenijate pensioni seaduse eelnõust	1/2	49—50
R—.	Allohviteride kogude uus põhikirja täiendus	1/2	50
V. R.	Allohviteride aukohtu vajadusest	1/2	51
H. Roots.	Veel kaitseväe vormist. Mõningaid põhimõtteid	1/2	52—57
K. Trakman.	Eesti uus põhiseadus	4	106—107
Joter.	Traditsioonest	4	125—126
J. Nyman.	Punane Rist, selle tekkimine, ülesanded ja tegevus	5/6	166—168
K. Trakman.	Kaitseväelaste osavõtt poliitilisest tegevusest	9	237—244
K. Trakman.	Kaitseväelaste poliitilisest tegevusest osavõtmise keelu sisu	11	301—303
J. Aksel.	Tehnilise ja insenerilise varustuse korrashoid	11	316—318
F.	Riidevarustuse puhastamine plekkidest	14/15	423—425
K. L.	Suuskade hoidmine	14/15	425—427
K.	Mereväe palgaastmetest ja riidevarustusest	21/22	600—602
E.	Linaseriide kasutamise võimalusi kaitseväes	23	644—645
Riviohviter.	Ohvitserkonna vanaduskindlustus	24/25/26	693—696
I. M.	Viljatagavarad	41/42	1045—1049
F.	Kodumaa vill	41/42	1049—1054
S—n.	Kaitseväelaste teenistustasude ühtlustamisest	43	1104—1105
A. P.	Meie ratsahobuste söödanormi ja tööhulga vahekorra	44	1120—1123
J. Martins.	Majanduslik mobilisatsioon	45	1141—1144
A. Rääk.	Killud	45	1156—1158

9. Kaitseväe elu.

Kaasvõitleja.	Leitnant Peeter Raudsepp 50-aastane	1/2	9
P. Lill.	Mitme kaitseväe osa 15. aastapäevaks	1/2	12—13
Arct.	3. jaanuar	1/2	48
—a.—	Tallinna komandantuuri traditsioone 15. aastapäeva puhul	1/2	51—52
K. K.	Endise Järvamaa Kaitsepataljoni 15. aastapäev Paides	1/2	52
	Kindralmajor R. Reimann 50-aastane	3	71
—i.	Kapten Karl Foerster †	3	73
	Kv.am. H. Tomsoni mälestuseks	4	111
—ks—	Aidu lahingu mälestamine 2. üks.jalaväepataljonis	4	120—121
Veltv. A.	Ratsarügemendi üleajateenijatekogu asus oma majja	4	121—122
J. K.	Valga kaitsevääringkonna ülema asutus 15-a.	5/6	171—172
	Soome Põhjapoeegade mälestustahvli avamine Valgas	5/6	172
A. N—ft.	2. diviisi suurtükiväe üleajateenijatekogu 10-aastane	5/6	173—174
	7. jalaväerügemendi ülem kolonel Jaan Kruus 50-aastane	7/8	209—210
A. Uesson.	10. üksiku jalaväepataljoni viieteistkümnendaks aastapäevaks	7/8	225—226
	2-se suurtükiväegrupi ohvitseridekogu tegevusest	7/8	231—232
V. a.	Lennukooli lõpetas tagavaraväe-lendurite ja aviomoto-ristide esimene lend	7/8	232
	Valmistagajärjed Rakvere garnisonis	7/8	232—233
	Ratsarügemendi veltv. A. Andressoni 15-aastase teenistuse juubel	10	283

		Nr. Nr.	Lk
E—dt.	Valimisi Pärnu garnisoni üleajateenijatekogus	10	288
E—dt.	Seltsi „9. Jalaväe polk“ korraline üldkoosolek	10	288
	5. suurtükiväegrupi ohvitseridekogu	11	310
	5. suurtükiväegrupi üleajateenijatekogu	11	311
	Rahuaegseid ümberkorraldusi	11	311—312
	Jägala laagris	11	313
	15. aastat majanduslikku tegevust	11	314—315
	Laskesport 5. suurtükiväegrupis	11	315
	Ratsasport	11	315
	15. aastat kehaliste võimete arendamist 3. diviisi suurtükiväes	11	315—316
	Valimiste tagajärjed piirivalves	12/13	283
	Kolonelleitnant A. Šervel 50-aastane	12/13	383—384
P. Lill.	San.-kindralmajor Artur Lossmann 15. aastat kv. Tervis-hoiuvalitsuse ülemaks	14/15	391
	San.-kolonel Oskar Liik 15 aastat kaitseväe keskhaigemaja ülemarst	14/15	397
	Sõjakool 15-aastane	14/15	403—408
	Rootsi ohvitser lahkus Ratsarügemendist	16/17	453
	Kaitsevägede staabi Topo-hüdrograafia ohvitseridekogu 1934. aastal	16/17	484
	Soome Kõrgem Sõjakool 10-aastane	18/19	525
A. T.	Kõrgema Sõjakooli lõpetanud ohvitseride ühing 1933. a.	20	568
J. Luks.	Andmeid allveelaevastiku sihtkapitali tegevusest	20	568—570
A. H.	2. üksiku jalaväepataljoni tagavaraväe-ohvitseride sektsiooni tegevusest 1933/1934	21/22	626
L—r.	Tuletõrje-asjanduse kursused Tallinna garnisonis	23	654—655
	Auto-tanki rügement mälestas oma 15. aastapäeva	27/28	757—758
V. Kobakene.	8. üksiku jalaväepataljoni allohvitseridekogu ekskursioonist Lätti	27/28	759—760
	Aegnasaare Komandantuuri 15. aastapäeva puhul	29/30	804—804
E. T.	Aegnasaare Komandant. üleajateenijatekogu tegevusest	29/30	805
H. J.	Uute kursuste avamisest Kaitseväe Lennukoolis	29/30	806—807
—m.	Suurtükiväe laskeharjutused Jägala polügoonil	31/32	846—849
—li—	Petseri Põhjalaager	31/32	849—851
	Kolonelleitnant Karl Johannes Tulff †	33/34	863
A. N—k.	Kaitseväe õppesentrumi tööst Petseri Põhjalaagris	33/34	891—892
—mp.	K. S. Ohvitseride ühingu sõjaajalooline ekskursioon 1.—3. sept. 1934	35/36	920—922
H. J.	Lennukool 15-aastane	35/36	937—939
M.	Lennubaas 15-aastane	35/36	939
—m.	VII üleriiklikud kaitseväe ratsavõistlused 7.-10. sept. s. a.	37/38	989—991
—n.	Ohvitseride puhkekodu Narva-Jõesuus	37/38	991—992
	Kv. am. aset. Johannes Asman 50-aastane	37/38	992
	Major Gustav Utuste 50-aastane	39/40	1035
—el.	Ins. meh. van.-leitnant Georg Kull †	39/40	1036
	Üleskutse!	41/42	1080
	Tallinna Garnisoni ohvitseride Naisklubi	41/42	1080
	Kolonel O. Raudvere 50-aastane	43	1105
	Kv.-ametnik Johannes Kupits 50-aastane	43	1111
	Kolonel Karl Kool †	44	1125
E—dt.	Teateid Pärnust	46/47	1209—1210
	Major Ants Rehtlane 50-aastane	46/47	1210
J. K.	Kv.-am. E. Neiland 50-aastane	46/47	1210—1211
—us.	1. diviisi orkestrijuhut E. Knude lahkus kaitseväest	48	1237
J. K.	Üleajateenija Jaan Urm 55-aastane	46	1237—1238
J. G.	Kaitseväe orkestrandi muredest	49	1257—1258
D. J.	6. üksiku jalaväepataljoni 16. aastapäev	49	1266—1267
R. U.	V.-Allohvitser J. Anupõld †	49	1267
	Kol. O. Sternbeck 50-aastane	50/51/52	1272—1275
	Üleskutse vabadussõjaaegse 4 polgu kaitsevälastele	50/51/52	1310

10. Sõja-, sõjaväe- ja sõjakuusti ajalugu. — Ajalugu. — Sõjamälestusi.

M. Tuisk.	Pärnu Kaitsepataljon	1/2	14—16
Dr. J. Kukk.	Mõningaid mälestusi Pärnu kaitsepataljonist	1/2	17—18
E. Rungi.	Pärnu Kaitsepataljoni adjutandi mälestusi	1/2	18
M. Elendt.	Märkmeid 9. jal.-rügemendi ja 9. üksiku jalaväepataljoni rahuaegsest tegevusest	1/2	18—21
K. Maasik.	Heinaste teistkordne vallutamine	1/2	21—24
E. P.	Selts „9. Jalaväe Polk“ oma eesmäärke teostamas	1/2	24—25

		Nr. Nr.	Lk.
A. T.	3. suurtükiväegrupi patareide tegevusest Vabadussõjas	1/2	26—32
G. Leets.	Episoodide end. väljapatari nr. 9 tegevusest Vabadussõjas	1/2	32—34
	2. diviisi suurtükiväe juhatus 15. aastapäeval	3	83—89
	2. suurtükiväegrupp 15-aastane	3	91—98
O. T.	Ülevaade 2. suurtükiväegrupi üleajateenijatekogu arengust ja tegevusest	3	99—
A. Ernits.	1. diviisi laatsaret 15-aastane	3	100—102
G. Simmo.	Kehra lahingu järelkaja puhul	4	126—128
P. Villemi.	Märkmeid Kehra lahingu teiseksordse järelkaja kohta	4	128—129
J. P.	Paar märkust „Kehra lahingu“ puhul „Sõduris“ ilmunud sõnavõttude juurde	4	129—130
	Kindral J. Laidoner Ülemjuhatajana Vabadussõjas. Tema 50-aasta sünnipäeva puhul	5/6	133—141
	Ülemjuhataja käskkirju, direktiive, ettekandeid ja tervitusi Ülemjuhataja lapsepõlvest ja temale antud hindeist Vabadussõjas	5/6	141—143
	Narva kaitsmine 1919. aasta alul	5/6	168—170
	K. Päts Eesti kaitsejõudude loojana ja juhina	7/8	192—206
K. Kevend.	10. üksik jalaväepataljon 15-aastane	7/8	226—231
R. Stokeby.	Baltimere blokaad a.a. 1854—1855	10	284—285
		11	322—324
		12/13	381—383
	5. suurtükiväegrupp 15-aastane. Ülevaade sõjaaegsest tegevusest	11	307—309
	Kuidas sündis „Sõdur“? ellukutsumine	12/13	335—336
N. Reek.	„Sõduri“ minevikust	12/13	336—338
J. Tõrvand.	Mõtteid, mälestusi ja soove „Sõduri“ 15-aastaseks saamise puhul	12/13	340—344
	„Sõdur“ 1919—1934	12/13	365—370
R.	„Saksa XII armee (Gallvitz) üleminek üle Narevi jõe juuli/augusti kuudel 1915“	14/15	418—423
V. G.	Korea merekangelane	16/17	457—461
E. Vigel.	Tartu ülikooli sõjateaduste professor 1802—1830 seoses sõjalise hariduslooga	21/22	605—608
		23	645—648
A. Traksman.	23. juuni nüüd ja Vabadussõjas	24/26	664—670
	Korraldus Võidupüha esmakordseks pühitsemiseks	24/26	670—675
M. Kattai.	Landosväärri ohu raskuspunkt	24/26	675—678
	Arvulisi andmeid, meie ja vastase jõududest sõjas ladesvääriga	24/26	678—682
	Dokumente ladesväärri kavatsuste varjukülgedest	24/26	682—683
	Eesti rahvuslipu 50 aastat	24/26	686—687
A. Soom.	Narva kindlused fortifikatsioonilisest seisukohast vaadatuna	29/30	783—787
		31/32	783—787
		33/34	877—880
		37/38	953—963
A. Jaakson.	Kärstna lahingud 2.—6. jaanuarini 1919. a.		
J. Rimmel.	Bermonditi salkade kallaletungi puhul Riiale 1919. a. viinakuu esimesel dekaadil	43	1089—1093
E. Laaman.	Bermonditi sõda	43	1093—1099
M. Kattai.	Põltsamaa — „Oberpahlen“, Pala (Paala)	49	1250—1253

11. Sõjalisi teateid välisriikidest. Bibliograafia.

A. La—	Sõja ja revolutsiooni keerises	1/2	65
A. K.	Uus õppeviis jalaväe taktikaliseks ettevalmistamiseks punaväes	5/6	174—178
LEX.	Tagavaraväe ohvitseride koondiste tegevusest Itaalias	5/6	178—179
V. A.	Õhu- ja gaasikaitse alarm Varssavis	9	257—259
—m.	Väljasuurtükiväe motoriseerimisest A.-Ühendriikides	10	278—281
	Otsustav sõda	14/15	437—438
A. Slutskii.	Tankide kasutamise viisid kaitsel	16/17	467—469
M. Červjakov.	Tankid ja tanketid laskuridiviisi eelsalgas	16/17	469—472
K. U.	Poola taktikaline ülesanne mehsalgale kohtamislahingus Sõjaväe süsteemid	16/17	472—480
		18/19	539—543
		20	570—572
		21/22	612—616
J.	Õhukaitse	18/19	543—545
—dt.	Tankid kaitsja löögigrupis	18/19	545—546
	Võitlusviisid, kultuur ja ajalugu	20	572—574
	Ohutundelisus. Selle geopolitilised ja kaitsepolitilised nõuded	20	574—575

	Nr. Nr.	Lk.
Nüüdisaja jalaväe rünnak ja pataljoni organisatsiooni küsimus	20	575—576
Uus vahend jõest üleminekuks Rootsis	20	576
A. K. Uus Schlieffeni plaan	21/22	616—620
—Vkr— Öised tankiretked	21/22	620—622
—n. Autokolonnide keskmine kiirus	21/22	622—623
P. SSSR'i riigikaitse ja raamatukogude ülesandeid	21/22	623
Saksamaa uuesti relvastumine	23	648—650
V. A. Öine õhulahing	23	650—651
A. Ružancovas. Leedu armee tuletõrje komandod	23	655—657
—Vkr— Ratsadiviisi mehhaniseeritud eelväe tegevus	24/25/26	706—709
—Vkr— Raudteel liikuv õhukaitsepatari	24/25/26	709—710
Operatsioonid piiratud jõududega vastase ülekaalukate jõudude vastu	24/25/26	710—714
Õige laadimine — täpne lask	24/25/26	714—715
Kk. Kuidas võidelda soomusautode vastu	27/28	748—750
J. V. Venelaste vaateid täpsuslaskurite taktikalisele kasutamisele	27/28	750—752
Saksamaa uuestirelvastumine	27/28	752—754
K. Peterson. Hävitagem oma Kartaago	29/30	787—789
Kk. New Wars — New Weapons (Uued sõjad — Uued relvad)	29/30	789—790
K. Kr. Uuemaid võtteid haavatute väljakandmisel lahinguväljalt	29/30	791—793
Lühike ülevaade N.-Vene sõjakirjandusest mehhaniseerimise ja motoriseerimise alalt möödunud 10 aasta kestel	29/30	793—795
Kk. Õhuvaatluspostide võrgu korraldamise katse P.-Ameerika Ühendriikides	29/30	801—802
Ho. Õhukaitse küsimus Rootsis	29/30	802—803
V—r. Tankivastulöök kaitseolukorras pealetungiks ettevalmistava vastase pihta	31/32	839—842
Kk. Ratsaväe motoriseerimise alalt P.-A. Ühendriikides	31/32	845—846
E. T. Leedu sõjaväelendurite ümbereuroopa lend	31/32	846
J. Merejõu küsimus — maailma küsimus	33/34	883—886
V—r. Kohtamislahing	33/34	886—888
—m. Saatesuurtüki ja otsetoetuse-patari võrdluskatsetest P.-A. Ühendriikides	33/34	890—891
E. Keemilise relva kasutamine õhukallaletungidel linnadele ja tööstustele	35/36	926—929
A. La— Lennuväe tegevus kohtamislahingus	37/38	977—980
A. K. Tankide asukoht rännakul koos jalaväega kohtamislahingu ootel	37/38	980—981
Kk. Dogger Banki eksimus Vene-Jaapani sõjas	39/40	1016—1019
Kk. Sõjavägi ja korporatiivne riigikord	39/40	1019—1020
Kui suured sõjalised jõud võiks koondada Kauge-Idasse N.-Venemaa	39/40	1022—1023
Kk. Saksa sõjapolitika alused	39/40	1023—1024
J. V. Laskurpataljoni tagala kaitselahingus	39/40	1024—1027
J. Mõtteid lennuväest	39/40	1027—1029
A. La— Hajutatud rännakud	41/42	1060—1064
Muudatusi tankide tulistamises 1934. a. N.-V. „Laske-reeglites“	41/42	1064—1065
—m. Andmeid veoautoveoga suurtükiväerüg. rännakuvõimetest	41/42	1066
A. K—sar. Komplekteerimisest ja kehalise kasvatuse korraldusest -Inglise sõjaväes	41/42	1066—1067
—K. K.— Politika ja riigikaitse Tšehhoslovakkias	41/42	1068
Kk. Tankid talvel	43	1109—1111
Kk. Kas Vislal sündis ime	44	1130—1132
Rändsuurtükid	45	1158—1160
Kuivõrd ohtlik on batsillisõda	45	1161—1162
Kaitse soomusmasinate vastu	46/47	1197—1205
„Mootor ja Tehnika“	46/47	1205—1207
—m. Rändsuurtükk ja ta tegevus	48	1231—1233
V. R. Inglise sõjaväes katsetusel olev välvormiriietus kõlbmata	48	1236
A. La— Piiramisoperatsioonid	49	1258—1261
Šveitsi jalavägi pärast ümberrelvastumist	50/51/52	1293—1297
A. J. Lahingud metsas	50/51/52	1297—1300
—dt Kuulide soomuse läbistamise võimest	50/51/52	1300—1302
Ala— Mehosade tegevusest öösi	50/51/52	1303—1307

12. Sõdur rindelt jutustab.

Mait Metsanurk. Madisepäeva ööl	1/2	58—61
—ss— Enne esimest lahingut	18/19	512—513
—X— Skaut Jaan Kutsari vägitegu Karksi vallutamisel 5. jaanuaril 1919	18/19	513—514

		Nr. Nr.	Lk.
V. Br.	Kõige esimene soomusrong Vabariigi loomispäevil . . .	21/22	628—630
J. Pert.	Võnnu tornide peale	24/25/26	717—719
V. Brockner.	Jooni Aegnasaare elust	29/30	808—810
—m.	Episoodide saatesuurtükkide tegevusest Maailmasõjas . .	31/32	852—853
J. Pert.	Landesväärissõja algus	33/34	893—895
Klv.	Lasnamäe	35/36	943—945
N.	Sügisene manööver	16/17	486
J. Ls.	Kui ületasime Jeegeli... Lahing Kulpe silla juures 1. juulil 1919. a.	43	1111—1112
J. Pert.	Kilde. Soomusrongide tegevusest Vabadussõjas	50/51/52	1311—1314

13. Kaaderallohvitseri elust.

A. R.	Üleajateenijate pensioni seaduse eelnõust	1/2	49—50
R.—	Allohvitseride kogude uus põhikirja täiendus	1/2	50
V. R.	Allohvitseride aukohtu vajadusest	1/2	51

14. Tagavaraväe ohvitseride elust.

	Jooni mereväe reserv-ohvitseride sektsiooni tegevusest .	10	289—290
	Teated	10	290
E—dt.	Teadmiseks Pärnumaa tagavaraväe-ohvitseridele	10	290
M. T.	Tagavaraväe-ohvitserid kordamisõppustel 1933. a. . . .	11	324—325
K. M.	1. jalaväerügemendi tagavaraväe-ohvitseride sektsiooni tööst 1933. a.	16/17	484—485
A. H.	2. üksiku jalaväepataljoni tagavaraväe-ohvitseride sekt- siooni tegevusest 1933/34	21/22	626
	Narva reservohvitserid elavas tegevuses, korraldatakse loenguid, karikavõistlusi, ekskursioone jne.	27/28	760—761
Th. Altro.	1. jalaväerügemendi ohvitseride kogu tagavaraväe-ohvit- seride sektsiooni tegevusest	37/38	993—994
	E. V. Reservohvitseride Liidu peakoosolek	41/42	1081
	Tagavaraväe ohvitseride teadmiste täiendamise võima- lusest kaitses	50/51/52	1285—1288
O. K.	Tagavaraväeohvitseride aukõrgenduse katsetest	50/51/52	1288—1289

15. Juriidilised küsimused: 9, 18/19, 20, 45, 49.

16. Ametlik osa: 9, 10, 11, 12/13, 14/15, 16/17, 18/19, 20, 21/22, 23, 24/25/26, 27/28, 29/30, 31/32, 33/34, 37/38, 39/40, 41/42, 44, 45, 46/47, 48.

17. Sõjakirjandusest: 1/2, 3, 4, 5/6, 7/8, 9, 10, 11, 12/13, 14/15, 18/19, 20, 21/22, 23, 24/25/26, 27/28, 29/30, 31/32, 33/34, 35/36, 37/38, 39/40, 41/42, 43, 44, 45, 46/47, 48.

18. Sport: 1/2, 3, 5/6, 7/8, 9, 10, 11, 14/15, 16/17, 20, 21/22, 23, 27/28, 29/30, 31/32, 33/34, 35/36, 37/38, 39/40, 41/42, 43, 44, 45, 46/47.

19. Toimetusele saadetud kirjandus: 3, 10, 11, 14/15, 23, 24/25/26, 27/28, 29/30.

20. Male. Bridsh: 1/2, 3, 4, 9, 10, 11, 12/13, 14/15, 16/17, 20, 21/22, 23, 24/25/26, 27/28, 29/30, 31/32, 33/34, 37/38, 39/40, 41/42, 43, 44, 45, 46/47, 48.

„PÄEVALEHT“

on erakondadest rippumatu, üleriiklikult loetavaim ning levinuim ajaleht. Suurim ning kasulikum kuulutamise leht.

„LASTE RÕÕM“

Eesti populaarseim lasteajakiri.

T. E. K. Ü. GRAAFIKATÖÖSTUS

TRÜKIKODA * OFFSET-TRÜKK * TSINKOGRAAFIA
KOITEKODA * LITOGRAAFIA.

Trükitehniliselt täiuslisem tööstus sel alal Eestis.

Suurimad ning täielisemad
RAAMATU- NING KIRJUTUSMATERJALIDE KAUPLUSED,
kirjanduse ja paberilaod Eestis.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

TALLINN, PIKK 2, oma telefonikeskjaam 428-83.

Õige jõulutuju loojaks on meie
peenemaitseelised õlled

Pilsen
Dombräu
Gladiator ja
Porter

Aktsiaselts

A. L e C o q

õlletehas

***Nõudke
kodumaa
kaupa***

**TALLINN
SUUR KARJA 13**

**TELEFON 425-14
POSTKAST NR. 346**

**TELEGR. ADDRESS:
KREENBALT, TALLINN**

KAUBANDUS-TÖÖSTUS A.-S.

KREENBALT

**Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute
müügi keskkohi ja pealadu:**

Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A.-S.
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O.-Ü.
Sindi Tekstiilvabrikute Ühisus, end. Vöhrmann ja Poeg
Eesti Niidivabriku Ühisus